

Elisabeth M. Dodge - Gümüş Patenler

YAYIN HAKLARI BASKI

ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ ve TİCARET A.Ş.

Bu kitabın her türlü yayın hakları Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ ve TİCARET A.Ş.'ye aittir.

5. BASIM / OCAK 2002 AKDENİZ YAYINCILIK A.Ş. Matbaacılar Sitesi No: 83 Bağcılar İSTANBUL

ISBN 975 405 722 2

ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ

Celâl Ferdi Gökçay Sk. Nebioğlu işhanı Cağaloğlu İstanbul Tel: (0212) 513 63 65 526 80 12 520 62 46513 65 18 Faks:(0212)526 80 11 www. altinkitaplar. com info ©altinkitaplar. com.tr

ELISABETH M. DODGE Gümüş Patenler

TÜRKÇESİ NİHAL ÖNOL

GÖKKUŞAĞI DİZİSİ

MİLLÎ EĞİTİM, GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI TALİM VE TERBİYE KURULUNUN 27. 5.1986 TARİH VE 4429 NUMARALI YAZISIYLA, 1739 SAYILI KANUN GEREĞİ, İLK VE ORTAOKULLARA TAVSİYE EDİLMİŞTİR.

Hans ve Gretel

Çok zaman önce Hollanda'da soğuk bir eylül sabahı, yoksul giyimli iki çocuk donmuş bir kanalın kıyısına çömelmişlerdi.

Güneş henüz doğmamıştı. Ama ufuktaki kurşuni duman yavaş yavaş aralanıyor, doğan günün aleviyle giderek aydınlanıyordu. Çalışkan Hollandalılar sevinçle yeni doğan güne kendilerini hazırlıyorlardı. Dolu sepetlerini başlarının üzerinde taşıyan köylü kadınları kanalın ayna gibi parıldayan yüzeyinden hafif adımlarla, kayarcasına geçip gidiyordu ara sıra. Neşeli bir delikanlı patenle kayarak

işyerine giderken, çömelmiş titreşen çocuklara tatlı tatlı gülümsemeden edemedi.

Bu arada iki kardeş binbir güçlükle ayaklarına bir şeyler bağlamaya uğraşıyorlardı. Bunlar bildiğimiz paten değil, kaba saba yontulmuş, altları az çok inceltilmiş, deliklerinden deri ipler sarkan tahta parçalarıydı.

Bu garip patenler Hans'ın elinden çıkmıştı. Çok yoksul bir köylü olan anneleri, çocuklarına paten almayı aklından bile geçiremeyecek kadar güç durumdaydı. Kaba saba da olsa, bu tahta parçaları çocukların buz üzerinde birkaç zevkli saat geçirmesini sağlayabiliyordu. Bizim küçük Hollandalılar ciddi yüzlerini dizlerine eğmiş, kıpkırmızı, buz kesmiş parmaklarıyla deriden ipleri çekiştirirken, sanki ayaklarına geçirdikleri şeyler pırıl pırıl çelik birer patenmiş gibi mutluluk duyuyorlardı.

Sonunda küçük oğlan çok ciddi bir şey yapıyormuş gibi ağır ağır doğruldu. Kanalin ortasına doğru büyük bir ustalıkla kayarken kardeşine seslendi. «Hadi gelsene, Gretel.»

Kardeşi ağlamaklı bir sesle karşılık verdi. «Ah, Hans, ayaklarımdan biri hiç rahat değil. Son kez pazara gittiğimizde bağlar bileğimi sıkmıştı ya, şimdi yine aynı yere geldi, çok fena vuruyor, dayanamıyorum.»

Hans ona bakmadan buz üzerinde dans ederek uzaklaşırken, «Daha yukarıdan bağla öyleyse,» diye seslendi.

«Bağlayamıyorum, ipler çok kısa.»

Çocuk kızların pek can sıkıcı yaratıklar olduğunu belirtmek istercesine, usulca ıslık çalarak kardeşine yaklaştı.

«Ne diye bu pabuçları giydin sanki? O sağlam deri kunduralarını giyseydin. Tahta pabuçların bile bunlardan iyidir.»

«Unuttun mu yoksa? Babamız benim kunduralarımı ateşe atmamış mıydı? Sonra yaptığının farkına varıp da almak istediğinde, pabuçlar kavrulmuş gitmişti bile hani. Bu pabuçlarımla da paten kayabilirim, ama tahta pabuçlarımla kesinlikle kayamam. Hey, dikkat etsene biraz...»

Hans cebinden bir parça sicim çıkarmış, kardeşinin yanına diz çökmüş, Gretel'in patenini bağlamaya uğraşıyordu.

«Aman, aman!...» diye bağırdı kızcağız.

Hans sabırsızlıkla düğümü çözdü, tam deri bağcıkları buza fırlatıp gidecekti ki, kardeşinin yanağından süzülen bir damla yaşı görünce ona acıdı, yüreği burkuldu.

«Korkma, ben çaresine bakarım. Ama hadi, çabuk olalım, annem neredeyse çağırır bizi,» dedi.

Sonra çevresine bir göz attı. Önce yere, sonra başının üzerinden sarkan söğüt ağacının dallarına, sonra da göz alıcı kırmızı, mavi, sarı renklere bürünmüş olan gökyüzüne baktı.

Aradığını bulamamış olacak ki, suratı asıldı. Derken gözleri birden parladı, başındaki kasketi çıkarıp astarını yırttı. Gretel'in pabucunun aşınmış burnuna tıktı. Sonra soğuktan uyuşmuş parmaklarının elverdiği çabuklukla deri bağları bağlamaya koyuldu.

Bir dakika sonra el ele tutuşmuş, gülüşerek kanal boyunca uçar gibi gidiyorlardı. Buz onları taşır mı, taşımaz mı diye bir kaygıları yoktu. Çünkü genellikle Hollanda'da kış boyu buzlar çözülmezdi. Suyun üzerine bir kez yerleşti mi, güneşin her parıldayışında incelmek şöyle dursun, onun sıcak ışınlarına meydan okurcasına büsbütün sağlamlaşırdı.

Birden Hans'ın ayaklarının altında bir şey gıcırdadı. Çocuk yavaşladı, aniden durunca da dengesini yitirip düştü. Bacakları havada, buzun üzerinde öylece kaldı.

Gretel gülmekten katılıyordu. Komik bir manzaraydı bu... Ama yine de dayanamadı, çünkü kaba kumaştan dikilmiş mavi entarisinin altında pek yufka bir yürek çarpardı. Bir yandan gülerken, zarif dans adımlarıyla ağabeyine yaklaştı.

«Bir yerin incindi mi, Hans? Ha, ha... Sen de gülüyorsun işte... Hadi bakalım, yakala beni.» Ve böyle diyerek kaçarcasına uzaklaştı. Artık titremiyordu, yanakları pembe pembe olmuştu, gözleri sevinçle parlıyordu.

Hans yerinden sıçrayıp kızın peşine düştü, ancak Gretel'i yakalamak hiç de kolay değildi. Ama kızcağız pek uzaklaşamamıştı ki, onun da patenleri gıcırdamaya başladı. İki çocuk böyle buz üzerinde oynarlarken bir ses duyuldu.

«Hans! Gretel!»

Hans birden ciddileşti. «Annemiz çağırıyor.»

Kanal Şimdi güneşte altın gibi parıldıyordu. Sabahın tertemiz havası insanı canlandırıyordu. Kanalda patenle kayanların sayısı da durmadan artıyordu. Bu durumda annelerinin sözünü dinleyip bu eēlenceden uzaklaŐmak pek gç geliyordu, ama Hans da, Gretel de çok iyi huylu, uslu çocuklar olduklarından hemen patenlerini çıkardılar ve evin yolunu tuttular. Hans mavi gözlü kardeŐinden çok daha iri yapılıydı. Bu kıvrır kıvrır, kızıl saçlı ocuk on beş yaşında, kardeşi Gretel ise henüz on ikisindeydi. Her ikisinin de yüzlerinden ruhlarının temizliēi apaçık okunuyordu. Gretel aēabeyine göre ince yapılıydı, mavi gözleri ıŐıl ıŐıl, yanakları pembeydi. Çocuklar kanala arkaların! döner dönmez ev hemen karşılarına ıktı, Anneleri bol eteēi, başını sımsıkı saran baŐlıēıyla eşikte dikilmiş, onlara bakıyordu. Gerçi ev en az bir kilometre uzaktaydı, fakat çok yakın gibi duruyordu. Çünkü böylesine iniŐsiz, çıkıŐsız, dümdüz bir ülkede uzaklardaki Şeyler bile yakın görünürdü. İnsan bir tavuēu da, bir deēirmeni grdēu gibi, t uzaktan, kolaylıkla seçebilirdi. Eēer kanalların yüksek kıyıları ve su bentleri de olmasa, insan Hollanda'nın ortasında, nerede durursa dursun, her yanı rahatça görebilir, görüŐ uzaklıēını ne bir tepe, ne bir engebe keserdi.

Gretel'le Hans'ın babası Ralf Brinker, uzun zaman bentlerin üzerinde çalıŐmıŐtı. Denizin kabardıēı ve insanların korkunç bir fırtınada Veermik bendinin orada karanlıkla ve dalgalarla boēuŐtuēu bir gün iskeleden düşmüş, baygın bir durumda evine getirilmiŐti. O zamandan beri bir daha hiç çalıŐmamıŐtı. Gerçi yaŐıyordu, ama bir Şey anımsamıyordu, belleēini yitirmiŐti ve düŐüncelerinde bir düzen yoktu.

Gretel babasını onu sadece gözleriyle izleyen, garip, sessiz, yabancı bir adam olarak anımsayabiliyor; Hans ise neşeli, yiēit, onu her zaman omuzunda taşıyan ve akŐamları yataēa yattıēında tatlı sesiyle ninni söyleyen babasını hiç unutmuyordu.

Gümüş Patenler

Bayan Brinker sebze yetiŐtirerek ve yn eēirip örerek ailesini zar zor geçindirmeye çabalıyordu. Bir aralık kanal boyunca gidip gelen Őalupaları çekmekte çalışmış, Broek'le Amsterdam arasında iŐleyen bir yüzer arabayı kıyıdan çekmek üzere başka kadınlarla birlikte koŐum taktıēı da olmuştu. Ama Hans büyüyüp güçlenince bu tür işleri üstlenmek için direktmiŐti. Zaten baba da öylesine zayıf düŐmüŐtü ki, sürekli bakıma ihtiyaı vardı. Aklı ancak küçük bir ocuēun aklı kadardı, ama bedensel gücü yerinde olduēundan, karısı kimi zaman onu yatıştırmak için çok uēraŐıyordu. Hans oradaysa ya da yoldan gelen geçenler yardıma koŐarlarsa zavallı kadıncaēız bu işin üstesinden gelebiliyordu.

Bazen dayanamaz, sızlanırdı. «Ah çocuklarım, bilseniz babanız ne kadar iyi, ne denli sakın, akıllı bir adamdı. Belediye başkanı bile ara sıra ona akıl danıştırdı. Şimdi ne yazık, karısını çocuklarını bile tanımıyor artık. Babanı anımsıyorsun, değil mi? Hans? Nasıl akıllı başında, nasıl yiğit bir adam olduğunu unutmadın, değil mi?»

«Evet, anne, elinden her iş gelirdi. Sesi de öyle güzeldi ki! O şarkı söylerken sen güler, sesinin gücüyle değirmenleri döndürebileceğini söyledin!»

«Doğru. Tanrı'ya şükürler olsun, oğlum bunları unutmamış. Gretel, kızım, şu örgü şişini babanın elinden alıver hadi. Çabuk, yoksa gözünü çıkaracak. Pabucunu da bağlayıver. Zavallı ayacıkları buz kesmiş, ama kunduralarını ayağında tutmak istemiyor işte. Benim elimden de başka bir şey gelmiyor ki!» Ve böyle yarı inleyerek, yarı söylenerek, Bayan Brinker çıkırığının başına çökerdi. Ev işlerinin hemen tümü Hans'la Gretel'in omuzlarındaydı. Mevsimi gelince çocuklar çıkıp sabahtan akşama dek turba toplar, bunları tuğla gibi parçalar halinde, yakıt olarak kullanmak üzere bir yere yığarlardı. Evdeki işlerden baş alabildiği zamanlarda da, Hans kanal boyunca tekneleri çeken atlara biner, böylece birkaç kuruş kazanır, Gretel ise, komşu çiftliklerde kaz çobanlığı yapardı.

Hans tahta oymacılığında ustaydı. İki kardeş bahçecilikten de iyi anlıyordı. Gretel çok güzel şarkı söyler, dikiş diker, esas denen uzun sırtıklar üzerinde çevredeki tüm kızlardan daha iyi ve hızlı koşardı. Bir şarkıyı beş dakikada ezberleyebilir ve istenilen her ot ya da çiçeği mevsiminde hemen buluverirdi. Ne var ki, kitaplardan nefret ediyor, eski okul binasındaki kara tahtayı görünce ağlayası geliyordu. Hans ise tam tersine, ağırbaşlı ve sakın bir çocuktı. Okulda olsun, günlük yaşamında olsun, görülecek iş ne kadar ağır ve güç olursa, o denli mutluluk duyardı. Okul dışında yamalı giysileri ve daracık pantolonu yüzünden onunla alay eden çocuklar, sınıf birincisi olmasına ses çıkaramıyorlardı. Gretel'le Hans okula sadece kışın gidebiliyorlardı. Çünkü annelerinin onlara ihtiyacı vardı. Ralf Brinker sürekli bakım istiyordu; biryandan da ekmek pişirilmeli, ev temizlenmeli, pazarda satmak üzere çoraplar ve yün giysiler örülmeliydi ki, bunlar hep Bayan Brinker'in işiydi.

İşte bu soğuk aralık sabahı çocuklar annelerine yardım ediyorken, kızlı erkekli bir topluluk da gülüşüp şakalaşarak kanal boyunca paten kayıyordu. Parlak giysileri içinde kayıp giderlerken, uzaktan sanki buz erimiş de renk renk laleler sulara kapılmış yüzüyor gibi görünüyordu.

Aralarında zengin belediye başkanının kızı Hilda van Glek de vardı. Pahalı kürklere bürünmüş, sırtına etekleri uçuşan bir kadife pelerin atmıştı. Güzel bir köylü kızı olan Anni Buman, kalın bir kırmızı ceket, kısa, mavi bir etek ve

kendi ördüğü kurşuni yün çorapları giymiş, onun yanında kayıyordu. Amsterdam'ın ileri gelenlerinden birinin kızı olan Rişye Korbes de oradaydı. Erkek çocuklardan Kari Şummel, Peter ve Ludvig van Holp, Jakop Poot ve çok uzun isimli bir de küçük vardı. Adı Voostenvalbert Şimeepenink'ti. Ayrıca yirmi kişi kadar çocuk da bu kalabalığa katılmıştı.

Kanal boyunca vargüçleriyle kayıyorlar, yarışıyorlardı. Kimi zaman aralarından biri, kollarını kavuşturmuş, ağır ağır kayarak işine giden ciddi bir doktorun tam ayağının dibine yüzükoyun kapaklanıyor ya da genç kızlardan oluşan bir halka, altın saplı bastonunu kaldırmış, soluk soluğa Amsterdam'a doğru kayan ağırbaşlı bir beyefendiye yol vermek için açılıveriyordu. Uçları kıvrık, üzerinde altın bir top bulunan pırıl pırıl patenleriyle bu beyefendi, çocukların selamına gözkapaklarını indirerek karşılık veriyor, dengesini yitirmek korkusuyla başını bile eğemiyordu.

Kanal üzerindekiiler sadece işsiz güçsüz, eğlence peşindeki çocuklarla önemli kişiler değildi. Fabrikaya ya da dükkânlara koşan yorgun bakışlı işçiler, sepetleri başının üzerinde, pazara giden köylü kadınları, gezgin satıcılar, uzun saçlı gemiciler, belki de son nefesini vermekte olan bir hastanın başucuna koşan din adamları da göze çarpıyordu. Bir öğrenci grubu çantalarını sırtlamış, konuşa konuşa okula gidiyorlardı. Hepsinin ayağında paten vardı. Sadece bir çiftçi iyice sarınıp sarmalanmış, eski püskü arabasıyla kanal boyunca uzayan yoldan sarsıla sarsıla ilerlemeye çabalıyordu.

Çok geçmeden o kızlı erkekli, neşeli kalabalık, alacalı bulacalı, göz alıcı renkler içinde uzaklaşıp gözden yitti. Patenleri güneşte parıldıyordu. Derken kente doğru akan insan seli arasında rastladıkları bir genç kızın çevresine üşüştüler. Hep bir ağızdan bağırıyorlardı.

«Ah, Katinka! Haberin var mı? Yarışa senin de katılmanı istiyoruz.»

«Neymiş o? Ne yarışı? Hep birden konuşmayın, hiçbir şey anlayamıyorum.»

Berikiler soluk soluğa, her zamanki sözcülerine, Rişye Korbes'e döndüler.

«İşte, canım. 20 Aralıkta Bayan van Glek'in doğumgününde büyük bir yarış düzenleniyor... Kızı Hûda'nın önerisi bu. |En iyi paten kayana çok güzel bir ödül verilecekmiş,» dedi Rişye.

Yarım düzine kadar ses söze karıştı.

«Evet, evet. Bağcıkları da, tokaları da, çingirakları da gümüşten, çok güzel, eşsiz bir çift gümüş paten.»

Uzun isimli küçük çocuğun incecik sesi birden yükseldi. «Çıngıraklı olduğunu da kim söylemiş?»

Rişye, «Ben söyledim, bayım. Patenlerin çıngırağı olur,» diye karşılık verdi.

«Hayır, eminim ki çıngırağı yoktur.»

«Nereden biliyorsun?»

«Biliyorum işte, sadece üzerlerinde bir ok varmış.»

Gruptan biri söze karıştı. «Bay van Korbes anneme çıngırakları olduğunu söylemiş ama....»

Uzun isimli çocuk yine atıldı. «İyi ya işte, demek ki, hiç birinizin bir şey bildiği yok. Hayır efendim, patenlerin üzerinde çıngırak filan aramayın.»

Ansızın kalabalıktan mırıltılar yükseldi. Bir tartışmadır başladı.

Hilda ortalığı yatıştırmak için, «Kızlara verilecek olan patenlerin çıngırağı varmış, erkeklerinkini iki yandan birer ok süslüyormuş,» dedi.

Birçok kişi birden bağırıştı. «Nasılmış? Demedik miydi biz?»

Katinka soran bakışlarını arkadaşlarının yüzünde gezdirdi. «Yarışa kimler katılacak?»

Rişye karşılık verdi. «Hepimiz. Öyle eğleneceğiz ki! Sen de geleceksin, değil mi, Katinka? Hadi bakalım, şimdi doğru okula. Bunları öğle tatilinde konuşuruz artık. Bizimle yarışacaksın değil mi, Katinka?»

Katinka karşılık vermedi, zarif bir dönüş yaptı, onlara katıldı. «Zil sesini duymuyor musunuz? Geç kaldık. Bakalım beni kim yakalayacak?» Böyle diyerek beş altı yüz metre ilerideki okula doğru kaymaya başladı.

Hans ve Gretel Yeni Bir Arkadaş Buluyorlar!

öğleyin bizim gençler bir saat daha kanal üzerinde kayıp yarışa hazırlanmak için okuldan çıktılar.

Henüz kaymaya başlamışlardı ki, Kari Şummel, Hûda'ya seslendi.

«Baksana, şurada kaymaya hazırlanan güzel bir çift görüyorum. Dilenci midir, nedir? Hiç kuşku yok patenlerini de kraliçe hazretleri armağan etmiş olmalı!»

Hilda arkadaşının alaylı sözlerine, «Çok sabırlı çocuklarmış doğrusu,» diyerek karşılık verdi. «Bu garip araçlarla kaymak çok zordur. Görmüyor musun, çok yoksul köylü çocukları bunlar. Büyüğü patenleri kendi eliyle yapmış olmalı.»

Kari utanmıştı. Anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı. Hilda gülerek onun yanından ayrıldı, hayran bakışlarla patencilerin hareketlerini izleyen Gretel'e yaklaştı.

«Küçük kız, adın ne senin?»

Her ikisi de aşağı yukarı yaşıtlı olmalarına karşın, Hûda'nın toplumdaki yeri nedeniyle biraz ürkmüş görünen Gretel saygıyla karşılık verdi.

«Adım Gretel, efendim. Ağabeyiminki de Hans.»

Hilda güldü. «Hans çok sağlam birine benziyor. Belki de bir yerlerine bir soba gizlemiştir... Ama sen üşüyorsun küçüküm, daha kalınca bir şeyler giysen iyi olur.»

Giyecek başka şeyi olmayan Gretel gülmeye çabaladı. «Yok canım, o kadarda küçük değilim ben. On iki yaşımı doldurdum.»

«Ya... Bağışla beni. Ben on dördümü sürüyorum ve yaşıma göre çok iri olduğumdan, öteki kızları hep çok küçük sanırım. Sen bana aldırma, nasıl olsa zamanla boyun bana ulaşır, üstelik beni geçersin de. Ama daha sıcak tutacak bir şeyler giymelisin, soğuktan titreyen bir kız büyüyemez ki!» Hans, Gretel'in gözlerine yaş dolduğunu görünce kızardı. Söze karıştı.

«Benim kardeşim hiç üşümez. Gerçi bugün soğuk gerçekten ısıyor, ama...» Gretel'e bir göz attı. Üzüntüsü bakışlarından okunuyordu.

Gretel'de, «Zararı yok, hiç üşümüyorum ben,» dedi. «Hatta terliyorum bile. Hele kayarken. Benimle ilgileniyorsunuz, çok iyi bir insanız siz küçükhanım.»

Hilda kendi kendine kızmıştı. «Yok canım, düşünmeden konuştum işte. İnanın, sizi üzmemiştiniz...» Genç kız bu yoksul giyimli çocuklara yardım etmek istiyor, fakat elinden bir şey gelmiyordu. Çünkü iki kardeşin onurlarına çok düşkün oldukları belliydi.

Hans terslenir gibi oldu. «Bizden istediğiniz bir şey mi var, küçükhanım? Eğer size yardımcı olabilirsek...»

Hilda gülerek karşılık verdi. «Yoo, hayır. Size sadece büyük paten yarışını haber vermek istemiştım de. Siz niye katılmayasınız sanki? İkiniz de çok güzel kayıyorsunuz, yarışa katılmak bedava, herkes yarışabilir.»

«Ah, yarışa katılsak bile pek uzağa gidemeyiz ki... Bizim patenlerimiz sert, kaba tahtadan. Çabucak su alır, buza yapışırlar. Teker meker yuvarlanıveririz.»

Hilda bu iki sevimli çocuğa tatlı tatlı baktı. Harçlığını süs eşyasına, gereksiz öteberiye harcayıp tükettiği için çok pişmanlık duyuyordu. Elinde sadece sekiz gümüş lirası kalmıştı, bununla da ancak bir çift paten satın alınabilirdi.

Çocukların ayaklarına baktı. «Hanginiz daha iyi kayıyorsunuz?» diye sordu.

Hans hemen atıldı. «Gretel.»

Aynı anda Gretel de karşılık vermişti. «Hans.»

Hilda gülümsedi. «Ne yazık ki, ikinize birer çift paten alamayacağım. Ama işte size sekiz gümüş lira. Aranızda düşünüp karar verin, yarışı hanginizin kazanması olasılığı daha büyükse ona bir çift paten alırsınız.» Sonra başıyla selam verdi, gülümseyerek uzaklaştı, arkadaşlarına katıldı.

Hans arkasından seslendi. «Bayan! Bayan van Glek!» Patenlerinden birini tutan ip çözülmüştü, topallayarak genç kızın ardından koşmaya çalıştı.

Hilda döndü. Güneşten korunmak için elini gözlerine siper etmişti.

Hans soluk soluğa, «Çok iyisiniz, çok teşekkür ederiz, ama bu parayı alamayız, efendim,» dedi.

Hilda kızardı. «Öyle mi? Nedenmiş o?» diye sordu.

«Çünkü biz bu parayı kazanmadık.»

O anda Hûda'nın kafasında bir şimşek çakıverdi. Gretel'in boynunda, çok çok güzel, işlemeli bir zincir gözüne ilişmişti.

«Bana da bir tahta zincir oyar mısın, Hans? Kardeşinin boynundaki gibi.»

«Hem de seve seve yaparım, efendim. Evde fildişi gibi yumuşak tahtam var zaten. Yarına hazır ederim.» Sonra da parayı geri vermeye kalkıştı.

Hilda atıldı. «Hayır, olmaz. Böyle zor bir iş karşılığında bu para az bile...»
Ve hızla oradan uzaklaştı.

Hans şaşkın şaşkın arkasından bakakaldı. Direnmenin boşuna olacağını seziyordu.

«Gördün mü işi? Durup dinlenmeden çalışmam gerekecek şimdi. Bu gece bana uyku yok anlaşılan, tabii annem mum yakmama izin verirse, fakat ne yapar yapar, zinciri yarına yetiştiririm. O zaman para bizim olur, değil mi, Gretel?»

Gretel sevinçle ellerini çırttı. «Ne sevimli birimiz! Ah Hans, demek geçen yaz leyleğin damımıza konması boşuna değilmiş. Unuttun mu? Annem bunun bize uğur getireceğini söylemişti de, Janzon Kolp kuşu öldürünce ne kadar çok ağlamıştı! Başımıza bir bela geleceğinden korkuyordu, ama sonunda talih bize güldü işte. Yarın annem bizi kente gönderirse patenleri pazardan satın alırsın.»

Hans başını salladı. «Küçükhanım bize bu parayı paten almamız için karşılıksız verecekti belki, ama parayı ben çalışarak kazanacağıma göre yün satın alacağım. Senin sıcak bir hırkaya ihtiyacın var, Gretel.»

Gretel hem üzülmüş, hem şaşırmıştı.

«Nasıl olur? Paten almayacak mısın? Bak, ben hiç üşümüyorum... Annem ne der, bilmez misin? Yoksul çocukların damarlarında kan, yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya durmadan dolaşmış... Bir yandan da 'onları ısıtmalıyım, onları ısıtmalıyım' diye söylenirmiş.» Sonra hıçkırıklarını güçlkle tutarak ekledi.

«Hans, ne olursun, patenleri almayacağını söyleme bana. Şimdi ağlayacağım. Üstelik üşümek istiyorum, yani şu anda terliyorum bile, evet, evet, ter içindeyim. Patenleri almazsan çok mutsuz olurum. Onları ben istemiyorum, bencil değilim, fakat senin kendin için almanı istiyorum, nasıl olsa büyüyünce ben giyerim. Saydın mı şu paraları, Hans? Ömründe bu kadar çok parayı birarada görmüşmüydün?»

Hans derin düşüncelere dalmış, parayı elinde evirip çeviriyordu. Şu yarışı duyalı beri öteki çocuklarla yarışmak için içinde önüne geçilmez bir istek duyuyordu. Ayağında sağlam bir çift çelik paten olursa, erkek çocukların çoğunu geride bırakacağından hiç kuşkusu yoktu. Kısacası, Gretel'in sözleri boşuna değildi. Öte yandan kardeşinin de, o güçlü ve çevik yapısıyla, ayağında sağlam patenler olursa, bir haftalık bir çalışma sonucu Rişye Korbes ya da Katinka Flak kadar iyi kayacağından hiç kuşkusu yoktu. O anda kararını verdi. Madem Gretel hırka istemiyordu, öyleyse patenler ona alınacaktı.

«Gretel, ben bekleyebilirim. Acelem yok. Belki bir gün bir çift sağlam paten parası kazanırım. Bu patenler sana alınacak.»

Hans kararını vermişti bir kez. Hızlı hızlı yürümeye koyuldu. Gretel ona yetişmek için koşuyordu. Tahta patenlerini çıkarmışlar, annelerine bu güzel haberi vermek için bir an önce eve varmaktan başka bir şey düşünmüyorlardı.

Gretel birden, «Ah, aklıma çok iyi bir fikir geldi,» diye bağırdı. «Sana biraz küçük, bana da biraz büyük gelecek bir çift paten satın alırsak ikimiz de sırayla kullanabiliriz. Ne güzel olur, değil mi?» Ve sevinçle ellerini çıırttı.

«Yok canım, olacak şey mi bu, Gretel? Ayağına büyük gelen patenlerle nasıl kayarsın? Şunlarla bile, ben burunlarını tıkayıp küçültmeden kör bir civciv gibi sendeleyip duruyorsun, unuttun mu? Hayır, hayır tam ayağına göre bir çift paten alacağız ve yarışı kazanabilmek için her gün düzenli olarak çalışacaksın. Gümüş patenleri benim Gretel'ciğim kazanacak.»

Ertesi gün kız kardeşinin güneş batarken kanala doluşmuş olan öteki patenciler arasında süzölür gibi kaymasını seyrederken Hans Brinker, Hollanda'nın belki de en mutlu, en gururlu çocuğuydu, iyi yürekli Hilda küçük kıza kalın bir palto armağan etmiş, Bayan Brinker de delik pabuçlarını ustalıklarla onarmıştı. Küçük kız herkesin hayranlıkla kendine baktığının hiç farkında değildi. Sevincinden kızarmış, buzun üzerinde ok gibi bir ileri, bir geri kayarken, sanki ayağının altındaki Hollanda toprağı periler ülkesine dönüşmüş gibi bir duyguya kapılıyordu. Ne iyi çocuktu şu ağabeyi, nasıl da onun iyiliğini düşünüyordu?

Piyer van Holpe, Kari Şummel'e seslendi. «Vay canına! Şu kırmızı mantolu, yamalı eteklikti küçük kız ne de güzel kayıyor, baksana! İster misin, bir de yarışı kazanıversin? Katmkalak ne bozulur fakat, değil mi?»

Kari alay etti. «Aman sus, kimse duymasın. Bu paçavralar içindeki küçük kız, Hilda van Glek'in gözdesi. Yanılmıyorsam, ayağındaki pırıl pırıl patenleri de Hilda vermiş.»

Piyer içtenlikle gülümsedi. «Yaa, demek öyle! Hilda benim en iyi arkadaşımdır. Bakıyorum, yine birine iyilik yapmış.» Ve küçük Bay van Holpe buz üzerinde sekizler, P ve H harfleri çizerek Hûda'ya yaklaştı.

Önce kahkahalar atarak, sonra alçak sesle bir şeyler konuşarak el ele kaymaya başladılar. Şaşılacak şey, Piyer van Holpe her nedense birdenbire, küçük kardeşine Hûda'nın boynundakinin eşi bir tahta zincir armağan etme hevesine

kapılıverdi.

İki gün sonra Noel arifesinde, Hans gece boyu üç mum bitirmiş, üstelik bir de başparmağını kesmiş olarak, kendisini bir çift paten daha satın almak üzere Amsterdam çarşısında buluverdi.

Eve Çöken Karanlık

Ne iyi kadındı şu Bayan Brinker! Öğle yemeğinden sonra sofrayı toplar toplamaz Noel onuruna en güzel entarisini giymişti hemen. Bunun çocukları sevindireceğini düşünüyordu, yanılmamıştı da. Son on yıldır bayramlık entarisini öylesine az geçirmişti ki sırtına... Bu giysi güzel günler görmüştü eskiden; balolarda, şenliklerde, güzel Mitge Klenk diye bilinen sahibinin sırtında nice hayranlık toplamıştı. Sonra meşe ağacından yapılma eski sandığa kaldırılmıştı.

Şimdi küçük Gretel bir yandan altın rengi saçlarını örerken, hayran hayran da annesinin çevresinde dolanıyordu.

«Ah anneciğim, ne kadar güzelsin. Bak Hans, tablo gibi, değil mi?»

«Evet, tıpkı tablo gibi. Yalnız etlerine giydiği o çoraplar hoşuma gitmedi doğrusu.»

«Yok, Hans, onlar çorap değil, parmaksız eldiven. Ellerin kırmızılığını tümüyle örter bunlar.»

«Kolların ne kadar da beyaz, anneciğim. Benimkilerden çok daha beyaz. Anne, fakat biliyor musun, yelek dar geliyor artık. Herhalde büyümüş olmalısın.»

«Bu elbise çok, çok eski çocuklar. O zaman benim de belim daha inceydi, dal gibi bir kızdım. Peki, başlığımı nasıl buldunuz bakalım, beğendiniz mi?»

«Evet, evet, hem de çok beğendik. Çok güzel. Bak, babam bile sana bakıyor!»

Baba gerçekten bakıyor muydu? Evet, fakat ne yazık, boş bir bakıştı bu! Karısı heyecanla ona döndü, yanakları kızardı, bir an umuda kapıldı, fakat boşuna. Gözlerindeki parıltı çabucak sönüverdi, kocasının durumunda hiçbir değişiklik yoktu işte. İçini çekti.

«Bakıyor, fakat bir şey görmüyor ki! Hadi Hans, gün boyu orada öyle dikilip beni mi seyredeceksin? Hadi bakalım, Amsterdam'da seni yepyeni bir çift paten bekliyorken, buralarda işin ne?»

«Ama anneciğim, evin çok eksiği var! Paramı patene harcamam doğru olur mu?»

«O nasıl söz, oğlum? Parayı bunun için kazanmadın mı? Hadi koş da, güneş batmadan dönmeye bak.»

Kapının eşiğinde tam çıkarken, Hans döndü, annesine, «Ama anne, senin çıkırığın da yeni bir ayaklık istiyor, baksana,» demekten kendini alamadı.

«Onu sen kendin yaparsın, Hans.»

«Doğru. Bunun için paraya gerek yok elbet. Ama daha öyle çok eksiğimiz var ki... Ne bileyim, yündü, kuştüyüdü, şöyle bol, doyurucu bir yemekti...»

«Hadi, hadi, elindeki parayla her şeyi satın alacak değilsin ya... Ah, Hans, bizden çaldıkları o para bu gece ansızın bulunuverseydi ne iyi olurdu, değil mi? Dün gece hep dua ettim! Tanrı'dan, o hain hırsızlara hiç rahat huzur vermemesini diledim. Hiç olmazsa bizi aydınlatması, bize hırsızları kendimiz bulalım diye bir yol göstermesi için yalvarıp yakardım. Biliyorsun Hans, babanın yaralandığı günden beri aramaya hiç zamanım olmadı.»

«Evet, biliyorum, anne. Evin her yanını aramış taramış ama bir şey bulamamıştık.»

«Nereden bulacağız? Ancak o parayı saklayan bulabilir.»

O an Hans yerinden sıçradı.

«Acaba babam bir şeyler biliyor mu, ne dersin?»

«Belki de, ama kesin bir şey söyleyemeyeceğim.»

«Anne, o saat paranın çeyreği değerinde bile değildi, değil mi?»

«Tabii ki değildi. Babanız son dakikaya kadar çok akıllı bir adamdı, biliyorsunuz. Böyle saçmalıklar yapmayacak kadar da ciddi bir insandı. Hem ciddi, hem tutumlu.»

Hans kendi kendine konuşur gibi mırıldandı.

«Peki, öyleyse o saat nereden gelmişti?»

Annesi başını salladı ve gözlerini belirli bir noktaya dikmiş, kıpırdamadan oturan kocasına acıyarak baktı.

«Bunu hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz, Hans. Saati kaç kez babanıza gösterdim, fakat hiç oralı olmadı, hiç ilgilenmedi. Kazanın olduğu o korkunç akşam yemeğe eve geldiğinde saati bana vermiş, iyi bir yere saklamamı, ileride isteyeceğini söylemişti. Tam işin içyüzünü anlatacağı ki, Brum Klatteboost koşarak içeri girdi ve bendin yıkılmak üzere olduğunu haber verdi. O hafta sular nasıl da azmıştı! Böylece babanız, aletlerini kapıldığı gibi dışarı fırladı. Onu aklı başında son görüşüm bu oldu. Gece yarısı dolaylarında zavallıyı kan içinde, yaralı olarak getirdiler. Bir zaman sonra ateşi düştü, ama bir daha kendine gelemedi, kafasını toparlayamadı, günden güne kötüledi. Bir şey öğrenemeyeceğiz artık, işin içyüzünü hiçbir zaman bilemeyeceğiz.»

Hans bunları zaten biliyordu. Annesi kaç kez çaresizlik içinde, saati satmak üzere gizlediği yerden çıkarmış, her defasında da son anda vazgeçmişti.

«Hayır, Hans, olmaz, babanın isteğine karşı gelmektense açlıktan ölmek yeğdir,» demişti.

Çocuk bu olayı gözlerinin önüne getirdi, derin derin içini çekti.

«Ah, anneciğim, doğrusu saati satmamakla çok iyi ettin. Başkası olsaydı çoktan satmış gitmişti.»

«Ama çok kötü bir şey olur bu, Hans. Nasıl yapabilirdim? Üstelik yoksulluk nedir bilmeyen kişiler biz yoksullara karşı öylesine sert, öylesine acımasızdır ki, elimde böyle bir şeyi görselerdi, anlattıklarına kesinlikle inanmaz, babanın onu bir yerlerden çaldığını bile düşünebilirlerdi. Tanrı korusun.»

Hans öfkeden kızardı. «Böyle şeylere kalkışacak olurlarsa, ben onlara gösteririm...» Böyle diyerek yumruklarını sıktı. Bayan Brinker duygulanmıştı, gözyaşlarını tutamadı.

«Ah Hans, sen ne iyi, ne dürüst bir çocuksun. Hiç tasalanma, saati satacak filan değiliz. Kimbilir, belki de son nefesinde babacağınız kendine gelir de saati benden isteyiverir. O zaman ne yaparım?»

«Anne, sahiden kendine gelir, bizi tanır mı?»

«Neden olmasın yavrucuğum, böyle şeyler duyulmamış, görülmemiş değil ki...»

Hans, Amsterdam'daki alışverişini tümüyle unutmuşa benziyordu. Annesinin

böylesine içini döktüğü pek seyrek olurdu. İşte şimdi onunla, sadece çocuğu değil de, arkadaşı, akıl hocası gibi konuşuyordu.

«Haklısın anne, saati hiçbir zaman elden çıkarmamalı. Babamın hatırı için onu saklamalıyız. Belki de yitirdiğimiz o paralar en beklenmedik bir zamanda ortaya çıkıverir, kim bilir?»

Bayan Brinker elindeki örgüyü dizlerine bıraktı.

«Hayır, hiç sanmam. En ufak bir umut ışığı bile göremiyorum ben. Bin altın florin, düşünsene. Bir günde kayıplara karıştı! Bin altın florin! Peki ama ne oldu bunca para? Nereye gitti? Eğer biri çaldıysa, hırsız ölüm döşeğinde suçunu açığa vururdu mutlaka. Hiç kimse vicdanında böyle bir yükü öbür dünyaya göç etmek istemez.»

Hans onu yatıştırmak için usulca, «Belki de parayı çalan henüz ölmemiştir. Ondan bir haber alabiliriz,» dedi.

Zavallı kadıncağızın sesi değişmişti.

«Ah yavrucuğum, hangi hırsız burayı yoklamak ister ki? Tanrı'ya şükürler olsun, evimiz her zaman derli toplu, tertemizdir, ama alt yanı yoksul bir evceğiz işte. Babanla ben bir kıyıya üç beş kuruş koyabilmek için öylesine çalıştık, öylesine didindik... Bilirsin, 'damlaya damlaya göl olur,' demişler. Biz de çalışmamızın karşılığını almakta gecikmedik. Zaten babanın biraz birikmiş parası vardı. İş saatleri dışında da çalışıyor, karşılığında iyi para alıyordu. Böylelikle her hafta en az bir florin biriktirebiliyorduk, bazen daha fazla. Sen hastalandığın zaman, bir de Gretel'in doğumunda biraz masrafımız olmuştu. Bunun dışında hiçbir gereksiz harcamada bulunmamaya özen gösteriyorduk, sonunda para kesesi tıka basa doldu, bu kez de onardığım eski bir çorabı doldurmaya başladık... Hadi Hans, git artık. Çok konuştuk.»

Hans isteksizce kapıya yönelirken sormaktan kendini alamadı. «Hiç denemedin mi, anne?»

Annesi ne demek istediğini anlamıştı.

«Denedim oğlum, hem de çok. Ama babanız sadece gülmekle yetiniyor ve gözlerini yüzüme öyle garip garip diyor ki, çaresiz susmak zorunda kalıyorum. Geçen kış Gretel'le ikiniz hastalanıp yatağa düştüğünüz, evde lokma yiyecek kalmadığı, ben de sizleri bırakıp çıkmadığım zaman, yine denemiştım. Saçlarını okşadım, tatlı tatlı, usulca sordum ona, paranın nerede olabileceğini. Ama ne yazık ki, koluma yapıştı ve abuk sabuk bir şeyler söyledi. Sonunda

dayanamadım. Gretel de, sen de ateşler içinde kıvranıyordunuz, avazım çıktığı kadar bağırdım babanıza. Sanki böylelikle derdimi anlatabilecekmişim gibi. 'Söyle Ralf dedim. 'Söyle, paramız nerede? Kesedeki, çoraptaki paramıza ne oldu? Sandıktaki paramız nereye gitti?' Ama karşımdaki sanki bir kaya parçasıydı, en ufak bir karşılık alamadım...»

Kadıncağızın sesi öylesine garipleşmişti, gözleri öyle parlıyordu ki, Hans nedenini bilemediği bir korkuya kapıldı, gidip elini annesinin omuzuna koydu.

«Bırak anneciğim, şu parayı unutalım artık. Bak ben büyüdüm, güçlendim. Gretel de çok akıllı bir kız, üstelik iyi niyetli, çalışkan. Biz çalışır, seni rahata kavuştururuz. Senin mutluluğunu Gretel de, ben de dünyanın tüm altınına değişmeyiz. Öyle değil mi, Gretel?»

Kardeşi hıçkırıyordu. «Bunu annemiz de çok iyi biliyor zaten,» demekle yetindi.

Güneş Parlıyor

Çocuklarının gösterdiği bu heyecan, bu içtenlik, Bayan Brinker'i duygulandırmıştı. Onların kendisine ne kadar bağlı olduklarını görünce büyük mutluluk duyuyordu. Sözü değiştirmek istedi.

«Noel arifesinde de böyle konuşulur muymuş? Haydi bakalım, Gretel, al şu parayı, Hans patenlere bakarken sen de kendine bir kurabiye alırsın.»

Gretel gözleri yaşlarla parıldayarak, «İzin ver de seninle kalayım, anneciğim. Hans gelirken bana kurabiye getirir,» dedi.

«Nasıl istersen, kızım. Hans, dur azıcık. Üç sıram kaldı, şu çorap bitsin de ana caddedeki tuhafiyeciye satıver gitmişken. Yünü biraz kalın, ama zararı yok. Yine de bir lira eder. O zaman dört kurabiye alırsın. Hep birlikte Noel'i kutlarız.»

Gretel sevinçle ellerini çıırttı.

«Ne güzel olur! Anni Buman bugün kentteki güzel evlerde nasıl eğleneceklerini anlatmıştı, ama biz de kurabiye yiyeceğiz, ne güzel! Hans, dikkat et, kurabiyeleri getirirken kırma sakın, iyice sar, ceketinin cebine koy.»

Hans çok önemli bir iş yapacakmış gibi, «Sen hiç merak etme,» dedi. Gretel annesine dönerek yalvardı.

«Ah anneciğim, birazdan babamla ilgilenmen gerekecek Şimdi bir yandan yününü örerken, bir yandan da bize Noel Babayı anlatsana, ne olur...»

Anne, Hans'ın da şapkasını çıkarıp dinlemeye hazırlandığını görünce elinde olmadan güldü.

«Aman çocuklar, hâlâ bıkmadınız mı? Kaç kez anlatmışımdır kimbilir? Pekâlâ, yine anlatacağım, fakat bir daha böyle gündüz ışığını boşuna harcamayalım, bu son olsun. Hadi Gretel, sen de yününü al, ben konuşurken bir yandan öfersin. Kulaklarını açman parmaklarının çalışmasına engel olmaz sanırım. Bildiğinizi gibi, Noel Baba olağanüstü bir ermiştir. Gemicilere göz kulak olur, ama özellikle küçük çocuklarla ilgilenir. Bir varmış, bir yokmuş, bu ermişin yaşadığı dönemlerde Asyalı bir tacir üç oğlunu öğrenim görmeleri için Atina adında büyük bir kente göndemiş. Çocuklar yolda, gecelemeğe üzere bir hana inmişler. Sırtlarında güzel giysileri varmış, kuşakları da para doluymuş. Ama hain hancı ne yapmış? Çocukları öldürüp paralarını ve güzel giysilerini çalmayı tasarlamış. O gece herkes uyuyorken kalkıp üç çocuğu öldürmüş.

Gretel korkuyla ürpedi, fakat Hans böyle cinayetleri olağan karşılıyormuş gibi umursamaz bir tavır takındı.

Bayan Brinker ilmiğin hesabını kaçırmamaya çalışırken sözlerini sürdürdü.

«Hain hancı bu kadarla da kalmamış, kurbanlarını doğrayıp kocaman bir salamura fiçisine doldurmuş, niyeti onları tuzlanmış domuz pastırması diye satmakmış.»

Gretel bu öyküyü kimbilir kaçınıcı kez dinliyordu, ama yine de bir çığlık atmaktan kendini alamadı. Hans bu durumda hancının en iyi şeyi yaptığına inanmış gibi istifini bozmadı.

«Evet, işte böyle, onları kimsenin arayıp sormayacağına inanıyormuş. Fakat o gece Noel Baba olan biteni görmüş. Ertesi gün hemen hana koşup, hancıyı cinayetle suçlamış. O zaman hain adam suçunu kabullenmiş ve diz çöküp bağışlanması için yakarmış. Yaptığından öyle pişmanlık duymuş ki, ermişten o üç çocuğu yeniden canlandırmasını dilemiş.»

Gretel karşılığı çok iyi bildiği halde yine de sordu.

«Peki, Noel Baba onun istediğini yerine getirmiş mi?»

«Elbette. Çocukların parçaları bir çırpıda birleşivermiş. Ve salamura fiçisinden sapasağlam çıkmışlar. Ermişin ayaklarına kapanmışlar. Noel Baba da onları

kutsamış. Hans, hadi çabuk ol, yoksa gece basmadan dönemeyeceksin.»

Kadıncağz konuşmaktan soluk soluğa kalmıştı, üstelik çocuklarının böyle gün ortası aylak aylak oturmalarına da hiç alışkın değildi, tamamladığı çorapları oğluna uzatırken, «Hadi bakalım, durma, fırla,» dedi.

Hans annesinin bunca sıkıntıya karşın buruşmamış, pespembe yanağına bir öpücük kondurdu.

«Benim annem dünyanın iyi anasıdır. Bir çift patenim olursa, çok sevineceğim, ama bu parayı Amsterdam'dan buraya bir doktor getirmek için kullansak belki de babama bir yararı olurdu.»

«Değil bu kadar paraya, iki katına bile doktor Amsterdam'dan kalkıp da buralara kadar gelmez, tasalanma. Ben bu yolda ne çok para harcadım, hepsi boşuna. Zavallı babanıza yine de bir yararı olmadı işte. Ne yapalım, Tanrı böyle istemiş, elden bir şey gelmez. Hadi Hans, koş al patenlerini sen.»

Hans evden yüreği sıkıntı dolu çıktı. Ama çok genç olduğundan çabucak unuttu ve az sonra neşeli neşeli ıslık çalmaya koyuldu.

Hans Bildiğini Okuyor

Amsterdam yakınlarındaki Broek kasabası tertemiz, sakin sokaklarıyla, sarı tuğladan kaldırımlarıyla, açık renk ahşap evleriyle başkent kadar güzeldi. Bu kasabada her şey yerli yerinde, her şey düzenliydi, ama halkını uykuya dalmış ya da ölmüş sanırdınız.

Küçük çakıltaşlarının ya da çeşit çeşit deniz kabuklarının yuvarlandığı kumlu yollarda hiçbir ayak izine rastlanmıyordu.

Pencerelerdeki perdeler sımsıkı kapalıydı. Sanki hava ve güneş zehirdi de, içeri girmesi istenmiyordu. Evlerin koclrkoca kapıları ancak bir düğün, bir vaftiz ya da cenaze töreni olduğu zaman açılırdı.

Kuytu odalara sigara dumanları bulut gibi çöker, çocuklar gürültü edip büyüklerin huzurunu kaçınmasınlar diye ya kitaplarıyla bir odaya kapatılır ya da patenleriyle yakındaki kanala gönderilirdi. Bahçelerde tek tük tavuskuşuna, kurda rastlanırdı, fakat bunlar cansız, tahtadan hayvanlardı. Ağaççıklar çevreye göz kulak oluyorlardı sanki. Parlak kiremitli damlar, mozaiklerle süslenmiş avlular, evlerin dikkatle parlatılmış dış süslemeleri, sessiz bir alkış gibi, en ufak bir toz taneciğinin uçuşmadığı gökyüzüne doğru parıldıyordu.

Hans elindeki paraları şingırdatarak, kasabadan yana bir göz attı. Acaba işittikleri doğru muydu? Broek'da yaşayanların bazıları sözde öylesine zenginmiş ki, mutfaktaki tencereleri bile som altınmış!

Irmağı geçerken, kimi görsün? Hollanda'nın en ünlü cerrahı Doktor Boekman ona doğru kayarak gelmiyor mu? Hans bu önemli kişiyi hiç görmemişti, ama birçok dükkânın vitrininde gördüğü resimlerden hemen tanıdı. Zaten unutulacak bir yüz değildi bu; Hollanda kökenli olmasına karşın, zayıf ve çökük yanaklıydı, mavi gözleri çok sert bakıyor ve incecik, bıçak gibi dudakları sanki, «burada gülmek yasaktır» diyordu. Kısacası, bir çocuğun çağrılmadan yanına yaklaşıp konuşabileceği, sevimli ve neşeli bir yol arkadaşı olamazdı.

Ancak Hans içinden gelen sese kulak verdi, zaten her zaman böyle yapardı. Ses diyordu ki: «İşte dünyanın en ünlü hekimi geliyor, onu Tanrı gönderdi sana. Bu parayla babana yardımcı olmasını sağlayabilecekken, kendine paten almaya hakkın yok.»

Tahta patenler keyifli keyifli gıcırdıyordu... Yüzlerce, göz alıcı paten parıl parıl dans ederek, sislere karışıp sonsuza dek uzaklaşıyordu gözlerinin önünde. Para çocuğun parmaklarını yakıyordu şimdi, yaşlı hekim çok ürkütücüydü, müthiş sert birine benziyordu.

Korkudan ve heyecandan Hans'ın gırtlığı kurumuştı, ama bağırarak gücü buldu yine de.

«Doktor Boekman!»

Ünlü doktor zınk diye durup çevresine bir göz gezdirdikten sonra dudakları kısılmış, kaşları çatık, ona doğru geldi. Hans geri dönemezdi artık. Soluk soluğa, «Bayım, sizin ünlü Doktor Boekman olduğunuzu anlamıştım zaten... Sizden çok büyük bir ricada bulunacağım...» diye kekeledi.

Doktor yoluna gitmeye hazırlanırken homurdandı.

«Hımmm... Hadi, çekil git başımdan, param yok benim. Olsa da dilenciye beş para vermem...»

Hans avucundaki paraları gururla uzattı.

«Ben dilenci değilim, bayım. Babam konusunda size danışmak istemiştım de. Yaşıyor, ama gün boyu ölü gibi, hiç kıpırdamadan köşesinde oturuyor. Düşünmeyi bile unutmuş. Bunun dışında sağlığı çok iyi. Bentlerin üzerinden düşüp yaralanmıştı...»

Doktor ansızın ilgilenmiş gibiydi.

«Eee? Sonra?» diye homurdandı.

O zaman Hans heyecan içinde, babasının başından geçenleri anlattı. Gözyaşlarını tutamıyordu, sonunda vargücüyle bağırdı.

«Anlıyorsunuz ya, bayım! Bedensel sağlığı yerinde, ama akli yerinde değil. Biliyorum, bu kadarcık para çok yetersiz. Ama ne olur, alın yine de. Daha da kazanırım ben. Evet, yemin ediyorum. Ömrüm boyu sizin için çalışmaya hazırım, yeter ki babamı kurtarın, iyileştiriri onu.»

İyi ama, o ne? Yaşlı doktora da birdenbire ne oldu böyle? Yüzü sanki içinde parıldayan bir güneşin ışınlarıyla aydınlanıverdi. Bakışları yumuşadı. Gözleri yaşardı, az önce vurmaya hazırlanıyormuş gibi bastonuna sımsıkı sarılan eli şimdi usulca Hans'ın omzunu tuttu.

«O parayı cebinize koyun çocuğum, bana gereği yok. Babanızı göreceğim. Korkarım, umutsuz bir durum. Ne zamandır böyle demiştiniz?»

Hans'ın içine birden umut doluvermişti. Hıçkırarak karşılık

«On yıldır, bayım.»

«Ah, bu kötü işte. Ama bir bakarım. Durun bakayım. Bugün Leyde'ye gidiyorum, bir hafta sonra döneceğim, o zaman bekleyin beni. Neredeydi eviniz?»

«Broek'in bir kilometre kadar güneyinde, bayım, kanalın yanibaşında. Yarı yıkık, yoksul bir kulübedir. Ama kime sorsanız gösterir, efendim.» Hans derin derin içini çekerek ekledi. «Bizim evden korkuyorlar da. Oraya, 'delinin kulübesi' diyorlar.»

Doktor, Hans'a eliyle bir işaret yapıp uzaklaşmaya hazırlanırken, «Peki geleceğim, meraklanmayın,» dedi. Sonra gerçi umutsuz bir durum, ama bu çocuktan hoşlandım doğrusu, diye düşündü. Bakışları tıpkı zavallı Loran'cığının bakışlarına benziyor. Ulu Tanrım, şu bacaksız hiçbir zaman aklımdan çıkaramayacağım ben.» Kaşları çatılmış, yüzü büsbütün kararmış, doktor sessizce yoluna devam etti.

Hans gıcırdayan tahta patenleriyle yine Amsterdam yolunu tutmuştu. Parmakları yine cebindeki paralarla oynuyor, farkına varmadan neşeli neşeli ısıklık çalıyordu.

İşte Hans patenleri böyle satın aldı.

Jakob Poof'la Tanışıyoruz

Bu Noel arifesi, Hans'la Gretel çok eğlendiler. Gökte ay parıldıyordu. Anneleri de kocasını hiçbir şeyin iyi edemeyeceğine inanmış olmakla birlikte, yine de doktorun geleceği haberine sevinmişti. Böylece çocukların diretmesine dayanamayarak, yatmadan önce bir saat kadar paten kaymalarına izin verdi.

Hans yeni patenleri pek sevmişti. Gretel'e onların ne derece kusursuz olduğunu göstermek için buz üzerinde öyle cambazlıklar yaptı ki, küçük kız hayranlıkla el çırpımdan kendini alamadı.

Van Holpe kardeşler de, Karl Şummel de oradaydılar, yarışa hazırlanıyordu. Dört denemeden üçünde Piyer van Holpe birinci gelmişti. Bu yüzden zaten hırçın bir çocuk olan Karl'ın suratı büsbütün asılmıştı. Birden aklına bir şey geldi, hemen arkadaşlarına açtı.

«Hey, çocuklar, baksanıza, ne yapıp yapıp delinin kulübesinde oturan o baldırı çıplakların yarışa katılmasını önlememiz gerek. Hilda nasıl oldu da böyle bir öneride bulundu anlayamadım doğrusu! Aklını kaçırmış olmalı. Katinka Flak ve Rişye Korbes bu kızla yarışacaklarını düşündükçe çileden çıkıyorlar, onları hiç ayıplamıyorum doğrusu. Biz de çocuğun yarışa katılmasına engel olmalıyız...»

Piyer van Holpe bu sözlerin tam tersini anlamıştı.

«Evet, çok haklısın... Zaten bu kadar iyi kayan bir çocukla yarışılır mı hiç? Besbelli yarışı o kazanacak. Ama yoksulsalar bunda onların suçu ne?»

Kari bağırdı.

«Dur bakalım hele! Ne demek istediğimi anlamadan lafımı kesme.»

Küçük Şimmelpennik bu işe çok sevinmişti. Burnu kavgaya kokusu alıyordu ve eğer iş kavgaya dökülecek olursa, gözdesi Piyer'in Kari gibi kendini bilmezlerden en az bir düzinesini rahatça haklayabileceğine inanıyordu.

Piyer öyle bir bakış fırlattı ki, Kari kendine zayıf bir rakip seçmenin daha uygun olacağını düşündü. Öfkeyle Voost'a döndü.

«Sen ne gülüyorsun öyle, ne üstüne vazife? Pis kunduz, sıska sardalya, upuzun isimli küçük maymun. Ne olacak...»

O anda uzaktan arkadaşı Jakob Poot'un gelmekte olduğunu gördü. Gerçi henüz iyice yaklaşmamıştı, ama çevrenin en şişman çocuğu olduğu için yanılmak olanaksızdı.

«İşte, şişko geliyor,» diye bağırdı. «Yanında da biri var. Çok zayıf bir çocuk, bir yabancı.»

Ludvig bir kakhaha attı.

«Hah ha! Ne de yakışmışlar ama, biri şişko, biri sıska.. »

Küçük Voost bilgi verebildiği için çoksevinmişti.

«O çocuk İngiliz. Jakob'la kardeş çocuğu oluyormuş. Çok da gülünç bir adı var: Ben Dobbs. Bir süre Jakob'larda kalacakmış büyük yarışa kadar.»

Bu arada çocuklar, türlü cambazlıklar, zarif numaralar yaparak durmadan kayıyorlardı. Jakob Poot'la yanındaki yaklaşıncaya durdular.

Jakob hep soluk soluğa konuşurdu.

«Teyzemin oğlu Benjamin Dobbs'u tanıştırayım sizlere. İngiltere'den geldi, o da yarışa katılacak,» dedi.

Çocuklar yeni gelenlerin çevresinde toplandılar. Benjamin çok geçmeden Hollandalıların garip bir dil konuşmalarına karşın cesur kişiler olduğunu anladı. Zaten paten kaymanın keyfi, ayrı ayrı diller konuşmanın yarattığı buzdan duvarları eritivermişti. Benjamin artık yeni arkadaşlarının söylediklerini az buçuk anlamaya başlıyordu.

Çocuklar bir plan hazırlamışlardı. Bu çok büyük bir tasarıydı ve gerçekleşme olasılığı da büyüktü. Çünkü her zamanki Noel tatilinden ayrı olarak, okul binası baştan başa temizleneceği için öğrencilere dört gün de ek tatil verilmişti.

Jakob'la Ben, patenleriyle uzun bir yolculuğa çıkmak üzere evden izin almışlardı. Broek'den tâ Hollanda'nın başkenti Lahey'e gideceklerdi. Altmış kilometre kadar bir yoldu bu.

«Hadi bakalım çocuklar, bizimle kim gelmek istiyor?»

Oradakiler hep bir ağızdan bağıştılar.

«Ben, ben, ben.»

Çok uzun isimli küçük de atıldı. «Ben de gelmek istiyorum.»

Jakob ona güldü. «Ama sen çok küçüksün, dostum.»

Beriki hemen karşılığı yaptırdı. «Gezmeye gitmek için ille de senin kadar semiz mi olmak gerekiyor yani?»

Jakob bu sözlerle kızmadı, gülme inceliğini gösterdi ve oybirliğiyle yaşı küçük, ama pek sevilen Voost'un da bu neşeli gruba katılmasına karar verildi. Tabii evden izin alabilmesi koşuluyla.

Buna çok sevinen çocuk, vargücüyle kayarak evine doğru uzaklaştı.

Piyer van Holpe anlatıyordu.

«Evet, Haarlem'de durur, Benjamin'e Büyük Orgu gösteririz, Jakob. Sonra Leyde'ye uğrarız, orada da görülecek pek çok şey var. Lahey'de bir gün bir gece kalırız. Evli olan ablam orada oturuyor, sizleri görünce sevinecektir. Ertesi gün de yola çıkar evimize döneriz.»

Geveze bir çocuk olmayan Jakob, «Çok iyi,» demekle yetindi.

Ludvig de heyecanla ağabeyine bakıyordu. «Aferin Piyer. Plan kurmakta üstüne yok doğrusu. Annemiz, ablamıza iyi dileklerini doğrudan doğruya götürebileceğimizi duyunca pek sevinecektir eminim. Aman, hava ne kadar da soğudu! Soğuktan neredeyse başım omuzlarımdan düşecek. Hadi, dönelim artık.»

Durmadan buz üzerinde halkalar çizmekte olan Kari bağırdı. «Varsın soğuk olsun, ne çıkar, hanım evladı? Eğer hava geçen aralıkta olduğu kadar sıcak olsaydı, hiç böyle kayabilir miydik?»

«İyi, iyi ama yine de çok soğuk işte. Ben dönüyorum.»

Piyer van Holpe cebinden koskocaman altın bir saat çıkarıp ayışığına tuttu.

«Aman! Neredeyse sekize geliyor! Noel Baba'nın gelme saati. Küçüklerin nasıl şaşıracağını gözlerimle görmek istiyorum. Hadi, hoşçakalın.»

Noel Yortusu

Noel ağacı evleri yeşilliğiyle şenlendirmeden önce neşeli bir peri, oyuncaklarla

dolu kızağını çeken sekiz geyikle birlikte bacalardan evlere inip, ocağın önüne bırakılmış çorapları ve pabuçları oyuncaklarla doldurmuş. Arkadaşları ona Noel Baba derlermiş. Belki de doğrudur, ama sonradan alışkanlıklarında bir değişiklik yapmış olmalı. Hollanda'da Noel Baba gerçek bir ermiştir, çok zaman altın işlemeli, pırıl pırıl giysileriyle, göz alıcı değerli taşlar takınmış olarak dolaşır.

İngiltere ve Amerika'ya Noel Baba, 25 7taUık sabahı iner Hollanda'ya ise 5 Aralık günü gelir ve armağanları 6Aralık sabahı dağıtır.

Hilda van Glek'in küçük kardeşleri o akşam büyük bir heyecan içindeydiler. Nasıl olmasınlar? Büyük salona girmelerine izin verilmişti. En güzel giysilerini giymişlerdi. Her birine iki kocaman pasta verilmişti. Hilda da onların sevincini paylaşıyordu.

Noel Baba on dört yaşındaki bir kızı, çabucak büyüdü ve hemen hemen bir küçükhanım oldu diye armağan listesinden silecek değildi elbet. Tam tersine, büyük bir olasılıkla bu küçükhanımın da hoşuna gidecek bir şeyler getirmeye çalışacaktı... Bunun içindir ki, Hilda da küçük kardeşleri gibi sevinçle hopluyor, zıplıyor, onların oyunlarına katılıyordu. Babayla anne çocuklara biraz ayıplayarak bakıyorlardı, dede de öyle. Sonra dede kocaman mendilini yüzüne yaydı. Bu uyumak istediğine işaret etti.

Oysa daha önce yemekte, hepsi de kahkahalar atmışlar, yiyip içmiş, eğlenmişlerdi. En küçükle en büyük arasında yalnızca yaş farkı kalmıştı o zaman. Şimdi de küçükler sevinçle Noel Babayı bekliyorlardı. Kahkahaları, çığlıkları sokağa taşıyordu. Sonunda gürültü öyle arttı ki, dedenin kırmızı mendili suratından düştü ve zavallı yaşlı adam yerinden sıçrayarak, «Bu gürültüde uyku uyunur mu?» diye bağırды.

Bayan van Glek çocuklarını şaşkınlıkla seyrediyordu. En küçük bile çok heyecanlıydı. Artık bu işe bir son verilmeliydi. Bayan van Glek çocuklara eğer Noel Babanın bir an önce gelmesini istiyorlarsa, geçen yıl yaptıkları gibi şarkılar söyleyerek onu çağırmaları gerektiğini hatırlattı.

Bunun üzerine çocuklar el ele tutuşarak ve şarkı söyleyerek dönmeye başladılar. Şarkılarında Noel Babaya bir an önce gelmesi için yalvarıyorlar, ondan çeşitli armağanlar beklediklerini dile getiriyorlardı.

Bu arada sık sık da kapıya doğru göz atmaktan kendilerini alamıyorlardı... Ansızın kapı vuruldu. O anda çocuklar dağılıverdiler. En küçükleri korkuyla karışık bir sevinçle koşup annesinin dizlerine kapandı. Dede çenesini eline dayayıp eğildi, baktı. Büyükanne de başını kaldırdı, gözlüğünü çıkarıp çocukları

merakla süzdü. Bay van Glek ocağın önünde oturuyordu, tüttürmekte olduğu çubuğunu ağır ağır ağzından çekti. Bu arada Hûda'yla öteki çocuklar babanın çevresini almışlar, heyecanla bekliyorlardı.

Kapı bir daha vuruldu...

Anne usulca seslendi. «Giriniz...»

O zaman kapı yavaş yavaş açıldı, eşikte Noel Baba olanca görkemiyle, pırıl pırıl giysileri içinde belirdi.

Birtopluiğne yere düşse duyulacaktı. Çıt çıkmıyordu.

Yeni gelen söze başladı. Ne etkileyici, ne esrarlı bir sestir bu! Nasıl da sevecenlik okunuyordu!

«Karl van Glek,» dedi. «Seni, saygıder eşin Katherine'yı, oğlunla gelinini selamlamaktan büyük kıvanç duymaktayım.»

«Çocuklar, sizleri de candan kutluyorum: Hendrik, Hilda, Braom, Kati, Huygens ve Lukretia ve akrabalarınız Volfert, Ditrih, Mayken, Voost ve Katerina, hepiniz de sizleri son gördüğümde beri uslu durdunuz, biliyorum. Gerçi Ditrih geçen sonbahar Haarlem panayırında yaramazlık yaptı, ama o zamandan beri kusurlarını düzeltmeye çalışıyor. Mayken son günlerde pek de iyi notlar alıyor sayılmaz, derslerini iyi ezberlemiyor, üstelik çok çikolata ve şekerleme yiyor, yoksullara vermek üzere kumbarasına yeterince para atmıyor. Ama hiç kuşum yok, Ditrih bundan sonra çok terbiyeli ve uslu bir çocuk olacak. Mayken de okulda başarılı olmak için elinden geleni yapacak. Ayrıca unutmamalıdır ki, onurlu bir yaşam sürmek için her şeyden önce tutumlu olmayı bilmeli, savurganlıktan kaçınmalıdır. Küçük Kati kedinin canını epeyce yaktı. Noel Baba bu zavallı hayvancığın kuyruğu çekilirken acı acı miyavlamasını tâ bulunduğu yerden işitiyor. Kati hayvanların da canının yandığını unutmayacağına ve bir daha hayvanlara eziyet etmeyeceğine söz verirse bağışlanacaktır.»

Küçük Kati korkusundan ağlamaya başlayınca, Noel Baba susup onun sakinleşmesini bekledi. Sonra sözlerini sürdürdü.

«Küçük Broom, şunu unutma ki, okulda öğretmenin mangalına tütün atmayı alışkanlık haline getiren çocuklar bir gün yakayı ele verir ve dayağı yer...»

Küçük Broom çok şaşırmıştı, kızarak önüne baktı.

«Ama sen çok iyi bir öğrenci olduğun için bu konuda daha fazla durmak

istemiyorum...»

«Lukretia ve Hilda ise, bu gece tatlı bir uyku uyuyacaklar. Çünkü yoksullara yardım eli uzatmasını bildiler, uslu durdular, söz dinlediler, bu yüzden içleri rahat olmalı. Mutluluk duymalılar. Kısacası, hepinizden memnunum. Hepiniz de genel olarak uslu durdunuz. İyi çalıştınız, söz dinlediniz, savurganlıktan kaçındınız. Bunun için hepinizi kutluyor ve yeni yılın sizleri sağduyu, sevgi ve çalışkanlık yolundan ayırmamasını diliyorum. Yarın hepiniz ödülünüzü alacaksınız. Hoşçakalın.»

Bu son sözlerle birlikte kapının önüne bir çuval şekerleme döküldü. Çocuklar şekerlemelerin başına üşüştiler. İtişe kakışa ellerindeki küçük hasır sepetleri doldurmaya çalışıyorlardı. En küçük bile minicik avuçlarını şekerlemeyle doldurmuştu. Sonunda içlerinden en yürekliyi kapıya abandı, ardına dek açtı. Merakla çevreyi araştırdıysa da, ne yazık ki, Noel Babanın izine bile rastlayamadı.

Sonra hep birlikte yemek odasına yöneldiler. Yemek masasının üzerine işlemeli, beyaz bir örtü örtülmüştü. Çocukların her biri kundurasının bir tekini masanın altına bıraktı. Sonra kapı dikkatle kapanıp kilitlendi, anahtar da Bayan van Glek'in yatak odasına gizlendi. Sonra birbirlerini öperek iyi geceler dilediler; üst kata çıkıp yatak odalarına dağıldılar. Kapılar usulca kapandı ve sonunda van Glek'lerin evi derin bir sessizliğe gömüldü.

Ertesi sabah erkenden, yemek odasının kapısı ev halkının gözleri önünde törenle açıldı. O anda herkes Noel Babanın sözünde durduğunu gördü.

Her kundura renk renk, süslü paketlerle dolup taşıyordu. Ayrıca masanın üzeri de armağanlarla, mumlarla, oyuncaklarla, çeşitli süs eşyasıyla, yiyeceklerle ve öteberiyle dolmuştu. Herkes ama herkes, dededen en küçük bebeğe kadar armağanını alacaktı.

Küçük Kati sevinçle ellerini çırpıyor ve içinden bir daha kedinin kuyruğunu hiç, ama hiç çekmeyeceğine ant içiyordu.

Hilda elinde inci bir gerdanlık, koltuğunda bir yığın kitapla annesiyle babasına koştu, yüzü sevinçten ıslıl ıslıl, onlara sarılıp öptü.

Amsterdam

Ertesi gün çocuklar paten gezisine çıkmak üzere kanalda toplandıklarında Piyer sordu.

«Hazır mıyız bakalım? Jakop sizlere önderlik etmemi istedi, bu yüzden kaptan benim. Şimdi yoklama yapacağım.» Yoklamayı yaptı. Herkes oradaydı, bir kişi yoktu sadece; o çok uzun isimli küçük.

«Ah, şu afacan mutlaka eve kapatılmıştır, cezalıdır. Arkadaşlar, saat sekizi çaldı, hava çok güzel ve kanalın üzerindeki buz da kaya gibi sağlam. Otuz dakikaya varmaz Amsterdam'da oluruz. Hadi bakalım. Bir... İki... Üç... Marş marş!»

Gerçekten de yarım saat sonra çocuklar kalın duvardan bir barajı aşmış, Hollanda'nın bu büyük kentinin ortasında buluvermişlerdi kendilerini: Burası seksen adayla, iki yüz köprüyü kuşatan duvarların içinde bir kentti.

Benjamin Dobbs başını kaldırdığı zaman parlak damlanyla göğü deliyor gibi duran yüksek yüksek evler gösiyordu. önüne baktığı zaman da sokağı görüyordu. Ama ne garip bir sokaktı bu: Taş döşeli şoseyi tuğla kaldırımından ayıran hiçbir şey yoktu. İleri doğru baktığı zaman da, her pencerenin dışına takılmış birçok küçük ayna gördü. Bunlar öylesine yerleştirilmişti ki, içeride oturanlar hem kendilerini göstermeden kapıyı kimin çaldığını görebiliyor, hem de sokakta tüm olup bitenleri oturdukları yerden rahatça izleyebiliyorlardı.

Kent baştan başa bayramlıklarına bürünmüştüler dükkân Noel Baba onuruna süslenmişti. Kaptan adamlarını oyuncak olarak akla ne gelebilirse her şeyin sergilendiği vitrinlerden uzaklaştırmak için güçlük çekmedi değil. Hollanda oyuncak endüstrisi yönünden pek ünlüdür. Benjamin, küçük mekanik gemileri görünce gülmekten kendini alamadı. Bu gemiler öylesine ağır, öylesine hantal, kanallar üzerinde dolaşırken gördüğü o kocaman yük mavnalarına o denli benziyordu ki... İngiltere'de bıraktığı küçük kardeşi Robi için bir tane almayı çok isterdi, ne yazık ki, üzerinde para yoktu. Bizim kafadarlar yanlarına ancak geziye yetecek kadar para almayı kararlaştırmışlar ve hepsi de paralarını kaptana emanet etmişlerdi.

Ben, Denizcilik Okulunun önünden de yıldırım gibi geçti ve geçerken öğrencilerin giyimine imrenmeden edemedi. Arkadaşlarıyla birlikte Resim Müzesini çarçabuk dolaştılar ve özellikle yıllar boyu Amsterdam'da yaşamış bulunan ünlü ressam Rembrandt'ın (1606-1669) Gece Devriyesi tablosunu en az beş dakika, hayran hayran seyrettiler. Gezgınler elmas kesiminde usta olan zengin işçilerle paçavralar içindeki eskicilerin omuz omuza çalıştıkları Musevi mahallesine de bir göz attılar.

Olanca hızlarıyla kayarlarken, çocuklar kanal boyunca ilerleyerek onlara doğru yaklaşan Amsterdam treninin düdüğünü duyuyorlardı.

Ludvig vagonlara bir göz attı.

«Amanın, lokomotiften hiç de aşağı kalır yerimiz yok bizim de. Hadi bakalım. Var mısınız yarışa?»

Bağırışlarına trenin düdüğü karşılık verdi. Bir yarıştı başladı. Bir an için vargüçlerini ortaya koyarak başı çektilerse de, bu uzun sürmedi, ama yine de denemeye değerdi doğrusu! Heyecanları yatışınca şakalaşa konuşa, daha ağır yol almaya başladılar. Araş ıra durup yer yer kanala gözcülük eden bekçilerle çene çalıyorlardı. Kanal boyunca uzanan çıplak, yapraklarını dökmüş söğüt ağaçları göz alabildiğine dümdüz bir çizgi olarak uzaklaşıp gidiyordu. Karşı kıyıda çok çok yükseklerden, Haarlem gölünün sularını tutmak üzere yapılmış bulunan büyük bendin üzerindeki araba yolu geçiyordu. Ayna gibi parıldayan kanal ise, üzerindeki sayısız paten kayanıyla, esmer yelkenlerini rüzgârda şişirmiş kızaklı yatlarıyla, buz üzerinde demirle desteklenmiş çubuklar yardımıyla uçarcasına giden hafif kızaklarıyla tâ ufka kadar uzanıyordu. Ben büyülenmiş gibi, gözlerini bu görünümünden bir türlü ayıramıyordu. Ludvig van Holpe onun Hollanda üzerine bu denli bilgi sahibi olmasına şaşmıştı. Lambert'e bakılırsa, bu yabancı belki ülkeyi bir Hollandalıdan bile iyi tanıyordu. Bu düşünce Ludvig'in yurtseverliğine dokunmuş olmalı ki, ansızın aklına bir şey geliverdi. Hah, şu adalıyı şaşırtacak bir şeytanlık bulmuştu işte. Lambert'e yaklaşıp, «Ona biraz da lalelerden söz etsene!» dedi.

Ben lale sözcüğünü hemen anlamıştı. Heyecanla bağırdı.

«Ah yoksa Lale Çılgınlığından mı söz etmek istiyordunuz? Çok işittim, ama pek bir şey bilmiyorum doğrusu! Özellikle Amsterdam'da doruk noktasına erişmiş, değil mi?»

«Evet, orada ve özellikle de Haarlem'de. Ama bu çılgınlık zamanla tüm Hollanda'yı sarmış, üstelik İngiltere'ye bile geçmiş.»

«Galiba, ama kesin söyleyemeyeceğim, çünkü o zaman ben yoktum.»

Berikiler kahkahayı koyverdiler.

«Hah hah ha, doğru ya... Ama belki iki yüz yaşındasındır da o zamanı da biliyorsundur?»

«Size şu kadarını söyleyeyim ki, dostum, ne daha önce, ne de daha sonra böyle bir çılgınlığın eşine rastlanmamıştır. Doğrusu insanlar o dönemde lalelere öylesine tutkunmuş ki, ağırlıklarınca para öderlermiş.»

«Ne ağırlığı? Kendi ağırlıkları mı?»

«Hayır, hayır. Soğanın ağırlığı kadar. İlk lale 1560 yılına doğru İstanbul'dan gönderilmiş. Öyle çok beğenilmiş ki, Amsterdamlı zenginler Türkiye'den yeni yeni türler istetmişler. O zamandan beri lale moda olmuş ve bu moda yıllar yılı sürmüş. Basit kökler 4.000 florine kadar alıcı bulurken bir Semper Augustus türü soğan 55.000 florine satılmış. Evet, akıl almayacak kadar çok büyük bir para. Gemicilere, eskicilere ve baca temizleyicilerine varıncaya dek herkes lale alım satımıyla uğraşır olmuş. Soğanları görmeden alıp, büyük kârlarla satmaya başlamışlar. Bu bir tür oyun bir tür kumar haline gelmiş. Kimi bir çırpıda zengin olmuş, kimi varını yoğunu yitirmiş. İnsanlar nakit para bulamayınca arazilerini, evlerini, sürülerini, hatta giysilerini bile lale karşılığında seve seve vermişler. Soylu zengin bayanlar bu genel çılgınlığa katılmak için mücevherlerini, en güzel giysilerini satmışlar. Artık başka şey düşünülmez olmuş. İş o hale gelmiş ki, Hollanda Halk Meclisi duruma el koymak gereğini duymuş. İnsanlar da yaptıkları budalalığın farkına varmaya başlamışlar ve lale fiyatları düşmeye yüz tutmuş. Borçlular satın aldıkları lalelerin parasını ödemeye yanaşmayınca, alacaklılar adalete başvurmuşlar, ama mahkemeler onları haksız çıkartmış, gerekçe olarak da kumar borcunun yasadışı olduğunu belirtmiş. Böylelikle havadan zengin olan binlerce kumarbaz birden dilenmek zorunda kalmışlar.

«Ama bana öyle geliyor ki, van Munen, siz Hollandalılar bugün de laleye tutkunsunuz,» dedi Ben.

«Elbette. Her bahçede lale yetişir. Amcamın Amsterdamın öteki ucundaki yazlık evinin bahçesinde en güzel türlerden meydana getirdiği çok seçkin bir lale bahçesi vardır.»

«Amcanız kentte oturuyor sanıyordum ben.»

«Doğru. Ama yazlık evi kentin birkaç kilometre dışındadır. Bir tane de ırmak kıyısında var, az önce kente girerken pek yakınından geçtik. Amsterdam'da herkes, eğer gücü yetiyorsa bir yerlerde bir yazlık ev edinmiştir.»

«Bu evlerde oturulur mu?»

«Hayır, oturulmaz. Bunlar yazın öğleden sonra ancak birkaç saat kalınabilecek, hafif yapılarıdır. Ama hava güzel olduğunda pek keyiflidir doğrusu. Söğütler tomurcuklanmaya başladığı zaman amcam her gün yazlık evine gider. Orada uyur, çubuğunu tütürür, yengem de hava ne kadar sıcak olursa olsun, ayaklarını tandıra dayayıp yün örür. Amcamın kızı Rika arkadaşlarıyla birlikte evin penceresinden gölde balık avlar ya da kayıkla geçen tanıdıklanıyla çene çalar.

Çocuklar çevrede kaydırak oynarlar, hendeğin üzerindeki köprülerde durup eğlenirler. Tüm bunların seyrine doyum olmaz, ama laf aramızda ben bu ülkede doğmuş olmama karşın, yine de çoğu yaz evlerinin o çürük bataklık kokusuna bir türlü alışmadım gitti. Bu evlerin hemen hemen tümü lağım çukurları üzerine yapılmıştır. Evet ya, az kalsın unutuyordum, Ben, siz de biraz Hollandalı sayılırsınız... Hiç Poot teyzenizin büyük salonuna girdiniz mi?»

Ben gülerek karşılık verdi.

«Yalnız bir kez, ilk geldiğimde. Zaten Jakob'un bana söylediğine göre de, ancak Noel'den sekiz gün sonra, Kenau ablasının düğününde bir daha girebilirmişim. Babam düğünde bulunmam için burada biraz daha kalmama izin verdi. Her cumartesi Poot teyzemle hizmetçisi şişman Keyt salona giriyorlar, toz alıyorlar, ovalıyorlar, cilalayıp parlatıyorlar. Sonra kepenkler kapatılıyor, perdeler çekiliyor ve ertesi cumartesiye kadar bir daha kimse oraya ayak basamıyor. Hiç kimse girmiyor, ama ille de her hafta salonun temizliği yapılıyor işte.»

Lambert atıldı.

«Bunda şaşılacak bir şey yok. Broek'de tüm salonlar aynı biçimde temizlenir. Peki, teyzenizin bitişiğindeki bahçede görülen o mekanik oyuncaklar konusunda ne düşünüyorsunuz?»

«Fena değil. Kuğular yazın havuzda yüzerken neredeyse gerçek gibi duruyor. Ama bir köşede, kestane ağaçlarının altında dikilmiş başını sallayan Çinli doğrusu pek gülünç ve çocukları eğlendirmekten başka bir işe yaramaz. Ya o kaskatı ağaççıklara ve güdük güdük budanıp boyanmış ağaçlara ne demeli? Darılma, ama, van Munen, ben sizin zevklerinizin tadına hiçbir zaman varamayacağım galiba.»

«Zarar yok canım, zamanla alışırsın. İngiltere'de pek çok şeyi beğenmiş, hayranlık duymuştum. Umarım seninle birlikte oraya bir daha gitmeme izin verirler. Ama doğrusu ben Uanda'yı yeğ tutarım.»

«Elbette, haklısın. Hepimiz kendi anayurdumuzu sevmek zorundayız. Fakat yine de bu kadar soğuk olan bir yeri böylesine sıcacık bir bağlılıkla sevmek insana garip geliyor. Eğer kıpırdamazsak olduğumuz yerde donup kaskatı kesileceğiz, baksana.»

Lambert bir kahkaha attı.

«Seninki İngiliz kanı da ondan, Benjamin. Bak bana, hiç üşüyor muyum? Bak şu kanalda paten kayanlara! Hepsi de gül gibi taze, krallar gibi mutlu, değil mi?»

Sonra seslendi.

«Hey sevgili kaptanımız van Holpe, bir çiftlikte birazcık durup ellerimizi, ayaklarımızı ısıtsak ne dersin?»

«Kim üşüyor?» diye sordu Piyer.

«Benjamin Dobbs.»

«öyleyse Benjamin Dobbs'u ısıtalım,» diyen kaptan mola verdi.

Haarlem Yolunda

Rastladıkları ikinci çiftlik gözlerine birincisinden daha hoş göründü. Kırmızı kiremitli sivri damıyla inek ahır temizlikten pınl pırl parlıyordu, bitişiğinde de çiftlik evi vardı. Yaşlı bir kadın tertemiz giyinmiş, pencere önünde sakın sakın yün örüyordu. Karşısında, ağzında çubuğu, kar gibi bembeyaz perdelerin örttüğü pırl pırl camın hemen ardında duran iri bir yüz hayal meyal seçiliyordu. Piyer kapıyı hafifçe vurdu, bayramlık giysileri içinde sarışın bir kız, yeşil kapının üst kanadını açıp ne istediğini sordu.

Piyer son derece terbiyeli, «Biraz içeri girip ısınabilir miyiz acaba, küçükhanım?» dedi.

Kız kapıyı ardına dek açtı. «Tabii, buyurun, hoşgeldiniz.»

Çocuklardan her biri, içeri girmeden önce kapının önündeki kalın paspasa ayaklarını iyice, özenle sildi, girer girmez de pencerenin önünde oturan yaşlı bayanla eşini saygıyla selamladı. Ben bu iki kişinin neredeyse Broek bahçelerindeki mekanik kuklalar gibi birer kukla olduğunu sanacaktı, çünkü bu iki yaşlı, başlarını makine gibi eğip kaldırdılar. Adam da çubuğunu makine gibi, düzenli aralıklara ağzına sokup çıkartıyordu; puff puff diye. Kadıncağz da, yine makine gibi, örgü şişlerini oynatıyordu: Klik, klik. Ama buna karşılık pembe yanaklı genç kız oraya buraya koşturuyordu; çocuklara yüksek arkalıklı sandalyeler getiriyor, ocaktaki ateşi canlandırıyor, sofraya koyduğu kocaman, esmer ekmek ve toprak kâsede dumanı tüten çorbayla Jakob Poot'un sevinçten neredeyse gözlerini yaşartıyordu. Gençlerin büyük bir iştahla çorbayı kaşıklamaya başlaması kız çok güldürdü, ama Benjamin ekmeği de, lahana çorbasını da yemeye yanaşmayınca şaşırdı. Kaşla göz arasında, Jakob'un parmağı delinmiş eldivenini onaracak zaman buldu ve ipliği dişleriyle keserken ona, «Artık ellerin üşümez,» demeyi de unutmadı. Çocuklar ayrılırken her birinin elini sıktı ve ille de ceplerine birer parça ekmek koymak için directti. Bir

yandan da pencerenin önünde oturan, biri puff, puff diye çubuğunu tüttüren, öteki de klik, klik diye şişlerini şakırdatan iki makineye kaçamak bakışlar fırlatmaktan kendini alamıyordu.

Çocuklar kıza veda edip ayrıldılar, bir süre yol aldıktan sonra Svannenburg şatosu koskocaman taş duvarlarıyla, kuleleriyle ve kapısının üzerindeki taştan kuğu heykeliyle karşılarına dikildi. Kaptan komut verdi.

«Yarı yola geldik, arkadaşlar. Patenlerinizi çıkarın.»

Lambert, Ben'e anlatmaya koyuldu.

«Y Irmağı işte burada Haarlem gölüne kavuşur. Bu kavşak az çok tehlikelidir, çünkü ırmak toprak düzeyinden bir buçuk metre kadar yukarıda bulunmaktadır. Su baskınını önlemek için yüksek bentler, barajlar, sağlam duvarlar yapılması gerekmiştir. Burada bulunan alavere havuzları sistemi, olağanüstü bir sistem sayılmaktadır. Üzerinden geçeceğiz, gözlerin kamaşacak hiç kuşum yok.

Söylendiğine göre gölün suyu ilkbaharda, özellikle^çarnaşırıların ağartılmasında çok etkili oluyormuş. Ayrıca gölde koskocaman yılanbalıkları var. Aklın hayalini almayacağı kadar kocaman hem de. Ben bile pek çok yılanbalığı avladım. İnan bana, iriyarı bir gençle boy ölçüşebilecek kadar büyük hayvanlar bunlar. Öyle şiddetle debeleniyorlar ki, dikkat etmezsen kolunu koparabilirler. Ama bakıyorum, yılanbalıkları seni pek ilgilendirmiyor. Ne dersin, şato hiç de fena değil, değil mi?»

«öyle. Peki, bu kuğular ne anlama geliyor? Özel bir anlam taşıyorlar mı?»

«Biz Hollandalılar kuğuya büyük saygı gösteririz. Bu şatoya 'Kuğu Şatosu,' yani 'Svannenburg' adı verilmiş. Bildiğim bu kadar. Uzmanlar kurulu barajlarla ilgili her şeyi incelemek üzere bu şatoda toplanır. Yıllar önce ünlü Kristiyan Brunnings de burada oturmuş.»

«Kimdir o?»

«Eğer aynı dili konuşup anlaşılabilseniz, bu konuda Piyer seni benden çok daha iyi aydınlatabilirdi. Ama dedemin on sekizinci yüzyılda yaşayan Brunnings'den söz ettiğini çok duymuşumdur. Bu büyük mühendisin öyküsünü anlatmaktan hiç bıkmaz, ne kadar iyi bir insan olduğunu, ne çok sevildiğini ve ölümünde herkesin nasıl içten gözyaşı döktüğünü hep söyler dururdu. Birçok bilim derneğine üyeymiş. Hükümetin barajların ve denize karşı öteki savunma sistemlerimizin bakımıyla görevli servisinin başında bulunuyormuş. Barajlara, alavere havuzlarına, su değirmenlerine getirdiği yenilikler sayılmakla

bitmezmiş. Biz Hollandalılar büyük mühendislerimize halka en çok yararı dokunan kişiler gözüyle bakar, onları çok sayarız. Brunnings yıllar önce ölmüş ve Haarlem Katedralinde onun anısına bir anıt dikilmiş. Ben portresini gördüm. İnan bana, Ben, son derece soylu bir kişiye benziyordu. Bu şatonun da onun gibi soylu ve onurlu bir görünüşte olması çok doğal. Böyle bir adamı barındıran şato başka türlü olamazdı gibi geliyor bana.»

Bir Felaket

Kaptan van Holpe'yle adamları ünlü ve eski Haarlem kentine girdiklerinde saat bire geliyordu. Sabahtan beri patenle kayarak yirmi beş kilometreye yakın yol aldıkları halde, genç kartallar kadar canlı va güçlü görünüyorlardı. En küçüklerinden (on dört yaşındaki Ludvig van Holpe), en büyükleri olan on yedi yaşındaki kaptana varıncaya dek tümü de aynı düşüncede ydi: Hiç kimse böylesine güzel bir gezi yapmış olamazdı. Gerçi son iki üç kilometre boyunca Jakob Poot biraz soluk soluğa kalmıştı, belki yine küçük bir şekerleme yapmak, yani azıcık uyumak istiyordu canı, ama yine de öteki arkadaşlarıyla rahat rahat boy ölçüşebilecek durumdaydı. Gezi sırasında Ludvig'le çok iyi anlaşılan Kari Şummel bile, arkadaşlarına hoşla gitmeyecek sözler söylemeyi unutmuşa benziyordu. Piyer'e gelince, çocukların içinde en keyiflisiydi, durmadan ıslık çalıyor, yoldan gelen geçenleri bile neşelendiriyordu.

Ana caddedeki bir kahveye yaklaştıkları sırada arkadaşlarına seslendi. «Hadi bakalım, yavrularım, yemek saati geldi. Çiftlikteki genç kızın verdiği birer dilim ekmek karnımızı doyurmadı.» Kaptan böyle söyleyerek elini cebine attı. Sanki, burada bir orduyu doyurmaya yetecek kadar para var, demek istiyordu.

«Hey, ne oluyor buna?»

Piyer sapsarı kesilmiş, bakışlarını yere dikmiş, ellerini göğsünde, böğürlerinde dolaştırıyordu. Ansızın aklını yitirivermiş gibiydi.

Ben, «Amanın, hastalandı galiba...» dedi.

Kari atıldı. «Hayır, hayır. Bir şey yitirmiş olmalı.»

«Cüzdan içindeki tüm paramızla birlikte kayboldu, bulamıyorum!» diye haykırdı Piyer

Hepsinin şaşkınlıktan dili tutulmuş gibiydi, kimse bir şey söyleyemedi. Sonunda Kari homurdandı. «Zaten onca parayı bir tek kişiye vermek delilikti, söyledim size. Tâ başında. Bak bakalım, ceplerini iyice araştır...»

«Aradım, aradım. Yok işte.» ~^\\^

«Yeleşini aç bir de.»

Piyer makine gibi söyleneni yaptı, yeleşini açtı. Hatta kasketini çıkarıp içine bile baktı. Sonra da ne olur ne olmaz diye, teker teker bütün ceplerini yokladı. Sonunda çok üzgün bir sesle «Arkadaşlar, parayı düşürmüş olmalıyım,» dedi. «Artık bize yemek filan yok. Ah, Amsterdam'da olsaydık gereken parayı hemen buluverirdim, ama Haariem'de tek kuruş bile borç alabileceğim kimsem yok. İçinizden biri burada bize birkaç florin bulabilir mi acaba?»

Çocuklar taş kesilmiş gibi, donuk donuk birbirlerinin yüzüne baktılar. Kari Şummel acı bir gülümseyişle sözü aldı.

«Olanaksız! Burada pek çok tanıdığım var, hem hepsi de zengin, ama birinden tek kuruş borç isteyecek olsam babam beni dayaktan öldürür, hem de kırbaçla döver. Yazlık evin kapısına ne yazdırdı, biliyor musunuz? Dürüst bir kişi hiçbir zaman kendini borç isteyecek duruma düşülmez. İşte böyle yazdırdı.»

Böyle bir zamanda bu sözlerin pek de yakışık almadığını düşünen Piyer, «Yaa, öyle mi?» diye homurdandı.

Birden çocukların hepsinin de karınları müthiş acıkıvermişti.

Jakob, «Hep benim yüzümden oldu bunlar. Paranın hepsini kaptana emanet etmek düşüncesini ilk ortaya atan bendim çünkü,» dedi.

Ben onun sözünü kesti. «Sus, Jakob, hiç de suçlu değilsin. Bunu iyi niyetle yaptın sen.»

Öyle coşkulu konuşmuştu ki, van Holpe kardeşlerle Kari onun içinde bulundukları duruma bir çözüm yolu bulduğunu sandılar. Bir ağızdan bağıştılar.

«Ne dedi? Ne dedi? Bize de söyle, van Munen!»

«Kaybolan parayı kaptana emanet etmemizde onun suçu olmadığını söyledi.»

Ludvig düşkırıklığına uğramıştı. «Hepsi bu mu? Buncacık şey için öyle bağırmasına ne gerek vardı sanki? Biz de bir çare buldu sanmıştık.

Kaybettiğimiz
para ne kadarmış?»

«Bilmiyor musunuz? Hepimiz eşit para koymuştuk, yani adam başına onar florin. Demek ki, cüzdanda altmış florin vardı. Ben dünyanın en büyük avanağıyım zaten. O upuzun isimli bacaksız bile benden çok daha iyi bir kaptan olabilirdi. Sizleri böyle zor durumda bıraktığım için kafamı yumruklayasım geliyor...»

Kari yine homurdandı. «Ne duruyorsun, yumruklasana. Evet, biliyoruz, isteyerek olmadı, bir kazaydı, fakat ne önemi var? Bize mutlaka para gerek, van Holpe, o güzelim kol saatini satmak zorunda kalsan bile...»

«Ne? Annemin doğumgünümde bana armağan ettiği bir şeyi satmak mı? Kesinlikle olmaz. Gerekirse paltomu, kasketimi satarım, her şeyimi satarım, ama saatimi hayır.»

Jakob gülerek söze karıştı. «Hadi canım, sorunu bu kadar büyütmeyin. Eve döneriz olur biter. Bir iki gün sonra yeniden çıkarız geziye.»

Kari söylendi. «Belki sizlere yeniden onar florin verirler, ama bizim için hiç de kolay olmaz bu. Eve dönersek bir daha çıkamayız. Hiç kuşkunuz olmasın.»

O ana kadar soğukkanlılığı hiç elden bırakmamış olan kaptan dayanamadı. «Ne? Hiç suçunuz olmadığı halde bu parayı sizlere yükleyeceğimi mi sandınız? Evde kasamda altmış florunum var benim.»

Kari telaşla atıldı. «Ah, bağışla beni, bilmiyordum.» Sonra acı acı ekledi. «Aç açına eve dönmekten başka da çıkar yol göremiyorum zaten.»

Çocuklar bir ağızdan bağırdılar. «Ne dersin?»

Piyer dürüst bakışlarını arkadaşlarının üzerinde gezdirerek, «öyle ya! Ne yapalım, yazgımıza boyun eğmiş olarak kuzu kuzu evlerimize döneceğiz çaresiz,» dedi.

«Yaşasın kaptanımız.»

«Şimdi çocuklar, hepimiz şunu iyice kafamıza yerleştirelim ki, Broek'den daha güzel bir yer dünyada yoktur ve iki saat içinde oraya dönmemiz gerekiyor, bunu unutmayalım.»

«Oldu, tamam.»

«Patenlerinizi takın, hazır mısınız? Dur, sana yardım edeyim Jakob... Hadi bakalım, bir, iki, üç, marş marş...»

Haarlem'den uzaklaşan çocuklar, yarım saat kadar önce kaptanın peşinden kente giren çocuklar kadar neşeli ve umursamazdı.

Hans

Yirmi metre kadar gitmemişlerdi ki, Kari öfkeyle bağırdı.

«Hay aksi şeytan. İşte yine şu tahta patenli, yamalı pantolonlu dilenci çocuk, bize doğru geliyor. Şeytan alsın canını, bu çocuk cin midir, nedir? Her yerde karşımıza çıkacak ille de... Hiç kuşku yok, şimdi kaptan bize durmamız için komut verir, teker teker bu partalın elini sıkalım diye...»

Piyer gülererek karşılık verdi. «Zaten sizin kaptan berbat bir çocuk, Kari. Ama merak etme, ben o sözünü ettiğin küçüğü göremedim... Nerede? Hah, işte geliyor, ama nesi var bu zavallının?»

Gerçekten de zavallı Hans suratı sapsarı, dudakları kısılmış, kötü bir düşün etkisi altındaymış gibi dalgın dalgın kayıyordu. Tam Piyer'in yanından geçerken, «Günaydın, Hans Brinker,» diye seslendi kaptan.

«Ah, bayım, siz miydiniz? Ne mutlu bir rastlantı!..»

Kari Şummel homurdandı. «Ne küstahlık bu!» Ve kaptanın yanından, yüzünü buruşturarak hızla uzaklaştı. «Seni gördüğüme ben de çok sevindim, Hans. Ama ne o, pek üzgün görünüyorsun. Bir şey mi oldu? Sana herhangi bir yardımım dokunabilir mi?» dedi kaptan.

Hans gözlerini yere indirdi.

«Bayım, derdim büyük.» Sonra ansızın yüzü aydınlanıverdi, başını kaldırdı. «Ama bu kez Hans'ın size yardımı dokunacak, Bay Holpe.»

Piyer çok şaşırılmıştı, şaşkınlığını gizlemeye gerek görmeden, «Nasıl olacakmış bu?» diye sordu.

Hans, Piyer'in düşürdüğü cüzdanı uzatırken, «Size bunu vererek, bayım,» dedi.

Çocuklar soğuktan donmuş ellerini ceplerinden çıkarıp alkışlamaya, sevinç çılgınlıkları atmaya başladılar.

«Yaşadık! Yaşadık!»

Ama Piyer öyle bir, «Sağol, Hans Blinker,» dedi ki, eğer Hollanda kralı karşısında diz çökmüş olsaydı, Hans herhalde ancak bu derece mutlu olur, bu derece övünç duyardı.

Amsterdam yönüne doğru hızla kayarak uzaklaşan Kaifin kulağına gelen alkış sesleri ve sevinç çığlıkları onu iyice şaşırtmıştı. Durup kulak kabarttı. Arkadaşlarını ancak ufukta belirecek bir karın doyurma olasılığının bu derece sevindireceğini düşündüğünden döndü, ağır ağır onların yanına geldi.

Bu arada Piyer, Hans'ı bir köşeye çekmişti.

«Bu cüzdanın benden düştüğünü nereden anladın?»

«Dün bana tahtadan bir zincir yapmam için üç florin vermiştiniz ve bu parayla paten satın almamı söylemiştiniz ya?»

«Evet, anımsadım şimdi.»

«İşte o sırada san deri cüzdanınız gözüme ilişmişti.»

«Peki, bugün cüzdanı nerede buldun?»

«Sabahleyin evden ayrıldığımda çok dalgındım, kafam binbir sorunla uğraşıyordu, bir şeye dikkat etmeden hızlı hızlı kayıyordum. Birden bacağım bir odun yığınının çarptı, canım çok yandı, dizimi ovuştururken odun yığınının altına kaymış olan cüzdanınız gözüme ilişti.»

«Haa, demek orada düşürmüşüm, şimdi aklıma geldi, doğru ya... Oralardan geçerken paltomu çıkarmıştım, herhalde o sırada farkına varmadan parayı düşürmüş olacağım. Ama sen olmasaydın bir daha kesinlikle bulamazdım.» Piyer böyle derken cüzdanın içindekileri avucuna boşalttı. Sonra ekledi. «Hans, çok rica ederim, bu parayı benimle paylaşırsan bizleri çok sevindireceksin.»

Hans hemen karşılık verdi. «Hayır, efendim^ paylaşamam.» Sakin bir sesle konuşuyordu, fakat kırıldığı belliydi.

Piyer biraz bozuldu, tek söz söylemeden cüzdanı cebine koydu, içinden, ister zengin olsun, ister yoksul, bu çocuk çok hoşuma gidiyor doğrusu, diyordu. Sonra yüksek sesle, «Hans, acaba üzüntünün nedenini öğrenebilir miyim?» diye sordu.

«Ah efendim, çok acıklı bir öyküdür bu. Ama zaten yeterince geciktim. Leyde'ye gidiyorum, ünlü Doktor Boekman'ı bulacağım da...»

«Dur, bekle, ben de o yana gidiyorum. Çocuklar, Haarlem'e dönüyor muyuz?»

Çocuklar bir ağızdan sevinçle bağıştılar.

«Evet dönüyoruz, haydi.»

Topluluk yeniden yola kovuldu. Piyer'le Hans yan yana ilerliyor ve öyle rahat, öyle hafif kayıyorlardı ki, onları gören kıpırdamıyor sanırdı.

«Leyde'ye biz de uğrarız ve eğer oradaki tek işin, Doktor Boekman'ı bulmaksa, bunu senin yerine ben de yapabilirim. Arkadaşlarım çok yoruldu, belki de bugün Leyde'ye varamazlar, ama sana söz veriyorum, yann sabah erkenden ilk iş doktoru bulurum, tabii eğer oradaysa...» dedi Piyer.

«Ah bayım, bana çok büyük bir iyilik etmiş olursunuz. Yol beni korkutmuyor gerçi, ama annemi uzun zaman yalnız bırakmaktan çekiniyorum da...»

«Annen mi hasta?»

«Hayır bayım, babam. Belki de işitmişsiniz. Yıllardır aklının başında olmadığını biliyorsunuzdur herhalde. Ama vücudu sapsağlam.»

«Bugün kanalda kayarken, annemin bağırışını duydum, hemen eve koştum... Babam annemi ocağın öylesine yakınında tutuyordu ki, zavallı anneciğimin entarisi ateş almıştı... Su bulamadığımdan alevleri ellerimle söndürmeye kalkıştım. Annemi bir türlü bırakmak istemeyen babama da çaresiz elime geçirdiğim bir iskemleyle vurmak zorunda kaldım, sonra dumandan bayılmışım. Kendime geldiğimde yerde yatıyordum, annem de başucumda dua ediyordu. Birden kız kardeşim bir çığlık kopardı. Babam annemi yine kızgın küllerin üzerine doğru itmek istemişti. Neyse ki, Gretel'in aklına babamın çanağına en sevdiği yemekten doldurur vermek geldi de, babam annemi bıraktı. Küçük bir bebek gibi dizleri üzerinde emekleyerek kardeşimin yere koyduğu çanağa doğru gitti... Annemin bir yerine bir şey olmamış, yalnızca giysileri yanmıştı. Bu olanlardan sonra bile, gece boyu hastasına büyük bir sevecenlikle baktı. Babam ateşler içinde yanıyor, sık sık başını tutuyordu. Annem son zamanlarda sanki başı ağırıyormuş gibi, babamın sık sık böyle yaptığını söylüyor. Ah bayım, tüm bunları size anlatmak istemezdim doğrusu. Akli başında olduğu zaman hiç kimseyi incitmezdi babam.»

İki çocuk bir süre konuşmadan kaydılar. Sonra Piyer, «Çok üzücü bir durum. Şimdi nasıl baban?» dedi.

«Çok, çok hasta, bayım.»

«Peki, niçin Doktor Boekman'a gidiyorsun? Amsterdam'da babanı iyi edebilecek pek çok doktor var. Boekman ünlü bir hekimdir, ama hastaları çok zengindir, herkese kolay kolay bakmaz.»

«Dün bana söz vermişti, efendim. Gelecek hafta gelip babamı görecekti, ama şimdi bu durumda bekleyecek gücümüz kalmadı artık. Hastamızın ölüvermesinden korkuyoruz. Ah bayım, ne olursunuz Doktor Boekman'a benim adıma yalvarın da, bir haftaya kalmadan hemen gelsin görsün babamı, olmaz mı? Çok iyi bir insan bu doktor...»

Piyer şaşırmıştı. «Ne iyisi yahu? Çok ters biri olarak tanınır.»

«Hayır, hiç de öyle değil. Çok zayıf ve her zaman derin düşüncelere dalmış olduğu için öyle sanılıyor. İnsanlar onun görüşüne bakarak aldanıyorlar, fakat altın gibi bir yüreği var Siz benim anlattıklarımı olduğu gibi ona aktarırsanız, hiç kuşum yok kalkıp gelecektir.»

«Öyle olmasını ben de tüm kalbimle dilerim Hans. Görüyorum ki, bir an önce evine dönmek için can atıyorsun. Söz ver bana bakayım, eğer bir dosta gereksinme duyarsan, hiç çekinme, Broek'de annemi bul. Ona seni benim gönderdiğimi söyle, elinden geleni yapacaktır. Ve çok rica ederim, Hans^şu^ paranın hiç olmazsa birazını al da yanında bulunsun. Bir ödül, bir karşılık değil bu, bir armağan sadece.»

«Hayır, hayır efendim, kesinlikle alamam. Eğer Broek'de, Güney Değirmeninde iş bulabilseydim... O zaman başka olurdu... Ama hep aynı şeyi söylüyorlar, ilkbaharı beklemeliymişim.»

«İyi ki, bu konuyu açtın, Hans. Çünkü biliyorum, babamın işçiye gereksinmesi var, hem de hemen. Yaptığın o güzel zincir çok hoşuna gitti. Bu çocuk çok yetenekli, çok iyi bir tahta oymacısı olabilir, dedi. Yazlık evimize yeni bir kapı yaptırmamız gerekiyor da, üstelik babam bu iş için bol para verecek.»

Hans çok sevinmişti. «Tanrı'ya şükürler olsun...» de'di.

«Pekâlâ, sen babama sözünü ettiğim Hans Brinker olduğunu söyle, yeter. Sana yardımcı olmaktan büyük mutluluk duyacaktır.»

«Sağolun, bayım.»

Bunun üzerine Kari da az önceki çirkin davranışını unutturmak istercesine

gölerek ve sözde büyük bir sevinçle yanlarına yaklaştı, söze karıştı.

«Haydi bakalım, kaptan, işte Haarlem'in ortalık yerindeyiz ve emirlerinizi bekliyoruz. Kurtlar gibi de acıktık.»

Piyer de ona gülerek karşılık verdi ve sonra Hans'a döndü.

«Hadi, sen de bizimle bir lokma bir şeyler ye, sonra gidersin...»

«Ah bayım, annemin bana herhalde ihtiyacı vardır, babamın durumu belki ağırlaşımıştır. Daha fazla kalmam olanaksız. Tanrı sizleri korusun, gül güle gidin.»

Hans böyle diyerek başıyla bir selam verdi ve evine doğru telaşla uzaklaştı.

Piyer içini çekti.

«Hadi bakalım, arkadaşlar, gidip karnımızı doyuralım.»

İç Dünyalar

Bizim Hollandalı genç dostların, 20 Aralıkta yapılacak büyük paten yarışını unuttuklarını sanmayın. Tam tersine gün boyu bu konu sık sık konuşulup tartışılmıştı. Gerçekte bir gezgin yaradılışına sahip olan Ben bile, bir yandan manzarayı hayranlıkla seyrederken, bir yandan da bir haftadır gece gündüz gözlerinin önünden gitmeyen o bir çift Gümüş Patenin tatlı tatlı düşünüyordu. Ben hiç kuşkusuz çok iyi paten kayıyordu, ama bu sporu yeni arkadaşları kadar sık yapma olanağını hiçbir zaman bulamamıştı. Yine de elinden geldiğince çaba gösteriyordu. Üstelik çevikliği, esnek gövde yapısı, devinimlerindeki hafiflik sayesinde bu spora doğal bir yeteneği vardı. Bir geyiğin sıçraması, bir kartalın göklerde süzülmesi gibi rahatça kayabiliyordu. Gümüş Patenlerin düşünüy kurmayan bir kişi vardı, o da Hans. Gretel bile babasının başucunda yün örmekle geçirdiği o çetin, uzun kış günlerinde, bu patenlerin gözlerinin önünde uçuştüğünü çok görmüştü. Ama bunlar küçük kız için elde edilebilecek bir ödül değil, ulaşılması olanaksız bir hazineden farksızdı.

Rişye, Hilda ve Katinka ise, yarıştan başka hiçbir şey düşünmüyorlardı. Kendi kendilerine boyuna, yarış 20 Aralıkta yapılacak, diye yineleyip durmaktaydılar.

Hilda van Glek'i tanıyorsunuz, on dört yaşında, soylu, eliaçık, çok iyi yürekli bir kızcağızdı. Rişye Korbes çok, ama çok güzeldi. Hûda'dan hem daha alımlı, hem daha çekiciydi, ancak iç dünyası Hilda'nınki kadar aydınlık ve güneşli değildi. Onun yüreğinde kibir, doyumsuzluk ve kıskançlık bulutları birikiyor,

genişliyor, i dünyasını her gün biraz daha karartıyordu. Gerçi tüm bulutlar gibi bunlar da arasıra yarılıyordu, ama Rişye gözyaşlarını kimseye göstermezdi ki... Ancak oda hizmetçisine, babasına, annesine ya da kk kardeşine açılırdı, yani en yakınındakilere. Rişye'nin kendi kuruntularının kararttığı gözlerinde, Gretel, o zavallı kk köylü kızı, kendisi gibi bir insan değilde, sadece yoksulluğı, partal giysileri, pisliği akla getiren bir şeydi.

Kari, Rişye Korbes'e çok benzediği için onu pek sevmezdi, belki de kızın içini karartan o bulutları sezinliyordu da ondan. Kari içten pazarlıklı, suratsız, hırçın bir çocuktı ve ele avuca sığmaz Katinka'dan daha çok hoşlanıyordu. Katinkadabax kckken sse, kendini beğendirmeye meraklıydı. Büyüyünce de öyle olmuştu, ama içinde kötülük yoktu. Okulda da böyleydi, derslerini hafife alıyordu. Ailesini, ufak tefek dertlerini de hiçbir zaman nemsemezdi zaten. Annesine de, evcil kuzusuna da, kk erkek kardeşine de türlü yapmacıklı davranışları vardı. Herkes ondan hoşlanırdı. Ama kim sevecekti ki onu? Hiçbir zaman içi dışı bir değildi! Güzel bir yüz, sevecen bir yürek, terbiyeli davranışlar geçici bir süre için çekici olabilir. Yaşamının başında, kck ıngırakları böylesine neşeyle çalan zavallı ve mutlu Katinka... Ama yaşam bu yapmacıkların üstesinden gelebilir, kk ıngırakların şarkısını bozabilir ya da en azından teker teker susturabilir onları.

Kari, Katinka ve Rişye'nin, kk, yoksul köylü kızı Gretel'i ekemediklerini, yarışa katılmasına dayanamadıklarını söylerken hem haklı, hem haksızdı. Rişye'nin, bu kızın onlarla birlikte yarışmasının çok üzücü, ayıp, tek sözcükle «olanaksız» bir şey olduğunu söylediğini duymuştu. Katinka'nın da arkadaşının bu sözlerini başıyla onayladığını görmüş, bu «ayıp» ve «olanaksız» sözcüklerini tıpkı bir yankı gibi yinelediğini işitmişti.

İşte Kari bu kadarıyla yetinmişti. Katinka'yla önce Rişye değil de Hilda konuşmuş olsaydı, Katinka'nın bu kez Hûda'ya uyacağını hiç aklına getirmemişti. O zaman hiç kuşkusuz Katinka da Hilda gibi, elbette ya, neden olmasın, Gretel de bizimle yarışa katılmalı, diyecekti.

Rişye sınıf arkadaşları üzerinde etkili bir kız olduğundan, Katinka dışında duygularını paylaşan başkalarını da bulmuştu. Bu kızlar kişisel bir düşünceye sahip olamayacak kadar tembel ve zayıf oldukları için Rişye'nin etkisinde kalıyor, onun düşüncelerini paylaşıyor, söylediklerini onaylıyorlardı.

Zavallı kk Gretel'cik. Onun evi şu günlerde ne kadar da karanlıktı! Babası bir kerevete uzanmış, çaresizlik içinde inleyerek yatıyordu ve her şeyi unutan, her şeyi bağışlayan annesi de bir bezle kocasının alnını ve dudaklarını ıslatıyor, bir yandan da ölmemesi için gözyaşları arasında dualar ediyordu. Hans ise, bildiğimiz gibi umutsuzluk içerisinde, Leyde'ye Doktor Boekman'ı aramaya

gitmişti. Onu mümkünse bir an önce hastayı görmesi için çağırarak, gerekirse yalvarıp yakaracaktı. Gretel telaşla elinden geldiğince evi temizlemeye çabalamış, yerleri süpürüp silmiş, ocağı canlandırmak için kucak dolusu turba taşımış, annesi elinin altında su bulabilsin diye kar eritmişti... Sonra da yatağın ayakucuna, bir iskemleye çökmüştü. Şimdi annesine biraz olsun uyuması için yalvanyordu.

«Çok yoruldun, anneciğim. Dün geceki o korkunç olaydan beri bir an bile gözünü kırpmadın. Bak, şu köşeye samandan bir döşek hazırladım. İşte geceliğin. O güzel elbiseni çıkar da katlayıp sandığa kaldırayım. Sen yat, güzel güzel uyu, olmaz mı?»

Bayan Brinker ise, gözlerini kocasının yüzünden ayırmaksızın hayır anlamında başını sallamakla yetindi.

Gretel çaresizlik içinde duaya sığındı. Ama sonunu getiremedi. Uyumuş kalmıştı. Uyandığı zaman kendini her zamanki odada buldu. Kırılmış ve yer yer üstünkörü onarılmış pencere camlarını saydı, ocakta yanan turbanın solgun alevlerini bir süre seyretti, sonra Hans'ın kendi elceğiyle oyup duvara astığı raf gözüne ilişti. Rafın üzerindeki dua kitabının meşin cildi pırıl pırıl parlıyordu. Bu, Bayan Brinker'e verilmiş bir düğün armağanıydı.

Gretel uyandığında gözleri yaş içindeydi.

«Ağlama çocuğum, belki de babanın hastalığı korktuğumuz kadar ağır değildir. Baban böyle çok kriz atlatmıştı.»

Şimdi Gretel hıçkırıyordu. «Ah anneciğim, sadece bu değil ki... Her şeyi biliyorsun. Ben çok kötü, çok hain bir kıyım.»

«Sen mi Gretel? Sen öylesine sabırlı, öylesine tatlı bir çocuksun ki. Hadi sus bakayım, babanı uyandıracaksın şimdi.» Ve anne sevecen bakışlarıyla kızını adeta okşadı.

Gretel ağlamamaya çalışarak yüzünü annesinin dizlerine gömdü.

Küçük, sıska, esmer elceği anacığının işten kızarmış, nasırlaşmış avucuna gizlendi.

Rişye olsaydı, bu köylü kadının eline kesinlikle dokunamaz, tiksindirirdi. Gretel annesine sınıksı sarılmıştı. Sonra başını kaldırdı, yoksul çocuklara özgü o dalgın bakışlarıyla annesinin yüzüne baktı, titrek bir sesle konuştu.

«Babamız seni diri diri yakmaya kalkıştı. Evet, yaptı bunu, ben gördüm... Üstelik kahkahalarla da gülüyordu... bunu, ben gördüm...»

«Sus, sus bakayım, çocuğum.»

Bu sözler öyle sert bir sesle söylenmişti ki, çevresinde olup bitenlerden hiç haberi olmayan Ralf Brinker bile yatağında hafifçe kıpırdandı.

Gretel sustu. Gözlerini annesinin bayramlık giysisinde açılmış kocaman bir deliğe dikmişti. Ateşte yanmıştı orası. Neyse ki, elbise yünlüydü ve yanık içeriye işlememişti.

Çocuklar Sesler Duyuyor

Bizim genç gezginler karınları doymuş, dinlenmiş bir durumda lokantadan çıkarlarken alandaki kocaman saat iki buçuğu çalmaktaydı.

Sokaklarda gezinmeye başladılar: Haarlem de Amsterdam gibi, Noel yortusu onuruna şenlenmiş, süslenmişti. Yanlarına garip biri yaklaştı. Baştan aşağı karalar giymişti, sırtında kısa bir palto vardı. Başına bir peruka takmış, onun üzerine de, ucundan upuzun bir bez sarkan, üç köşeli bir şapka geçirmişti.

Ben, «Bu da ne?» diye sordu. Lambert karşılık verdi. «Iskatçı. Biri ölmüş de.»

«Bu ülkede böyle mi yas tutuluyor?»

«Hayır, hayır! Iskatçı cenaze törenine katılır. İşi budur onun, biri ölünce gidip yakınlarına, dostlarına haber vermek.»

«Ne tuhaf bir gelenek!»

«Ama bu ölüme çok üzülmemeliyiz, çünkü görüyorum ki, ölenin boşalttığı yeri biri almış, bir bebek doğmuş.»

Ben şaşırılmıştı. «Nereden bildin?»

«Bak, şu evin kapısına asılmış olan kırmızı iğne yastığını görüyor musun?»

«Evet gördüm.»

«İşte, demek ki bebek erkekmiş.»

«Erkek mi? Nereden bildin?»

«Haarlem'de doğan çocuk erkekse anne babası kapıya kırmızı bir iğne yastığı asarlar. Eğer çocuk kız olsaydı, iğne yastığı da beyaz olurdu. Bazı yerlerde daha da süslü, hatta işlemeli, dantela yastıklar asılır. En yoksulların bile kapısında mutlaka bir işaret görürsün, en azından bir kordela parçası ya da kapının tokmağına bağlanmış bir parça iplik.»

Lambert bağırdı. «Bakın, bakın! Şu avlulu evin kapısına da beyaz bir yastık asmışlar.»

«Hangisine?»

«Yeşil evin bitişiğindeki.»

«Doğru, bu evde kız doğmuş demek. Rica ederim, kaptan, bir an önce şu sokaktan kurtaralım canımızı. Baksana, burası bebek dolu. Yumurcıklar hep bir ağızdan viyaklamaya başlarsa, o zaman işimiz bitiktir.»

Kaptan bir kahkaha attı. «Şimdi size bir başka müzik dinleteyim bari. Gidip Sen Bavon Kilisesinin büyük orgunu dinleyelim biraz da.»

«Ne? Haarlem'in o büyük orgunu mu? Kitaplarda bu orgla ilgili pek çok şey okumuştum. Koskocaman ses borularından, insan sesine çok benzeyen, az bulunur sesinden söz ediliyordu. İnsan bir devin şarkısını dinliyor gibi oluyormuş.»

Lambert van Munen, «Tam üstüne bastın,» dedi.

Piyer haklıydı. O gün dinsel tören olmamakla birlikte kilise açıktı. Biri org çalıyordu. Bizim gençler kiliseye girdiklerinde öyle güzel bir müzikle karşılaştılar ki, sanki bir güç onları ellerinde olmaksızın içeriye sürükledi.

Gürültü giderek büyüdü, büyüdü, fırtına sesine, kıyıya vuran okyanus dalgalarının gümbürtüsüne dönüştü. Bu şamata arasında bir çanın usul usul çaldığı duyuluyordu, sonra bir başkası ona karşılık verdi, bir başkası... bir başkası daha ve fırtına, sanki dinlenmek istiyormuş gibi, birden durdu. Çan sesleri giderek yükseldi, her yanı kapladı. Buna daha tok sesli başka çanlar karıştı, ortalık çın çın ötmeye başladı: DingDong! DingDong! Bu arada fırtına da yeniden olanca şiddetiyle başladı, sanki şimşekler çakıyor, gökler gürüldüyordu. Çocuklar sessizce bakıştılar. Hava giderek ağırlaşmıştı. Neler oluyordu kuzum? Kimdi bağırان? Bu hem çok korkunç, hem de çok uyumlu gürültü nereden geliyordu? İn miydi, cin miydi, yoksa bizler gibi bir insan mıydı bu sesi çıkaran? Sakın şu oymalı bakırdan direklerin, şu koca koca, gümüş

sütunların ardına hapsedilmiş bir canavar olmasın? Zavallı, açması, son bir çabayla salıverilmesi için yakaran bir canavar. Evet, evet, «İnsanlık canavarının sesi»ydi bu.

Sonunda sese bir karşılık verildi, tatlı, sevecen, ninni gibi sevgi dolu bir karşılık. Fırtına dindi, o zamana dek gizlenmiş kuşlar, yuvalarından dışarı uğrayarak havayı mutlu, neşeli bir ezgiyle dolduruverdiler... Giderek yükseliyor, yükseliyordu bu cıvıltılar ve sonunda, uzaklarda eriyip gitti.

Evet, o yakarış susmuştu, ama acaba gün gelecek, dilekleri gerçekleşecek miydi? Özgürlüğüne kavuşabilecek miydi? Piyer'le Ben kulaklarına inanamıyorlardı, melekler şarkı söylüyor gibi gelmişti onlara. Gözlerinin önünde bulutlar uçuşuyor, sevinçten başları dönüyordu. Ansızın biri, aniden Piyer'in kolundan çekti ve kupkuru bir ses, «Kaptan, öyle gözlerinizi tavana dikmiş, daha ne kadar zaman dikileceksiniz burada?.. Çoktan yola koyulmuş olmalıydık,» dedi.

Piyerhâlâ o duygunun etkisinde, «Suss...» diye fısıldadı.

Kari onun kolunu yine çekerek, «Hadi, gidelim artık,» diye üsteledi.

Piyer istemeye istemeye döndü. Arkadaşlarını bekletmemeliydi. Ben dışında hepsi de, onu sabırsızlıkla bekliyorlardı besbelli.

«Pekâlâ arkadaşlar, gidiyoruz, ama sakın gürültü yapmayın,» dedi.

Dışarı çıktıklarında Ben kendini tutamadı.

«Hollanda'ya geldiğimden beri duyduğum, gördüğüm en güzel şey buydu. İnsan kendinden geçiyor.»

Lambert de onu doğruladı.

«Haklısın, sanıyorum ki, günümüzde bu güzellikte bir iki org daha varmış, öyle duymuştum. Ama... Şen Bavon Kilisesinin orgu yıllar yılı dünyanın en güzel orgumuş.»

Ben yine, «Ne kadar da kocamanmış!» dedi. «Dikkat ettim, kilisenin tavanı baş döndürücü bir yükseklikteydi, ama org yine de yapının en geniş kanadını tâ yerden tavana kadar doldurmuştu.»

Lambert, «Evet, haklısın,» diye karşılık verdi. «Borular gerçekten kusursuz.

Uzun gümüş sütunları andırıyor. Ama onlar sadece gösteriş için konmuş. Asıl ses çıkaran borular, bu gümüş sütunların ardına gizlenmiş. Bunların kimi bir insanı içine alacak kadar geniş, kimi de bir kaval kadar dar. Evet, Ben, gerçekten de Sen Bavon Kilisesi, Westminster Katedralinden daha yüksektir ve gördüğün gibi, tam ortasına yerleştirilmiş olan org da insanı adeta büyülüyor. Babam dün anlatıyordu, bu orgun yüksekliği 40 metreyi, genişliği 20 metreyi buluyormuş, 5.000'den fazla borusu, 64 tane düzen kutusu ve 3 de klavyesi varmış.»

Piyer söze karıştı. «Demin de söylediğim gibi, Jakob, ünlü besteci Haendel (1684-1764) yolu Haarlem'e düştüğü zaman şu ünlü orgu görmek istemiş. Kiliseye götürmüşler, orgun başına geçmiş ve olanca ustalığıyla çalmaya başlamış. O sırada kilisenin her zamanki orgcusu içeri girmiş. Adam olduğu yerde kalakalmış.

Gerçi kendi de iyi bir müzisyenmiş, ama ömründe böyle nefis bir müzik dinlemedi. 'Kim var orada?' diye bağırır. 'Eğer bu orgu çalan meleğin ya da şeytanın ta kendisi değilse, Haendel'den başkası olamaz.' şaşkınlığını gizleyememiş. Nasıl dur?' demiş, işitilmedik şeyler başardınız siz. Dünyada şu çaldığınız parçaları çalacak bir on parmak daha yoktur. İnsan elleri aynı zamanda bu kadar çok tuşa birden basamaz ki!..' Haendel istifini bozmadan karşılık vermiş. 'Biliyorum, biliyorum, zaten ben de kimi tuşlara burnumla basmak zorunda kaldım ya!.. »

Çocuklar kahkahayla güldüler. Bir ara dalmış olan Jakob sıçrayarak uyandı, «Ne oluyor, ne var?» diye sordu.

Piyer onu azarlar gibi, «Ah, seni yaramaz seni, demek ki beni dinlemiyordun...» dedi.

«Yoo, dinliyordum, ama galiba biraz uyurgezer gibi dinliyordum.»

Jakob bunları söylerken yüzünü öyle gülünç bir biçimde buruşturdu ki, çocuklar bir daha kahkahaları koyverdiler.

Kanal Üzerinde

O yıl paten mevsimi her zamankinden çok daha erken açılmıştı. Buz üzerinde sadece bizim gençler yoktu. Güzel bir gündü ve tatilden yararlanmaya karar vermiş kadınlı erkekli, çoluklu çocuklu bir kalabalık kanalın üzerine dağılmıştı. Besbelli Noel Baba çocukların en büyük eğlencesinin ne olduğunu unutmamıştı. Yepyeni, pırıl pırıl patenlerin bolluğu gerçekten dikkat çekiyordu.

Kızlı erkekli çocuklar koşturuyor, saklambaç oynuyor, odun ya da turba yüklü ve buz üzerinde belirlenmiş, tehlikesiz bir yoldan ağır ağır ilerleyen atlı kızakların ardına gizleniyorlardı. Kraliçe gibi gururlu, güzel kadınlar gözleri sevinçten pırıl pırıl, oradan oraya seğirtiyorlardı.

Arasıra birbirinin ceketinin ucuna yapışmış bir çocuk dizisi şimşek hızıyla geçip gidiyordu. Kimi zaman da buz, kıpkırmızı bumu ve cin gibi bakışlarıyla bir kış perisine benzeyen yaşlı bir kadının tekerlekli iskemlesinin altında gıcırdıyordu. Kadın yastıklara, battaniyelere gömülmüş, ağırbaşlı, uykulu, çevresini saran gürültücü, şamatacı afacanlara aldırış bile etmeyen bir uşağın eşliğinde geçip gidiyordu.

Ben bir süre sessizce kaydı. Çevresini saran renkli görünüme öylesine dalıp gitmişti ki, biran için yol arkadaşlarını bile unuttur gibi oldu. Bir süre Haarlem gölünde uçar gibi kayan, kızaklı gemileri seyretti. Bu tekneler, su üzerinde giden teknelere oranla çok daha geniş yelkenler açarlar. Yön bulmak için dümenleri, yavaşlatmak için frenleri vardır, her türden, her büyüklükte gemiye rastlanır aralarında, bir küçük çocuğun yönettiği kaba saba yapılmış küçük kayıktan, kısacık çubuklarını tüttürürken, gemilerini büyük bir gurur ve ustalıkla yöneten çekirdekten yetişme gemicilerin kaptanlık ettiği, neşeli insanlarla dolu güzel teknelere varıncaya dek...

Bu gemilerin bazıları göz alıcı renklere, yaldızlara boyanmıştı ve direklerine renk renk bayraklar çekmişlerdi. Bazıları da kar gibi beyazdı ve rüzgârın şişirdiği tertemiz yelkenleriyle akıntıya kapılıp sürüklenmekte olan kuğuları andırıyordu.

Çok geçmeden uzaktan çan sesleri duyuldu.

Ben, «Hey... Nedir bu ses?» diye sordu Lambert'e.

«Çan sesi. Aşağılarda bir köy kilisesinin çanlarını deniyor olmalılar. Ah, Ben, Delft'deki yeni kilisenin çanlarını dinleseydin bir... öyle tatlı sesler çıkarıyor ki, anlatılamaz. Beş yüz kadar çan var orada. Hollanda'nın en iyi çan calicisi tarafından yönetiliyor hem de. Adamcağız her pazar ayinden sonra yorgunluktan yataklara düşüyormuş, öyle diyorlar. Oradaki çanlar, piyanonunkine benzer bir klavyeye bağlıymış. Bir sürü pedal varmış. Çanlar biraz hızlanınca, çalan adam şişe geçirilmiş, kızartılmakta olan bir kurbağayı andırıyormuş...»

Ben acımişti. «Vah vah, zavallı adamcağız...»

Şimdilik Piyer'in Haarlem öyküleri tükenmişti, bu yüzden, üç arkadaşıyla birlikte sessizce kayıyorlardı. Lambert'le Ben'e yetiştiler. Piyer güldü. ^\

«Bu genç İngiliz doğrusu çok çevikmiş..! Eğer Hollandalı olsaydı bundan iyi kayamazdı. Oysa genel olarak Britanyalılar paten kaymayı pek beceremezler. Nerelerdeydiniz, van Munen? Gerçekten, sizi bir daha görme onuruna erişebileceğimizi hiç ummuyorduk artık. Kuzum böyle telaşla nereye koşuyorsunuz?»

Lambert sözün altında kalmadı. «Hadi siz de, salyangozlar... Ne diye o kadar gerilerde kaldınız sanki?»

«Konuşuyorduk da... Üstelik Poot dinlensin diye bir kez de mola verdik.»

La,mbert alçak sesle, «Epeyce yorulmuş görünüyor,» dedi.

O sırada yelkenlerini fora etmiş göz kamaştırıcı bir yelkenli, kızaklar üzerinde süzülerek önlerinden geçti. Güvertesini, tâ çenelerine kadar kürklere bürünmüş çocuklar dolduruyordu. öyle ki, renk renk yün atkıların çevrelediği güleç yüzlerden başka bir şey görünmüyordu denebilir. Hep bir ağızdan Noel Babayı öven şarkılar söylüyorlardı. Yüzlerce incecik sesin uyumsuzluğuyla başlayan müzik, yükseldikçe eşsiz bir uyum kazanıyordu.

Noel Baba, Noel Baba, Ne iyisin Noel Baba... Gemicilerin, çocukların dostusun sen, Donmuş denizler üzerinde.

Gençliğimizin neşesiyle yol almak Hakkımız bizim, hakkımız. Noel Baba, Noel Baba, Ne iyisin Noel Baba...

Jakob Poot İşe Karışıyor

Hızla uzaklaşan geminin arkasından özlemle bakan van Munen kendini tutamadı, «Ah, ne güzel!» diye bağırdı.

Ludvig de, «Bir düş gibi geçti gitti...» dedi.

Şişko Jakob, Ben'in yanına yaklaştı ve her zamanki gibi, konuşurken başını sallayarak, kırık dökük İngilizcesiyle konuştu.

«Çok, çok iyi doğrusu... Çok daha iyi hem de. Ben de Leyde'ye giderken bir gemi bulup binsem iyi olacak...»

«Gemiye binmek mi?.. Şaka mı ediyorsunuz, kuzum? Biz bu yolculuğa patenle kaymak için çıkmadık mı? Küçük çocuklar gibi gemiye binmenin ne anlamı var?»

Jakob, «Gemiye yalnız küçük çocuklar mı biner?» dedi.

Çocuklar kahkahayı bastılar, bir yandan da merakla bakiştılar. Öyle ya, kızaklı bir gemiye binmek gerçekten eğlenceli olurdu, olanağı varsa elbet... Ama giriştikleri bu yolculuktan vazgeçmek de ayıp olmaz mıydı? Bunu ilk olarak kim ortaya atabilirdi?

Bunun üzerine ateşli bir tartışma başladı.

Kaptan Piyer mola verdi. «Arkadaşlar. Bana öyle geliyor ki, Jakob'un önerisini yabana atmamalıyız. Bu gezi düşüncesini ilk ortaya atan da oydu, değil mi?»

Kari, Jakob'a küçümseyerek baktı. «Pöh, biz yorulmadık ki! Nasıl olsa gece boyu Leyde'de dinlenecek değil miyiz?»

Ludvig'le Lamberg düşkürlüğüne uğradıklarını gizleyemiyorlardı. Ama kararı Jakob'a bırakacaklarını söylediler.

Jakob çok yorulmuştu, ama uysal yaratılışı yine ağır bastı. Bir bakışta arkadaşlarının neler duyduğunu sezinleyivermişti.

«Yok canım, sadece şaka etmiştim,» dedi. «Elbette ki, patenle gideceğiz.»

Çocuklar sevinçle bağırıp, taptaze bir güçle yeniden yola koyuldular.

Ancak Jakob gerçekten yorulmuştu. Yorgunluğunu gizlemeye çabalıyor, hiç konuşmuyor, soluğunu harcamaktan kaçınıyor, sadece ayakta kalabilmekten öte bir şey düşünmüyordu artık. Fakat boşuna. Çok geçmeden o koskocaman gövdesinin giderek ağırlaştığını hissetti, dizlerinde derman kalmadı, bacakları sanki giderek zayıfladı; daha da kötüsü, kanı, o şişko yanaklarına hücum etti ve tâ sapsarı saçlarının dibine dek, suratı alışılmadık, kıpkırmızı bir renk aldı.

Genel olarak bu durum, Hans Andersen'in de masallarında anlattığı «Vertigo» yani bir tür dengesizliğe yol açar. Dağlarda avlanan genç ve gözüpek avcılarının da peşini bırakmayan, buzulların sivri yüksekliklerinde veya tam çılgın bir dağ selini aşmak üzere bir kayadan ötekine atlayacakken yakalarına yapışan Vertigo, Jakob'un da tüm çabasına karşın peşini bırakmadı işte. Ona işkence çekti, kâh tepeden tırnağa buz gibi terlere batırarak titretti, kâh onu ateşler içinde kavurdu. Sonunda kanal birden sarsılmaya, teknelerin yelkenleri dans etmeye başladı ve Jakob buz üzerine yığıldı kaldı.

Van Munen bağırdı. «Heey, Poot oyun dışı kaldı baksanıza...»

Ben telaşla koştı. «Jakob, bir yerine bir şey olmadı ya?»

Piyer'le Kari zavallı Jakob'u doğrulttular. Hastanın yüzü ölü gibi bembeyaz kesilmiş ve o güleç ifadesi silinip gitmişti. Piyer zavallı çocuğun ceketinin düğmelerini çözdü kırmızı pelerinini açtı ve araladığı dudaklarından içeriye üfledi. Başlarına kalabalık toplanmıştı. «Ne olursunuz, açılın biraz, efendim, havasız kalmasın...»

Kalabalıktan bir kadın, «Yatınn hastayı,» diyordu.

Bir başkası ise, «Ayağa kaldırın,» buyurdu.

Tıka basa yüklü bir kızağın şişman sürücüsü seslendi. «Şarap verin hemen.»

Kalabalıktan birkaç ses birden onayladı. «Evet, şarap vermeli.

Ludvig ve Lambert aynı anda, «Şarap mı? Kimde var şarap?» diye sordular.

Uyuşuk görünüşlü bir Hollandalı, mavi pelerinin altında bir şeyler araştırırken söyleniyordu.

«Bunca şamataya gerek yok. Bu çocuk, kız gibi bayılmakla çok ayıp etti doğrusu.»

Ben'in yardımıyla Jakob'u baştan ayağa kadar hızla ovalamakta olan Piyer bir yandan bağıırıyordu.

«Şarap, çabuk şarap bulun.»

Ludvig çok önemli bir iş yapıyormuş gibi ceplerini karıştırmayı sürdüren o uyuşuk Hollandalıya, yakanrcasına elini uzattı.

«Ne olur, çabuk olun, yoksa ölecek. Başka kimde var şarap?»

Seyircilerden biri, boğuk bir sesle, «ölmüş...» diye bağırdı.

Bu bağırış, bizim Hollandalıyı etkilemiş olmalı ki, istemeye istemeye küçük, mavi bir şişeyi uzatırken, «Dikkatli olun, rakıdır bu. Bir damlası yeter...» dedi.

Gerçekten de bir damlası yetti. O sarılık yerini hafif bir kırmızılığa bıraktı. Jakob gözlerini açtı, hem şaşkın, hem utanç içinde kendisini tutan ellerden

kurtulmaya çabaladı, ama boşuna.

Artık başka çare kalmamıştı. Çocukların Jakob'u Leyde'ye götürecek bir araç bulmaları gerekiyordu. O gün tek bir adım daha atamazdı. Gerçekten de bizim yolcuların her biri, şu anda bir gemi gezisinin hayaliyle yanıp tutuşuyor ve Jakob'u yalnız bırakmamayı görev sayıyorlardı.

Piyer yaklaşan ilk yelkenliye işaret etti... Teknedeki adamlar ona bakmadılar bile. Ardından üç tekne daha geçti, ama tümü de tıka basadoluydu. Bir başka tekneye heveslendilerse de, bu göz kamaştırıcı güzellikteki tekne de önlerinden ok gibi çekip gidiverdi. Umutlarını yitirmişlerdi, arkadaşlarına ellerinden geldiğince destek olarak, onu en yakındaki bir köye götürmeyi düşünüyorlardı.

O anda pek de işe yaramaz gibi görünen bir kızaklı gemi yanlarına yaklaştı. Piyer çok umutlu değildi, ama yine de işaret etti, durdurdu. ,

Yelken indi, frenlerin çatırtısı işitildi ve babacan bir ses «Ne oluyor, ne var?» diye sordu.

Piyer arkadaşlarıyla birlikte az önlerinde duran tekneye doğru hızla koşarken, bir yandan sesleniyordu.

«Bizi de alır mısınız? Ne olur, götürür müsünüz bizi de?»

«Parasını veririz,» diye bağırdı Kari.

Teknedeki adam Kari'a hiç aldırış etmedi, gemisinin kiralık olmadığını belirten bir şeyler homurdandı, sonra Piyer'e, «Kaç kişisiniz?» diye sordu.

«Pekâlâ, madem Noel günündeyiz, hadi atlayın. Bu genç bay hasta mı?»

«Evet, az önce bayıldı... Broek'den buraya kadar patenle kayarak geldik de. Leyde'ye mi gidiyorsunuz?»

«Rüzgâra bağlı. O yönde esiyor. Çabuk binin hadi...»

Sonunda Jakob gemiye bindi. Arkadaşları onun koca gövdesini yüklemekte çok güçlük çektiler, ama başardılar. Gemicibaşı yelkeni açtı, frenleri boşalttı ve çubuğunu tüttürerek geminin burnuna oturdu.

Ben bağırdı. «Aman, ne güzel gidiyoruz. Ne tatlı şeymiş bu! Nasılsın, Jakob kendini nasıl hissediyorsun?»

«Çok daha iyiyim, sağol.»

«On dakikaya kalmaz eskisinden de sapasağlam, turp gibi olursun.»

Jakob başını eğdi, gözlerini kırptırdı.

«Bense kendimi bir kuş gibi hissediyorum...»

«Aman Jakob, sakın uyuma, hava çok soğuk. Sonra bir daha hiç uyanamayabilirsin. Böyle soğuktan donup ölenler çok görölmüştür.»

Jakob, «Uyumuyorum...» diye kestirip attıysa da, iki dakika sonra horluyordu.

Karl'la Ludvig kahkahayı bastılar. Ben, «Uyandırılım onu hemen! Çok tehlikelidir uyumak, diyorum size! Hey, Jakob, Jakob!...» diye bağıırıyordu.

Kaptan Piyer de işe karıştı, ötekiler de eğlenmek için Ben'in akrabasını uyandırmasına yardımcı oldular.

«Saçmalamayın yahu... Sarsmayın öyle, rahat bırakın, arkadaşlar, böyle horladığı sürece donma tehlikesi yoktur, tasalanmayın. Sadece üzerini sıkıca örtmeli, üşümesin... Hah, işte şu palto işimizi görür... Hey, patron,» Böyle diyerek izin ister gibi, burunda oturan adama baktı. Gemici başıyla olur deyince Piyer, «Hah, işte tamam, şu paltoyu da örtelim, yeter,» dedi. «Şimdi rahat bırakın onu, uyusun. Uyandığında kuş gibi hafiflemiş olacaktır, görürsünüz. Leyde'ye daha ne kadar var, patron?»

Peri masallarındaki cinler gibi, dumanların içinden fıskıran bir sese, «İki çubuk içimi kadar...» diye karşılık verdi. «Puff, puff, daha doğrusu, bir buçuk çubuk, puff, puff, eğer rüzgâr böyle giderse.»

Eldivenli elleriyle, yanaklarını soğuktan korumaya çabalayan Ben, «Ne diyor bu adam, Lambert?» diye sordu.

«Leyde'den aşağı yukarı iki çubuk içimi uzaklıkta olduğumuzu söylüyor^ Kanal kıyısında yaşayan köylülerin çoğu, uzaklıkları bir çubuğu içip bitirmek için gereken zamana göre hesaplarlar.»

Bir gezinti miydi bu, yoksa uçuyorlar mıydı? Ben ne diyeceğini kestiremiyordu. Belki de uçuş demek daha doğru olacaktı, çünkü bizim kafadarlar kendilerini bir kuğunun ayağına tutunmuş, bulutlan delen gemici Sinbad ya da kanatlı atı Pegasus'a binmiş, havada hopluya zıplaya ilerleyen Bellorofon gibi

hissediyorlardı. Manzara hızla, geriye doğru kayıp gidiyordu ve daha «Uf» demeye zaman bulamadan Leyde, sivri yüksek damlarıyla onları karşılayıverdi.

Kente yaklaşınca uyuyan Jakob'u uyandırmak zorunda kaldılar. Bu güç iş başarıldığında, Piyer'in söylediklerinin doğru çıktığı görüldü. Jakob tamamen kendini toplamış, neşesi, keyfi yerine gelmişti.

Piyer içtenlikle teşekkür ederken, sert, nasırlı ellerine birkaç gümüş lira sıkıştırdığı zaman teknenin sahibi, biraz utanarak parayı almamak istedi. Elini çekti.

«Yok canım, ne olacak? Her zaman yaptığım iş değil bu benim, ekmek paramı bundan kazanmıyorum ki, sizden para alayım,» diye diretti.

«Biliyorum, biliyorum ancak bu parayla çocuklarınıza şeker alırsınız, onları sevindirirsiniz hiç kuşkusuz. Noel Babanın armağanı olsun.»

Adamın ağzı kulaklarına vardı.

«Doğru ya, iyi bildiniz, bizde çocuk bol. Bir gemi dolusu. İyi bildiniz, genç bayım.» Ve bu kez nasırlı el çekinmeden açılıverdi. Piyer de hemen parayı bırakıp uzaklaştı.

Yelkenler indirildi, frenler gıcırdadı...

Çocuklar bir ellerinde patenleri, ard arda kıyıya atlarken seslendiler.

«Hoşçakal patron, çok çok teşekkürler...»

Kente girdiklerinde, «Hadi bakalım, dosdoğru hana. Pergelleri açın biraz, arkadaşlar!» diye bağırdı Piyer.

Bay Van Kleef in Sofrası

Gençler çok geçmeden anacaddenin yakınında, kendi halinde bir han buldular. Kapının üzerinde, oldukça hayal ürünü bir aslan resmi vardı. Burası Roode Leuw ya da Kızıl Aslan hanıydı. Sahibi bacakları kısacık, ama piposu upuzun, Huygens Van Kleef adında tıknaz bir Hollandalıydı.

Bizim gençler kurt gibi acıkmışlardı. Haarlem'de yaptıkları kahvaltı, iştahlarını kamçılarmış, aldıkları temiz hava da onları büsbütün acıktırmıştı, karınları zil çalıyordu.

Piyer bir büyük adam tavrıyla patrona seslendi.

«Hey, patron, en iyi yiyeceklerinizi getirin bize lütfen.»

Bay van Kleef şişmanlıktan binbir güçlkle eğilerek, «Ne isterseniz verebilirim size,» dedi.

«Öyleyse sosis ve muhallebi getirin.»

«Bayım, sosis de kalmadı, muhallebi de.»

«Öyleyse karışık et getirin, ama bol olsun.»

«Karışık et de yok, küçük bey.»

«Lütfen yumurta yapıverin.»

Hancı dudaklarını ısıırıp kaşlarını kaldırarak karşılık verdi.

«Kışın da yumurta yenir mi yahu?»

«Yumurta da mı yok? öyleyse havyar verin bize.»

«Ne diyorsunuz siz? Havyar altın fiyatına! Kim satar ki?»

Piyer arasıra evinde havyar yerdı, mersin balığının ve başka büyük balıkların yumurtalarından yapıldığını biliyordu, ama doğrusu fiyatı konusunda hiçbir fikri yoktu.

«Patron, galiba neler yiyebileceğimizi siz söylemeniz daha kolay olacak, öyle anlaşılıyor.»

«Ne isterseniz: her şey bulunur; arpa ekmeği, lahana, patates salatası ve Leyde'nin en iri ringa balığı.»

«Ne dersiniz arkadaşlar, olur mu?»

Açlıktan karınları guruldayan gençler bir ağızdan bağırdılar. «Olur. Yeter ki, elini çabuk tutsun.»

Hancı tıpkı bir uyurgezer gibi ağır hareket ediyordu. Ama ringa balığının büyüğü bir değnek dokunmuşçasına birden yok oluverdiğini görünce gözleri faltaşı gibi

açıldı. Patates salatası, lahana ve arpa ekmeği de çok geçmeden aynı yolu tuttu, ardından portakal kokulu Utreht kahvesi ve en sonunda da birkaç dilim ballı çörekle bizimkilerin kamı ancak doyabilmişti. Gerçi bu nefis tatlı, hancının listesinde yoktu, ancak adamcağız onu evinin kilerinden çıkarıp konukların önüne koymuştu, bir yandan da soruyordu. «Acaba doydunuz mu?» İçinden ise, çocukların her şeyi silip süpürdüğünü geçiriyor, ama bir şey belli etmiyordu. Ellerini ovuşturarak bu kez de, «Acaba beyefendiler yatak da isterler mi?» dedi.

Kari alay etti. «Beyefendiler yatak da isterler miymiş? Ne demek oluyor bu? Bizde uyuyacak göz var mı?»

«Hayır efendim, hiç yok, ama eğer yatacaksanız odaları havalandırmam, ısıtmam gerekecek de onun için sordum. Çünkü Kızıl Aslan hanında hiç kimse rutubetli yataklarda yatamaz.»

Kari, «Haa, anladım,» dedi. «Ne dersin kaptan, yatmaya buraya döner miyiz?»

Gerçi Piyer daha rahat yerlerde yatmaya alıştı, ama burası da hoşuna gitmişti. «Neden olmasın? Burada pekâlâ rahat ederiz,» dedi.

Hancı büyük bir saygıyla, «Beyefendi çok doğru buyurdular,» dedi.

Ludvig, Lambert'in kulağına eğildi.

«Beyefendi denmesi de hiç de fena olmuyormuş hani.» Piyer ise hancıya karşılık veriyordu.

«Anlaştık patron, odalar saat dokuzda hazır olsun.»

Bay van Kleef tatlı bir sesle, «Üç kişilik bir odam var ki, altınızı da rahat rahat alır, beyefendiler,» dedi.

«Oldu.»

Tam sokağa çıktıkları sırada Kari, «Pöh!» dedi.

Ludvig, «Ne oldu, nen var?» diye sordu.

«Hiç ama, şu Kızıl Aslanın sahibi van Kleef olacak adam, herhalde o canım odasını nasıl altüst edeceğimizden habersiz olmalı. Öyle ya, bu akşam yastıklar ortalıkta cirit atacak.»

Kaptan, «Dikkat, biraz beni dinleyin arkadaşlar,» dedi. «Şimdi gidip ünlü Doktor Boekman'ı bulmam gerekiyor, yatmadan önce. Eğer Leyde'deyse, onu bulmakta güçlük çekmem, çünkü buraya geldiğinde hep Altın Kartal Oteline iner. Sizin işiniz olmadığına göre, en iyisi çıkıp yatın. Eğer yatmak istemiyorsanız, Ben'i alın, müzeye ya da hükümet konağının oraya götürün, iyi olur.»

Ludvig'le Lambert bir ağızdan, «Bize göre hava hoş,» dediler. Ancak Jakob, Piyer'le gitmeyi yeğliyordu.

Lambert, «Varsın gitsin, iyi olur. Güzel, ama uzun bir gün geçirdik, çocuklar. Ne güzel spor yaptık! Broek'den ancak bu sabah ayrıldığımıza inanasım gelmiyor,» dedi.

Jakob esnedi. «Ben de çok eğlendim. Ama bana yola çikalı bir hafta olmuş gibi geliyor.»

«Hadi bakalım, işte kavşağa geldik. Unutmayın, saat sekizde hepimiz Kızıl Aslanda buluşacağız,» diyen kaptan, Jakob'la birlikte arkadaşlarından ayrıldı.

Kızıl Aslan Tehlikeli Oluyor

Bizim kafadarlar Kızıl Aslana döndüklerinde, alev alev yanan ocakla karşılaşınca pek memnun oldular. Önce Kari'la arkadaşları gelmiş, az sonra da Piyer'le Jakob sükün etmişlerdi. Doktor Boekman'ı boşuna aramış durmuşlardı, öğrenebildikleri tek şey vardı: Doktor o gün bir aralık Haarlem'de görülmüştü, hepsi o kadar. Gittiğini kimse görmemişti.

Altın Kartal Otelinin sahibi demişti ki:

«Leyde'ye gelmiş olacağını hiç sanmam. Çünkü kentimize geldiğinde mutlaka buraya, bizim otele iner. Bu saatte de kapısı ona görünmeye gelmiş hastalarla dolu olurdu. İnsanlar öylesine aptal ki, akıl almaz.»

Piyer, «Ama onun büyük bir cerrah olduğunu söylerler,» dedi.

«Hem de Hollanda'nın en büyük cerrahıdır. Ama ne işe yarar bu? İsterse en ünlü ilaç dağıtıcı ya da en tanınmış karın kesici olsun, bana ne? Adam ayının teki, işte o kadar. Daha geçen ay bana buracıkta, müşterilerimin önünde domuz diye bağırmıştı.»

Piyer hem şaşırmış, hem de kızmış gibi görünmeye çabalayarak, «Yok canım?» dedi.

Otelci öfkeli öfkeli çubuğunu tüttürdü.

«Evet efendim. Bana domuz dedi,» diye yineledi. «Eğer yüksek ücret ödemese ve bana bunca müşteri getirmese, ona odamı vermektense, Vleit Kanalı'nın dibini boylamasını yeğ tutardım inan olsun.»

Bunun üzerine, adamcağız, tanımadığı birine gereğinden fazla açılmış olmaktan korkarak ya da Piyer'in alaylı alaylı gülümsediğini farkederek, sözü değiştirmeye çabaladı.

«Şimdi, ne istersiniz bakalım? Yemek mi? Yoksa oda mı?» «Hayır bayım, sadece Doktor Boekman'ı görmek istiyorum.» «Öyleyse gidin istediğiniz yerde arayın onu. Leyde'de değil.» Piyer kolay kolay pes edeceğı benzemiyordu. Adamla biraz tartıştıktan sonra, ünlü cerraha bir not bırakmayı başarabildi; daha doğrusu otel sahibinden hemen oracıkta birkaç satır karalamak iznini ve bu yazıyı, gelir gelmez Doktor Boekman'ın kendisine verileceğı vaadini parayla satın aldı. Bu iş bitince Piyer ve Jakob Kızıl Aslana döndüler.

Bu güzel han eskiden zengin bir kentsoylunun eviydi, ama yıllar geçip eskidikçe bir terkedilmişlik, bir yoksulluk havasına bürünmüştü. Bay van Kleef tarafından satın alınıncaya dek birkaç el değiştirmişliği vardı. Hancı ikide bir çatlak, sıvası dökülmüş duvarlara bakarak, «Şunları bir onarıp bir güzel boyayın, bakın nasıl Leyde'nin en güzel evi olup çıkar,» demekten pek hoşlanıyordu.

Ev altı katlıydı, damı kısa ve parlak kiremitlerden oluşuyor ve cephede küçük kareli pencereleri dış görünüşüne hiç aldırış edilmeksizin, rastgele açılmış gibi duruyordu.

Giriş katındaki büyük salon otel sahibinin övünç kaynağıydı. Koskocaman, çıplak bir oda gözünüzün önüne getirin, zemini geniş bir satranç tahtası gibi, sarı ve kırmızı cilalı fayansla döşeli olsun. Burasını bir düzine kadar dik ve yüksek arkalı sandalyeyle, parıl parıl bir ateşin gürüldediğı derin bir ocakla, alevlerin yüzlerce kez yansıdığı cilalı çelikten ocak ızgarasıyla, ocak ateşliğiyle ve ocağın üzerindeki yüksek ve daracık rafta bir dizi şamdanla, çubuk yakacağıyla, parıltılar saçan bakır kutuyla döşeyin, sonra da odanın tâ dibine çam ağacından üç masa, öteki köşesine de bir büfeyle bir servis masası yerleştirin. Servis masasının üzeri kadehlerle, tabaklarla, çubuklarla, çanaklarla, cam ya da toprak bardaklarla dolu olsun. Hepsi de koyu bir tütün dumanına gömülmüş olmakla birlikte, sabunun arıtabileceğı kadar temiz, pırıl pırıl olsun. Bu tabloya ayağında tahta pabuçlar, uyuklayan yoksul kılıklı iki de

adam ekleyin. Adamların birini alev alev yanan ocağın başına yerleştirip eline kırık bir pipo verin, öteki de deri bir külot pantolon, keçe terlikler ve kısa, geniş bir yeşil giymiş, ağır ve tembel adımlarını oradan oraya sürüklüyor olsun, bir köşeye de patenleri yığın, yorgun ve iyi giyimli altı çocuğu da tahta sandalyelere çeşitli duruşlarda oturtun, işte size 6 Aralık 184... akşamı saat dokuzda Kızıl Aslan kahvesinin görünümü. Yatmadan önceki hafif yemekte ballı çörek, Hollanda salımı, arpa ekmeği, anasonlu hıyar turşusu yendi, bir şişe Utreht suyu ve ne idüğü belirsiz bir de kahve içildi. Gençler öylesine acıkmışlardı ki, ne bulurlarsa seve seve yediler. Gerçi Ben biraz dudak büküp nazlanmadı değil, ancak Jakob ömründe böylesine nefis bir yemek yemediğini söylemekten çekinmedi. Biraz gülüşüp çene çaldıktan, paralarını sayıp nerelere harcadıklarını hesapladıktan sonra, kaptan adamlarının önüne düştü, elinde asker baltası yerine bir sürü paten ve bir şamdanla onlara öncülük görevi yapan, yağlı bir önlük takmış bir garsonun peşinde yatakhaneye çıkardı.

Çocuklar yatakhaneye çıkarlarken, ocağın başında oturan yoksul giyimli adamlardan biri ayağını sürüyerek servis masasına yaklaşmış bir bardak bira ısmarlıyordu ki, tam o sırada çocukların en arkasından çıkmakta olan Ludvig, Karl'a mırıldandı.

«Bu adamın bakışlarını hiç beğenmedim doğrusu. Korsan kılıklı bir şey.»

«Yok canım, yaşlı bir nineye benziyor bence.»

Ludvig sıkıntıyla gülmeye çalıştı. «Yaşlı nine filan bilmem işte, bence Ayak Yıkama Töreni tablosundaki adamlardan birine tıpatıp benziyor.»

Kari yine, «Hadi canım sen de,» diye söylendi. «Tahmin etmiştim zaten. Bu tablonun etkisinde kaldın. Sizin gibiler için fazlasıyla gerçekçi bir tabloydu. İyi bak bakalım, elinde mum tutan adamı da tablodaki haydutların ikincisine benzetmeyesin?»

«Hayır, hayır, Hollanda peyniri gibi dürüst bir yüzü var onun. Ama inan bana Kari, çok korkunç bir tabloydu o.»

«Peki, öyleydi de ne demeye müzede uzun uzadıya seyrettin bakalım?»

«Bilmem, bir türlü kendimi alamadım işte.»

Bu arada bizim kafadarlar üç yataklı o «güzel oda»ya gelmişlerdi. Kulaklarından kocaman küpeler sallanan hantal bir hizmetçi kız onları karşıladı. Yerlere kadar eğilerek selam verdi Elinde kapaklı bir tavaya çok benzeyen, uzun saplı bir gereç tutuyordu.

Van Munen, Ben'e, «Bunu gördüğüme sevindim işte,» dedi.

«Neyi?»

«Yatak tandırını. İçi sıcak külle doludur. Hizmetçi kadın yatakları ısıtmış da.»

Ben uykulu uykulu esnedi. «Yaa, yatak tandın demek? Evet, evet, çok iyi etmiş doğrusu.»

Bu arada Ludvig hâlâ onu öylesine etkilemiş olan tabloyu anlatıp duruyordu. Gezinti sırasında bir dükkânın vitrininde görmüştü. Pek de iyi bir yapıt sayılmazdı, bir geminin güvertesinde sırt sırta bağlanmış iki adamı gösteriyordu, çevreleri de onları denize atmaya hazır bir grup denizci tarafından kuşatılmıştı. Tutsakları bu yoldan öldürme yöntemine Voetspoelen, yani Ayak Yıkama Töreni denirdi. Hollandalılar 1605 yılında Dunkerkli korsanlara karşı bu yöntemi uygulamışlar ve İspanyollar da, Haarlem kuşatmasını izleyen o korkunç kıyım sırasında Hollandalıları bu yoldan ortadan kaldırmışlardı. Tablo iyi yapılmamış olsa da, yüz ifadeleri çok iyi verilmişti. Bu karanlık, umutsuz yüzlerde acımasız, kin dolu bir anlam öylesine apaçık okunuyordu ki, Ludvig onları kısıkıvrak bağlanmış, zarar veremeyecek bir durumda görünce adeta rahat bir soluk almıştı. Herhalde ocağın başındaki o partial kılıklı adamı görmemiş olsaydı tabloyu çoktan unutacaktı. Şimdi ise odada hoplayıp zıplayarak, yatağın üzerinde takla atarak, içinden Ayak Yıkama Töreni'nin bir karabasana dönüşüp düşlerine girmemesi için dua ediyordu.

Oda hem soğuk, hem karanlıktı. Çini sobada ateş yeni yakılmıştı ve ölgün alevler odayı ısıtmaktan çok uzaktı henüz. Pencereleler o garip, küçük kareleriyle çıplak, perdesiz parlıyor ve iyice cıllanmış döşeme tahtaları ise, sararmış bir buz birikintisine benziyordu. Üç daracık karyolanın arasına, duvara, iskemleler dizilmişti. Başka koşullarda olsalar, bizim gençler böylesine daracık karyolalarda ikişer ikişer uyumaya yanaşmazlardı, ama o akşam hepsi de öylesine yorgundu ki, bunları hiç düşünmüyorlardı. Yeter ki yorgun bedenlerini o kuştüyü yataklara uzatıp dinlendirebilsinler.

Gördüğümüz gibi, Ludvig'in keyfi yerindeydi, ancak öteki arkadaşları isteksiz bir yastık kavgası denemesinden sonra sakın sakın uyumaya hazırlanıyorlardı. Yorgunluk, gençlere sağduyuyu, usluluğu öğretir.

Piyer gömüldüğü yorganın altından seslendi. «İyi geceler, ahbablar.»

Hep bir ağızdan karşılık verdiler. «İyi geceler,» diye. Yalnızca Jakob bir şey

söyleyemedi, çünkü Piyer'in yanbaşında çoktan dalmış gitmişti. Hatta horluyordu.

Az sonra Kari arkadaşlarını uyardı. «Dikkat, kimse aksırmasın sakın, Ludvig korkuyor da...»

Ludvig donuk bir sesle karşı çıktı. «Yok canım, nereden çıkardın bunu da?»

Sonra birtakım mırıltılar oldu ve Karl'ın sesi yükseldi. «Bana sorarsanız, korku nedir bilmem, ama sen Ludvig, çok korkaksın doğrusu...»

Yarı yarıya uykuya dalmış olan Ludvig homurdandı, fakat karşılık vermedi.

Gece yarısıydı. Ateş sönmüştü. Şimdi döşeme tahtalarının üzerinde sadece ay ışığı dans ediyordu. Odada kıpırdayan bir şey daha vardı, ancak uyuyanlar onu göremiyordu. Jakob Poot tüm yorganları, örtüleri ele geçirmişti. Yarı yarıya donmuş Piyer'in yanında sarınıp sarmalanmış, koskocaman bir krizalit gibi yatıyordu. Piyer ise buzdağlarıyla kuşatılmış, soğuk ve karanlık bir düş adasında vargücüyle paten kaymaktaydı.

Cilalı, çıplak döşeme tahtalarının üzerinde ay ışığından başka bir şeyin de ağır ve düzenli hareketlerle kımıldadığını söylemiştik.

Uyan Ludvig, uyan Ayak Yıkama Töreni'ndeki korsan neredeyse gerçeğe dönüşecek...

Ludvig uyanmıyor, ama uykusunda inliyor.

Kari, o korkusuz, o yiğit Kari acaba duyuyor mu?

Hayır, Kari düşünde yarışı görüyor.

Ya Jakob? Van Munen? Ben?

Onlar da düşlerinde yarışı görüyorlar ve Katinka kahkahalar atarak, şarkılar söyleyerek yanbaşılarında, havada uçuşuyorlar. Arasına Büyük Orgu anımsatan bir müzik dalgası her şeyi boğuyor.

Ama o şey, hiç ses çıkarmadan, giderek daha yavaş hareketlerle odada kımıldayıp duruyor.

Dikkat Piyer, Kaptan Piyer, tehlike var! Piyer bu sesi duymadı ama düşünde bir buzdağından ötekine bin metrelik bir düşüş yapınca sarsıntıdan uyanıverdi.

Uykulu uykulu çevresine bakındı. Ayışı var, demek yarın hava güzel olacak, dedi içinden. «Hey, bu da ne?»

O kıpırdayan şeyi, daha doğrusu yere yatmış kapkara nesneyi gördü. Çünkü o şey Piyer'in yaptığı hareketle olduğu yerde kalakalmıştı. Piyer sessizce bakıyordu. Çok geçmeden o şey yeniden kıpırdamaya, giderek yaklaşmaya koyuldu. Şimdi elleriyle ayaklarının üzerinde sürünüyordu. Kaptan bağırmak istedi, ama bir an düşündü. Adamın elinde bir bıçak parlıyordu, bunu yabana atmamalıydı. Ama Piyer soğukkanlı bir çocuktü. Hırsızın başı ona doğru döndüğünde, gözlerini sımsıkı kapayıp uyur taklidi yapıyordu, ancak adam başını çevirdiği zaman Piyer'in bakışları karanlığı delip geçiyordu.

Hırsız gittikçe yaklaşıyordu. Şimdi sırtı Piyer'in hemen yanibaşındaydı, bıçağını yere bırakmış, kolunu usulca uzatıyor, kaptanın, başucundaki iskemlenin üzerinde duran giysileri yere düşürmeye çabalıyordu: Hırsızlık başlamıştı.

Piyer harekete geçme zamanının geldiğini anladı. Soluğunu tutup bir sıçrayışta, olanca gücüyle hırsızın sırtına bindiği gibi, adamı sarsıntının şiddetiyle sersemletti. Sonra bıçağı ele geçirmek Piyer için çocuk oyunu kadar kolay oldu.

Yiğit delikanlı korkunç bir sesle bağırdı.

«Kıpırdayacak olursan, bir santim bile kıpırdayacak olursan, bıçağı ensene yersin.» Ve vargücüyle hırsızın esmer kafasına bastırıp bıçağını indirmeye hazır tutarken seslendi. «Arkadaşlar! Yardımına koşun, yakaladım onu!»

Krizalit bir yandan öte yana yuvarlandı, ama başka bir şey yapmadı. Piyer kıpırdayamadan, bas bas bağıırıyordu.

«Kalkın arkadaşlar! Ludvig! Lambert! Öldünüz mü?»

Van Munen'le Ben fırlayıp kalktılar. «Ne oluyor?» diye bağııştılar.

«Bir hırsız yakaladım da. Kıpırdama haydut, yoksa kafanı keserim ha! Hadi arkadaşlar, somyenin ipini kesin de verin, acele etmeyin, nasıl olsa kıpırdar kıpırdamaz bıçağı ensesine yiyecek.»

Adam homurdandı, sövdü, ama kıpırdayamadı, korkmuştu.

Ludvig de kalkmıştı, cebinden hiç ayırmadığı çakısıyla pek övünürdü. İple bağlanmış somyenin üzerindeki yatağı kaldırdılar.

«Adamı koyverme, ipi kesiyorum işte,» diye bağırdı. Ludwig.

Kaptan, «Korkam, tutuyorum,» diye karşılık verirken, bıçağının ucunu bir uyarı olarak hafifçe hırsızın ensesine dokundurdu. Sonra komut verdi. «Şimdi arkadaşlar, bu hainin kollarını kaldırın, ellerini sırtında kavuşturup kısıkvrak bağlayın.»

Çocuklar heyecan içerisinde düğüm üzerine düğüm atarken, bir yandan da bağışıyorlardı.

Adam yalvarmaya başlamıştı. «Aman, aman,» diye inledi. «Zavallı bir hastaya acıyın. Uyurgezerimdir ben.»

Lambert ipi iyice sıkarken homurdandı.

«Ya, demek uykunda yürüyordun, öyle mi? İyi ya, uyan bakalım şimdi.»

Bunun üzerine hain adam tehditler savurmaya başladı öyle tehditler ki, adamı kısıkvrak bağlamayı sürdüren Ludvig'i korkudan iliklerine kadar titretti.

Van Munen kararlı bir sesle, «Susunuz, baş hırsız,» dedi «Bakın bıçak gırtlığınızdan hiç de uzakta değil, kaptanı kızdırmaya devam ederseniz elinden bir kaza çıkabilir.»

Hırsız korktu, sustu.

O anda yatağa uzanmış olan krizalit yerinden doğruluverdi. Gözlerini açmadan, «Neler oluyor kuzum?» diye sordu.

Ludvig bir kahkaha savurdu. «Neler mi oluyor? Kalk Jakob, kalk. Gel de biz giyinirken şu adamın sırtına oturuver, kımıldamasın. Soğuktan neredeyse öleceğiz.»

«Hangi adamın yahu? Vay canına!»

Jakob sırtındaki tüm yorganlarıyla, battaniyelerime kalktı ve bir bakışta durumu kavradıktan sonra ağır ağır geldi, Piyer'in yanına, hırsızın sırtını oturdu. Hain adam sırtındaki yükün ağırlığı altında ezildi, inledi. Piyer kalktı, adamın kuşağından bir tabanca çekip çıkardı.

«Artık tutmasanız da olur, arkadaşlar. On dakikadır şu güzel, küçücük silahı kollamaktaydım, her an patlayabilirdi. Ama artık tehlike kalmadı. Hemen giyineyim de Lambert'le polis karakoluna gidelim. Vay canına, bu kadar soğuk

olduğunu hiç düşünmemiştim, dondum.»

Çocuklardan biri, «Kari nerede?» diye sordu.

Bakıştılar; evet, Kari aralarında yoktu. Ludvig korkuyla bağırdı.

«Nerede acaba? Belki de hırsızla dövüşmüştür de adam onu öldürüvermiştir.»

Piyer ceketini ilikliyordu, istifini bozmadı. «Yok canım, olmaz öyle şey. Siz yatakların altına baksanıza.»

Baktılar; Kari orada da yoktu.

O sırada merdiven sahanlığından sesler geldi. Ben koşup kapıyı açtı. Hancı elinde kocaman bir karabina, peşinde müşterilerden iki üç kişi, odaya girdi. Daha geride bir elinde tava, ötekinde şamdan, hizmetçi kız, onun da arkasında korkudan tirtir titreyen, rengi uçmuş, yiğit Kari duruyordu!

Piyer başıyla tutsağı işaret ederek, «İşte adamımız, patron,» dedi.

Hancı karabinasını hırsıza doğrulttu, hizmetçi kız haykırdı ve Jakob inanılmaz bir çeviklikle hırsızın sırtından aşağı kayıverdi.

«Ateş etmeyin, elleri de, ayakları da sımsıkı bağlandı. Sadece biraz döndürün de suratını iyice görelim...» dedi Piyer.

Kari kararlı adımlarla öne çıktı.

«Evet, evet, onu öyle bir döndüreceğiz ki, hiç de hoşuna gitmeyecek, nasılsa yakaladık bir kez, artık elimizde demektir...»

Ludvig güldü. «Yaaa, öyle mi?.Peki ya sen nerelerdeydin bakalım, Kari?»

Kari iyice öfkelenmişti. «Nerelerde olacağım? Elbette ötekilere haber vermeye gitmişim.»

Arkadaşları birbirlerine baktılar, ancak serüvenin böyle mutlu bir sona ulaşması onları pek sevindirdiğinden, şimdilik kırıcı bir şey söylemek istemediler. Zaten şu sırada Kari hiç de korkak gibi görünmüyordu. Üç kişi kısıvrak bağlanmış hırsız döndürürken, o başlarına dikilmiş, şöyle yapın, böyle yapın diyerek komut veriyordu.

Adam Şimdi sırtüstü homurdanarak, sövgüler savurarak yatıyordu. Ludvig Őamdanı hizmetçi kızın elinden aldı.

«Aman, Ayak Yıkama Töreni'ndeki korsanmış bu! öyle ya, ocağın başında oturan adamın ta kendisi işte!»

«Ne sandın ya? Budalalık bizde oldu ki, adamın önünde çıkartıp paramızı saydık. Peki, ama Ayak Yıkama Töreni işkencesinin ne ilişkisi var bununla, ahbap? Öyle sanıyorum ki bu adamın işlediğı suçun karşılığı olsa olsa bir ay hapis cezası olacaktır.»

Hizmetçi kız odadan çıkmıştı. Az sonra elinde kocaman bir çift tahta pabuçla döndü.

«İşte patron, işte pabuçları. Bu genç baylar yatmaya çıktıktan sonra yandaki odayı verdiğimiz müşteri bu. Zaten kabahat bizde oldu, bu çocuklara böyle uzak bir odayı verdik.»

Hancı çok kızmıştı, ıslık çalar gibi bir sesle söylendi.

«Alçak, hanımın namusunu beş paralık etti. Hemen Şimdi polis çağırıyorum ben.»

Bir çeyrek saat geçmeden iki polis uykulu uykulu odaya giriyordu. Van Kleef'e ertesi sabah erkenden çocuklarla birlikte karakola gelip komisere başvurmasını söyledikten sonra tutsağı alıp çıktılar.

Belki de siz Şimdi kaptanla arkadaşlarının o gece gözlerine bir daha uyku girmede sanacaksınız, ama yanıyorsunuz. Bizim gençler öylesine yorulmuşlardı ki, bir hırsızın yakalanması gibi basit bir olay onların uykusunu engelleyemezdi. Ludvig her şeyi unutmuş gibiydi bile... Ayak Yıkama Töreni'nde... Yarışı da... Ama Karl'ı bir türlü uyku tutmuyordu. Saat başı çalan kilise çanlarını, gece bekçisinin düdüğünü, her şeyi, her şeyi dinliyordu. Ay ışığının pencereden silindiğini ve sabahın pespembe aydınlığının odaya dolduğunu seyretti. Ve durmadan zihnini kurcalayan bir düşünceyle savaştı.

Ne kadar da budalaca davrandım, diye üzüldü durdu.

Yalnız kalıp kendisini kimsenin görmediğı ve işitmediğı zamanlar, başkalarının yanındaki Kari Şummel'den çok daha alçakgönüllü bir çocuktu Kari.

Mahkemede

Ertesi gün çocuklara çok güzel bir kahvaltı hazırlanmıştı. Handa bir düzine çandan daha çok gürültü çıkaran bir Çin gongu bulunuyordu. Bu gonga vurulduğu zaman öyle bir yankı yapıyordu ki, uykusu çok ağır olan biri bile sıçrayarak uyanırdı. Ancak hancı gonga o sabah vurmak istemedi.

«Bırakalım gençler uyusunlar,» dedi. «Uyandıkları zaman onlara sıcak, güzel bir kahvaltı veririz.»

Kaptanla adamları birbirleri ardından ayaklarını sürüyerek salona girdiklerinde, saat onu geçmişti.

Hancı homurdandı. «Nerelerdesiniz yahu? Hani erkenden mahkemeye gidecektik? Saygıdeğer bir han için ne de güzel bir öykü ya! Baylar, Kızıl Aslan Otelinin yemeğinden ve yatağından çok memnun kaldığınızı söyleyin hiç olmazsa.»

Kari hemen karşılığı yaptırdı.

«Merak etmeyin, söyleriz, hatta burada çok iyi arkadaşlarla tanıştığımızı da eklemeyi unutmayız. Gerçi gecenin olmadık saatlerinde insanı ziyaret ediyorlar, ama zararı yok...»

Van Kleef bu küstahça sözlere ancak ters bir bakışla ve bir homurtuyla karşılık verdi, sesini çıkarmadı. Ama hizmetçi kız küpelerini sallaya sallaya lafa karıştı.

«Sayın yolcu, odadan son hızla kaçışınıza bakılırsa, siz de davetsiz konuktan pek hoşlanmamışa benziyorsunuz doğrusu...»

Kari öfkeyle söylendi. «Saygısız yaratık, ne olacak...» Sonra patenlerini inceliyormuş gibi yaparak sustu. Kapının arkasından onları dinleyen aşçı yamağı ise gülmekten katılıyordu.

Kahvaltıdan sonra çocuklar hancı ve hizmetçi kızla birlikte mahkemeye gittiler. Hancı hep, Kızıl Aslan Otelinde ilk kez hırsızlık olduğu konusu üzerinde duruyor ve otelinin kentin en saygıdeğer oteli olduğunu yineleyip duruyordu. Çocukların her biri bildiğini, gördüğünü anlattı. Tutsağı da gece odalarına giren kişi olarak tanıdıklarını söylediler. Ludvig yeminli tanık olarak, adamı geniş omuzlu, iriyarı, uzun boylu bir haydut diye tanımladıktan sonra karşısında orta boylu birini görünce çok şaşırdı.

Savcının sorularını yanıtladıktan sonra tanıklara izin verildi ve mahkemeden

çıktılar, hırsız ise Ağır Ceza Mahkemesine gönderildi.

Piyer, «Peki, şimdi nereye gidiyoruz bakalım? Neresini görmek isterdim, Ben?» diye sordu.

Lambert, Ben'le bir şeyler konuştuktan sonra karşılık verdi. «Mısır Müzesini.»

«Anacaddededir. Hadi bakalım, arkadaşlar, marş marş doğru Mısır Müzesine.»

Leyde'de Gezinti

Müzeye vardıklarında arkadaşlar hemen dünün ve bugünün Mısır'ı açısından yepyeni ufuklar açan çeşit çeşit eşyayı incelemeye koyuldular. British Museum'un (Londra'daki Britanya Müzesi) sürekli ziyaretçilerinden olan Ben ve Lambert, Leyde koleksiyonunun o müzedeki ünlü hazinelerinden hiç de geri kalmayacak bir zenginlikte olduğunu görüp şaşırdılar. Neler yoktu ki? Mutfak eşyası, giysiler, silahlar, çalgılar, lahitler, erkek, kadın, kedi, kuş ve başka yaratıkların mumyaları. Bu mumyaların Tep kenti sokaklarında dolaştığı çağlarda bir Mısır kralının takmış olduğu ağır som altın bileziği de hayranlıkta seyretiler. Daha başka değerli taşlar, İsrail çocuklarının Mısır'dan ayrıldığı dönemde Firavunun kızının taktığı mücevherlere benzeyen mücevherler de vardı.

Bizim gençler bu müzeden çıkıp bir başkasına girdiler, orada da olağanüstü bir koleksiyon gördüler. Çeşit çeşit taşıtlar, hayvanlar, iskeletler, kuşlar, değerli taşlar ve bu türden başka örnekler gözlerinin önüne serildi, ancak arkeolojiden pek anlamadıkları için salonları dolaşarak seyretmekten başka bir şey yapamadılar ve keşke bu konuda daha geniş bilgimiz olsaymış diye gerçekten hayıflandılar. Fare iskeleti bile Jakob'u şaşırtmıştı. Ne garip şey! Kedinin kovaladığı bu küçük hayvanları iskelet halinde koşarken düşünemiyordu doğrusu, boyunlarının da bu denli gülünç olacağı hiç aklına gelmemişti.

Doğa Müzesinin az ötesinde Sen Piyer Kilisesi bulunuyordu. Burada da Profesör Luzak anısına dikilmiş bir heykel ve siyah beyaz mermerden yaşamın dört çağını simgeleyen kabartmalarıyla Boerhaave Anıtı vardı. Yazın pek kalabalık olan bir çay bahçesini de gezdiler ve yapraklarını dökmüş meşe ağaçlarının, meyva ağaçlarının arasından geçerek parkın tam ortasındaki küçük bir tepeye tırmandılar. Burası bazı söylentilere göre, Anglosakson Kralı Hengist tarafından yapılmış bir kulenin bulunduğu yerd. Başkalarına göre de eskiden burada eski Hollanda kontlarından birinin şatosu bulunuyordu.

Çocuklar taş duvarın tepesinden kenti pek iyi göremiyorlardı. Ama kule iki

yüzyıl önce kente hâkimmiş ve kuşatılmış bulunan Leyde halkı burada bulunan gözcülere ikide bir seslenirmiş: «Yardım geliyor mu?» diye.

Bu zavallılar aylar boyu bir tek yanıt alabilmişler: «Yardım gelmiyor, çepeçevre düşmandan başka bir şey göremiyorum.»

Ben bu acıklı düşünceleri zihninden uzaklaştırdı ve bomboş parka bakarken hayalinde orasını yazlık giysiler içinde neşeli insanlarla doldurmaya çalıştı. Eski savaş alanlarını unutmak ve kahvede konuşa söylese çaylarını, kahvelerini içen kadınlı erkekli çocuklu kalabalıktan yükselen tütün dumanını görmek istiyordu. Ama bu sırada bir kaza oldu, hayallerini altüst etti.

Poot yüksek duvarın kenarından sarkmış bakıyordu. Başı dönüp aşağıya düşebilirdi. Ben sabırsızlıkla öte yana döndü. Şu çocuk da ne budala şey canım! Sık sık başının döndüğünü, bayıldığını bildiği halde böyle tehlikelere atıyordu kendisini. Ne yapalım, kendi düşen ağlamaz demişler. İşte o anda Ben bir çatırtı duydu, «Jakob!» diye haykırdı.

Jakob bir çığlık attı, bir daha, sonra bir daha. Ben bayılacak gibi olmuştu, yine de başını çevirip bakabildi. Duvarın kenarında ne Jakob vardı, ne de başka biri.

«Aman Tanrım, ne oldu, ne oldu?» diye bağırarak oraya doğru atıldı.

Kalabalık açıldı. Zaten topu topu dört kişiydiler ya. Jakob ortalarına oturmuş, kasıklarını tutarak katıla katıla gülüyordu.

«Sizleri korkuttum mu? Durun anlatayım. Duvarın üstünde kocaman bir taş vardı, ayağımla birazcık öteye itmek istedim. Nasıl oldu bilmem, taş tâ dibe yuvarlandı ve ben orada iki bacağım havada, öyle kalakaldım. Tutunmamış olsaydım hiç kuşkusuz taşın peşinden ben de aşağısını boylayacaktım. Neyse, önemi yok. Yardım edin de kalkayım şimdi.»

Ben, Jakob'un kalkarken yüzünü buruşturduğunu farketti.

«Yaralı mısın, Jakob?» diye sordu.

Jakob yine gülmeye çalıştı.

«Yok, yok. Ayakta dururken biraz acıyor, ama önemli bir şey değil.»

Arkadaşlar hükümet konağında da biraz oyalandılar. Burası Gotik tarzda yapılmış, upuzun bir yapıydı. Mimarisi biraz kabaydı, ancak zaman geçip

eskidikçe pek hoş bir görünüş kazanmıştı. Ziyaretçiler ana merdivenlerden çıktılar, kendilerini geniş ve karanlık bir dairede buldular. Burada on yaşında resim yapmaya başlayan ve on beş yaşına geldiğinde sanat dünyasında kendisine önemli bir yer yapmış olan Lukas van Leyde ya da Hagens'in (14941533) bir eseri bulunuyordu. Bu tablonun adı Son Yargı'dır. Çok zaman önce yapılmış olduğu göz önünde tutulursa, son derece ilgi çekici biryepit olarak büsbütün değer kazanır.

Harel de Moor ve başka ünlü Hollandalı ressamın tarihsel olayları konu alan tabloları çocukların ilgisini çekti. Özellikle Ben mimar, ressam ve heykeltıraş Adrien van der Werfe'nin (16391672) portresi önünden bir türlü ayrılmak istemedi.

Hükümet konağı da Mısır Müzesi gibi Leyde'nin en güzel ve en uzun caddesi olan anacade üzerindedir. Bu caddeyi hiçbir kanal kesmez ve renk renk boyanmış evler son derece hoş bir görünüm yaratır. Bu tertemiz, geniş, gölgeli, zarif yapıların süslediği cadde, Amsterdam'ın en güzel mahalleleriyle rahatça boy ölçüşebilir. Leyde kenti uzun yolculuğundan yorgun düşmüş olan Ren Irmağının sayısız kollarıyla bölünmüştür; dağınık sokakları, yüz elliyi aşkın taş köprü birbirine bağlar. Ren Irmağı, Leyde surlarının hendeklerini de doldurmaya yarar. Kente giriş kapısının açıldığı yerde ırmağın üzerine iner kalkar bir köprü uzatılır.

Görkemli ağaçların süslediği geniş parklar kanallar boyunca uzanır ve evlerin sakin görünüşüne, bu koca üniversite kentine egemen olan o yalnızlık ve düşünce havasına ayrı bir renk katar.

Bert, Repanburg Kanalı boyunca sıralanan yapıları görünce, bu ünlü üniversitenin görünüşünden düşkünlüğüne uğramadı değil. Üniversitenin Oranj Prensi tarafından kurulduğu ve İspanyol kuşatması sırasında kent halkının gösterdiği yiğitliği ödüllendirmek üzere büyük bir törenle açıldığı aklına geldi. Eskiden burada öğrenim görmüş olan büyük adamlar, rahipler, edebiyatçılar, bilginler ve burada yetişmiş yüzlerce seçkin öğrenci üniversite mimarisini unutturuyordu gerçi, ama Ben'e kalırsa, böylesine seçkin bir kuruluş çok daha güzel bir görünüşte olmalıydı.

Piyer ve Jakob üniversite yapılarına daha kişisel ve daha güncel bir ilgiyle bakıyorlardı; birkaç ay sonra öğrenci olarak buraya yazılacaklardı çünkü.

Ben, ünlü Rembrandt'ın (16061669) doğduğu o eski taş değirmeni de görmeyi çok istedi, ama epeyce uzakta olduğunu öğrenince bu isteğinden çaresiz vazgeçti.

Yemekten sonra biraz dinlendiler. Çocuklar ocak başında ısınırlarken Piyer de Doktor Boekman'ı bulmak için yine bir girişimde bulundu, ama boşuna. Sonra gençler yola çıkmaya hazırlandılar. Lahey'e kadar on altı kilometre bir yolları vardı ve dün sabah Broek'den yola çıktıkları zamanki kadar canlı değillerdi, biraz yorgundular, yine de keyifleri son derece yerindeydi ve buz da paten kaymaya pek elverişliydi.

Prensle Prensesin Sarayında

Böylece Lahey'e doğru yola koyuldular. Kente girmeden önce Krallık Sarayını ve onu süsleyen yüzyıllık meşe ağacı ormanının hayranlıkla seyrettiler. Bundan sonra Piyer'le arkadaşlarına kaptanın ablasının evi büyümlü bir saray gibi göründü. Kapıda yatmış olan aslan bile, büyümlü değneğin dokunmasıyla taş kesilmişe benziyordu. Bir kedi vardı ki, çizmeli kedi kadar bilgiç görünüyordu. Holde duran bakın cücenin görevi, uzanmış kollarına şemsiyeleri ve bastonları takmaktı. Kış bahçesi ayrı bir cennetti, buradaki çiçekler sanki yaz gelmiş gibi coşmuştu. Bir de Uyuyan Güzel vardı, ama çocuklar gelince uyandı. Piyer tam bir prens gibi merdivenleri hafif adımlarla çıkıp prensesin gözkapaklarına hafif bir öpücük kondurduğu zaman, büyü bozuldu. Prenses yine Piyer'in iyi yürekli, sevgili ablası oldu ve büyümlü şato da Lahey'in en güzel, en rahat evino dönüşüverdi.

Tahmin edileceği gibi, bizim yolcular büyük bir sevinçle karşılandılar. Neşeli ev sahibesiyle biraz çene çaldıktan sonra perilerden biri yemeğin hazır olduğunu haber verdi ve önlerine düşüp onları geniş bir salona götürdü. Pencerelerde ağır, kırmızı perdeler vardı, zemin de, tavan da cilalı fildişi gibi parlıyordu.

Yemekte havyar, karışık et, sosis, peynir, salata, meyve, çörek ve pasta yediler. Arkadaşlarının bunları büyük bir iştahla mideye indirdiklerini görünce Ben çok şaşıırıyordu, çünkü yemekler onun ağzının tadına göre değildi: Salata çok ekşi, pasta da çok şekerliydi. Karışık et yemeği, balık ve soğan kokuyordu. Yine de Ben iyice karnını doyurdu ve yemekten sonra anason mu, kahve mi içeceğine bir türlü karar veremedi. Yemeğin gümüş tabaklarda gelmesi, içeceklerin perilerin su içtiği çiçek çanakları kadar zarif ve ince bardaklarda sunulması gerçekten çok hoş bir şeydi.

Piyer'in ablasına hemen, olan bitenleri anlattılar. Öykü bitince abla, «Şimdi de Piyer hemen otur, eve yaz, buraya sağ salim vardığınızı ve arkadaşlarıyla birlikte tutsak edildiğini bildir,» dedi.

Çocuklar bakiştılar. Piyer güldü. «Yok canım, yazmam. Yarın öğleyin yola çıkmak zorundayız.»

Ama ablası hiç de öyle düşünmüyordu ve bir Hollandalı kadını kararından vazgeçirmek hiç de kolay bir iş değildi. Abla öylesine dil döktü, öyle karşı konulmaz önerilerde bulundu, öyle hoş eğlenceler öne sürdü ki, bizim gençler sonunda Lahey'de en az iki gün daha kalmaya karar verdiler, pek sevinmişlerdi.

Sonra söz, Büyük Yarıştan açıldı. Bayan van Gend yarışı seyretmeye geleceğine söz verdi. «Böylece senin birinciliğine tanık olacağım demektir Piyer, çünkü tanıdığım en hızlı patenci sensin,» demekten kendini alamadı.

Piyer kızardı, hafifçe öksürdü ve onun yerine Kari karşılık verdi. «Haklısınız efendim, hızlı kayar, ama Broek'li çocukların hepsi, hatta yoksullar bile son derece iyi paten kayar.»

Ev sahibesi gülmeye başladı. «Daha iyi ya, demek yarış çok çekişmeli geçecek,» dedi.

O sırada kocası Bay van Gend içeri girdi ve çocuklar hemen onun etkisinde kalıverdiler. Çok çekici bir kişiliği vardı. Evin görünmez perileri çocukların kulaklarına Gaspard van Gend'in yüreğinin de onlarınki kadar genç olduğunu fısıldamış; sağduyu sahibi, sözü altın değerinde bir insan olduğunu söylemişti.

Ev sahibi onlara evindeki güzel tabloları, nefis heykelleri ve Hollandalı ustaların elinden çıkma, dosyalar dolusu gravürleri gösterdi. Japonya'dan, Çin'den gelme garip ve seçkin eşyaları gözlerinin önüne serdi. Çocuklar bu evdeki bütün hazineleri rahat rahat görebilmek için en az bir ay zamana gerek olduğunu anlamışlardı.

Ben portrelere bakarken, Bay van Gend de Anvers'e yaptığı ziyareti anlatıyordu. Demirci Quentin Matsys, Anvers'liydi. Bir sanatçının kızına abayı yaktığı için çalışmış çabalamış ve on beşinci yüzyıl başlarında ünlü bir ressam olmuştu. Çocuklar ev sahibine, Matsys'in yapıtlarını görüp görmediğini sordular.

«Evet, gördüm, nefis şeylerdi. Özellikle Anvers Katedralinde bulunan ünlü üçlü tablosu son derece ilgi çekici bir yapıt ama ben Kuyu'suyla daha çok ilgilendim doğrusu.»

Ludvig, «Hangi kuyu efendim?» diye sordu.

«Kentin ortasında, katedralin yakınında bir kuyu. Üzerine öyle ince işlenmiş bir kubbe geçirilmiş ki, Fransız İmparatoru bu kubbeyi görünce dantelaya benzetmiş. Kuyu gotik bir kemerle örtülü, kemerin üzerinde de zırhlara bürünmüş bir şövalye heykeli bulunuyor. Tamamen madenden yapılmış bu eser,

Matsys'in fırça kullanmakta olduğu kadar, örs kullanmakta da usta olduğunu kanıtlıyor.»

Bay van Gend böyle iki dilde, hem İngilizce, hem Felemenkçe, Anvers gezisini anlatırken aklına başka söylenceler, masallarda geldi ve dakikalar öylesine hızla akıp gitti ki, yazma zamanının geldiğini anlayamadılar.

Ertesi sabah son derece lüks döşenmiş odasında Jakob giyinirken, Piyer de Broek'deki ailesine mektup yazıp Lahey'e rahatça vardıklarını bildiriyordu. Annesine Hans Brinker'e Doktor Boekman'm henüz Leyde'ye gelmemiş olduğunu haber vermesini rica etti. Hans'ın mesajını yazıp, doktora verilmek üzere her zaman indiği otele bıraktığını da söylemesini istedi.

Bu görevi yerine getirdikten sonra Piyer arkadaşlarıyla birlikte kentte uzun bir gezintiye çıktı. Dönüşte büyük salondaki kocaman çini sobanın çevresine toplanıp ailece hoşça vakit geçirdiler.

Dönüş Yolunda

İki gün kalıp müzeleri ve Lahey'in ilgi çekici, görülecek yerlerini gezdikten, bol bol da dinlendikten sonra gençler pazartesi sabahı Broek'e dönmeyi kararlaştırdılar.

Hava açık ve soğuktu. Arkadaşları, ev sahiplerine gereğince teşekkür edip ayrıldıktan sonra Piyer bir an aslanın bekçilik ettiği kapıda ablasına sarıldı, onunla yeniden vedalaştı. Kardeşi Ludvig bu gibi durumlarda vedalaşmanın pek duygusal bir yola döküldüğünü bildiğinden ve bundan hiç hoşlanmadığından, önden çekip gitmişti. Kari ve Jakob'la kanala çıkmıştı bile. Patenleriyle kayarken

öylesine mutluydu ki, geride bıraktığı ablasını düşünmüyordu, ancak Piyer gecikti diye homurdanmadan da edemiyordu.

Köşebaşında bekleyen Lambert ve Ben de sabırsızlamaya başlamışlardı. Sonunda kaptan da yanlarına geldi ve kanaldakilere katıldılar.

Ludvig homurdandı. «Hadi, çabuk olsana Piyer, burada soğuktan donuyoruz. Zaten patenleri en son senin takacağını biliyordum.»

Ağabeyi alaylı alaylı ona bakarak, «Yaa, öyle mi? Ne kadar da kurnazmışsın meğer!» dedi.

Ludvig bir kahkaha attı. «Ne de olsa, acelem var, yılbaşından önce eve varmak istiyorum da,» diye yanıtladı.

İlk yarım saat boyunca az konuştular. Sanki buza değmeden kayan altı periydiler. Yıldırım gibi uçuyorlardı.

Az sonra Jakob yavaşladı, ardından Ludvig, sonra Lambert, en sonra da Kari. Biraz durup soluk aldılar ve toplaşıp, delice bir yarışa kalkmış olan Piyer'le Ben'i uzaktan seyrettiler. Yeniden yola çıkarlarken Lambert, «Besbelli, ikisi de pes etmeye yanaşmayacak,» dedi.

Kari homurdandı. «Yolculuğun daha başlangıcında böylesine yorulmak ne saçma... Ama kesin olan bir şey varsa, ciddi ciddi yarışıyor bunlar. Hey, baksanıza, Piyer yoruluyor mu ne?»

Ludvig bağırdı. «Hayır, olamaz, onu kimse yenemez!»

«Yaa öyle mi, güleyim bari. Ama bak, Benjamin önde gidiyor, iyi bak oğlum.» Bunları söyleyen Karl'dı.

Ludvig kendisine oğlum denmesinden hiç hoşlanmazdı, kızdı.

«Neler diyorsun sen, gözlüğünü tak da bak, bayım. Bak bakalım, önden giden Piyer mi, değil mi?»

Lambert araya girdi. «Galiba haklısın, ama bu kadar uzaktan ben de pek iyi seçemiyorum.»

«Hayır, başta giden o değil,» diye belirtti Kari.

Jakob tartışmayı hiç sevmezdi. «Kavga etmeyin yahu, kavga etmeyin,» diyordu.

Kari, Jakob'a döndü. «Kavga eden de kim? Sen budalanın birisin dostum.»

Ludvig heyecanlanmıştı. «Şimdi onları iyice görebiliriz. Bakın bakın, Piyer birinci olacak, hiç kuşku yok!»

Kari yine karşı çıktı.

«Hayır, Ben önde. Vay canına, kızak neredeyse çarpıyordu ona. Ne olursa olsun, gücünü böylesine harcamak bence budalalıktır. İşte dönüyorlar. Kim önde?»

Ludvig sevinçle bağırdı. «Piyer.»

Lambert'le Jakob da bir ağızdan, «Aferin kaptana,» dediler.

Kari da ister istemez kabul etmek zorunda kaldı.

«Demek Piyer'miş. Ama ben hep Ben'in birinci geleceğini sanmıştım.» Kanalın kıvırmı herhalde yarışçıların yarışın bitimi olarak saptadıkları yerdı. Çünkü oraya varınca durdular.

Ben, Piyer'e üzüntü, hayranlık ve şaşkınlıkla karışık bir bakışla baktı.

«Piyer von Holpe, buz üzerinde kuş gibi uçuyorsun. İtiraf edeyim ki, paten yarışında beni ilk yenen sensin.»

Piyer İngilizceyi konuştuğundan çok daha iyi anlardı. Bu övgüyü şaka yollu eğilip selam vererek karşıladı, ama bir şey söylemedi. Belki de soluk soluğa kalmıştı da ondan.

Lambert, Ben'e, «Yenildin, hem de dürüst bir yarışta yenildin. Bakalım 20 Aralıktaki büyük yarış günü kim kazanacak?» dedi.

Arkadaşlar Buluşuyor

Pazartesi sabahı Broek'e doğru yola çıktılar. Lahey'le Haarlem arasındaki yolun aşağı yukarı yarısında bulunan Voorhout köyüne varmadan durup bir karar almaz zorunda kaldılar. Rüzgâr şiddetini giderek artırmıştı, öyle ki, artık kayamaz duruma gelmişlerdi.

Ludvig, «Böylesine şiddetli bir rüzgâra karşı gitmekte inat etmenin yararı yok, insanın bıçak gibi boğazını kesiyor,» dedi.

«Bu durumda gruptaki en güçlünün değil, en zayıfın düşüncesini almamız gerekir,» dedi Piyer.

Bu öneri çok yerindeydi, ama Ludvig hesabına pek iç açıcı değildi. Omuz silkip karşılık verdi. «En zayıf olan kim? Ben değilim herhalde. Ama rüzgâr hepimizden daha güçlü.»

Van Munen bir kahkaha attı. «Hah, ha, ayaklarım yerden kesilecek neredeyse.»

Piyer komut verdi. «Sorun çözümlenmiştir. Patenlerinizi çıkarın, Voorhout'da mola veriyoruz.»

Voorhout'da küçük bir han buldular. Hanın tuğla döşeli geniş bir avlusu vardı, çocuklar biraz orada vakit geçirdiler. Rüzgâr burayı bile etkiliyordu.

Karınlarını güzelce doyurduktan sonra bir odada derin bir uykuya daldılar.

Ertesi sabah iyice dinlenmiş olduklarından Leyde'ye kadar kolayca kaydılar. Orada biraz durdular. Piyer, Altın Kartala uğrayacaktı. Kentten içi rahat olarak ayrıldı, çünkü Doktor Boekman otele gelmiş ve Hans'ın mesajını okur okumaz yeniden Broek'e dönmüştü. Altın Kartalın sahibi, kaptana kibirli bir edayla, «Bana soracak başka şeyiniz var mı, efendimiz?» diye sordu.

«Hayır, yok patron. Ancak arkadaşlarımla ben birer sıcak kahveyle bir şeyler yemek isterdik.»

Çocuklar böylece biraz dinlenip bir şeyler yedikten sonra yeniden yola koyuldular. O gün Leyde'yle Haarlem arasında Büyük Kanal üzerinde çok kayan yoktu. Ama Amsterdam'a yaklaşırken, kendilerini hareketli bir kalabalığın ortasında buluverdiler. O mevsim ilk kez buzkıran kullanılmış ama yine de paten kaymak üzere yeterince yer bırakılmıştı.

Amsterdam'ın kenar mahalleleri uzaktan görünür görünmez bizim gezginler bir ağızdan, «Yaşasın! Yaşasın!» diye bağıştılar. Y ırmağını aştılar. Şimdi Broek kanalına varmışlardı. İlk ulaştıkları Lambert'in evi oldu. Onlardan ayrılırken seslendi. «Hoşçakalın arkadaşlar. Çok güzel bir kaçamak yaptık doğrusu.»

Arkadaşları karşılık verdi. «Haklısın. Güle güle, van Munen.»

Piyer ekledi. «Unutma, van Munen, yarın okul başlıyor.»

«Biliyorum. Tatil bitti. Hoşçakalın arkadaşlar.»

Broek görüldü. Katinka kanalın kıyısındaydı. Kari buna pek sevinmişti. Hilda da oradaydı. Piyer bir anda tüm yorgunluğunun uçup gittiğini hissetti. Rişye de arkadaşlarının yanındaydı. Ludvig'le Jakob, Rişye'nin elini ilk sen sıkacaksın, ben sıkacağım diye itişip kakıştılar. O gün Rişye, Hilda ve Katinka'dan hangisi daha mutlu oldu bilinmez.

Broek'de o akşam beş ev neşe içindeydi.

Hastalık

Bizim genç ahabplar dinlenip yorgunluk çıkarırlarken, biz de Brinker ailesinin evine bir göz atalım.

Gretel'le annesinin son gördüğümüzden beri hiç kıpırdamamış olmaları mümkün mü? Hasta yatağında bile dönmemiş olsun, mümkün mü? Dört gündür

gelmemiştik buraya, ama odadakiler bıraktığımız gibi duruyorlar, sanki hiç kıpırdamamışlar. Sadece Ralf Brinker'in rengi biraz daha solmuş, ateşi düşmüş, ama yine çevresinde olan biten hiçbir şeyin farkında değil. Odanın öteki köşesinde ise iki yabancı duruyor.

Doktor Boekman yardımcısıyla alçak sesle konuşuyor. Bu güçlü yapılı genç, doktru büyük bir dikkatle dinliyor.

«Biliyor musunuz, Vollenhoven, çok belirgin bir... (burada anlamını çözemeyeceğimiz bir sürü Latince sözcük işe karışıyor) durumu bu.»

Ama çömezinin bakışlarından bir şey anlamadığını görünce, ünlü bilgin çaresiz daha açık konuşmak zorunda kalıyor.

«Tıpkı Vooppelpot Değirmeninin tepesinden düşen Rip Donrderdunk gibi olmuş. Kazadan sonra o da sersemlemiş gibiydi, sonra kafasını bir türlü toparlayamadı. Dostum van Şoppen onu 'ameliyat etmiş ve kafatasının altında küçücük bir yumru bulup çıkarmış.»

Vollenhoven saygıyla, «Hasta yaşadı mı?» diye sordu.

Doktor Boekman'ın kaşları çatıldı. «Bunun önemi yok. Sanırım ölmüştü, fakat biz ameliyatın ana çizgiler, cerrahın ustalığı, cüreti üzerinde durmalıyız. Düşünün hele...»

Hocasının daldığı bu derin düşüncelerden ancak zorla kurtulacağını iyi bilen öğrenci usulca onun sözünü kesti.

«Efendim, efendim, başka randevularınız vardı bugün. Amsterdam'da üç bacak, Broek'de bir göz, bir de yukarıda kanal kıyısında ur.»

Doktor yine düşünceli, karşılık verdi.

«Ur bekleyebilir. Ama o da olağanüstü bir durum, çok güzel... Kadın iki aydır başını omuzlarından kaldırmadı. İlginç bir ur.»

Doktor konuşurken sesini yükseltmişti. Nerede olduğunu tamamen unutmuş gitmişe benziyordu.

Vollenhoven yeni bir girişimde bulundu.

«Şurada yatan zavallıyı kurtarabilecek misiniz acaba?»

«Ah, elbette kurtaracağım.» Sonra düşünmeden konuştuğunu anlamış olmalı ki, ekledi. «Elbette demeyelim de, kurtaracağımı umuyorum, diyelim.»

Genç adam düşündüklerini apaçık ortaya koydu.

«Hollanda'da onu kurtarabilecek tek kişi varsa, sizsiniz, başkası olamaz, efendim.»

Doktor, yardımcısının fazla konuştuğunu belirten bir şeyler homurdandı, sonra Hans'ı yanına çağırdı.

Bu garip adam kadınlarla konuşmaktan nefret ediyordu, hele tıp konularında. «Ne zaman bayılacaklarını kimse kestiremez,» diyordu hep. Bunun içindir ki, babasının hastalığı konusunda ne düşündüğünü ve onu kurtarmak için ne yapılması gerektiğini Hans'a açıkladı.

Hans dikkatle dinliyor, kâh sararıyor, kâh kızarıyor, arasıra yatağa kaçamak bakışlar fırlatıyordu.

Sonunda sesi titreyerek, «Yani bu ameliyat babamı öldürebilir diyorsunuz, öyle mi?» diye sordu.

«Mümkündür oğlum. Ama iyileşeceğine, ölmeyeceğine içtenlikle inanıyorum.»

Hans doktora dalgın dalgın baktı. Doktor Boekman sözlerini sürdürdü.

«Gençlere ince bir ameliyattan söz ediyorsun, sanki kafasına vurmuşsun: Tek sordukları soru, acaba hasta ölür mü?»

Hans gözyaşlarını güçlkle tutarak karşılık verdi.

«Ama bu soru bizim için çok önemli, efendim.»

Doktor Boekman ona ansızın korkuyla baktı.

«Doğru, haklısın oğlum. Ben budalanın tekiyim. Sen çok yiğit bir küçüksün. İnsan elbette ki, babasının ölümünü istemez. Dedim ya, ben budalanın tekiyim işte.»

«Peki hastalık böyle giderse onu öldürür mü?»

«Şeyy! Tabii hep aynı hastalık sürüp gidiyor, aynı ur dakikadan dakikaya büyüyor, beynine basınç yapıp eziyor... Bugün yarın hastayı alıp götürebilir.»

«Demek ameliyatla kurtulabilecek. Bunu ne zaman öğreniriz peki?»

«Belki bir gün, hatta bir saat sonra anlaşılır. Annenle konuş, dostum, bir an önce kararını versin, acelem var.»

Doktor yardımcısıyla birlikte hastanın üzerine eğilmiş, alçak sesle konuşurlarken, Bayan Brinker'le oğlu da pencerenin önünde ayakta duruyorlardı. Hans konuşmasını bitirdiğinde anne döndü, kendini bilmeden yatan kocasına bir göz attı, sonra koşup başucuna diz çöktü.

Zavallı küçük Gretel tüm bunların ne anlama geldiğini bilmiyordu. Hans'a soran bakışlarla bakıyordu. Gelip anneciğinin yanında diz çökmekten başka yapacak şey bulamadı. Küçük kollarının sıcaklığıyla annesinin boynuna sarıldı. Tann'ya babasını iyileştirmesi için yakardı.

Anne doğrulup ayağa kalktığı zaman Doktor Boekman homurdandı. «Pekâlâ bayan, ameliyatı yapıyor muyuz?»

Kadıncağzı çekingen bir sesle, «Acaba acı çekecek mi, efendim?» diye sordu.

«Bilmem, herhalde çekmez. Yapalım mı ameliyatı?»

«Pekâlâ efendim, ameliyat edilsin.»

Doktor belli belirsiz bir şeyler homurdandı. Sonra öğrencisiyle bir şeyler konuştu.

Gretel ortadan kaybolmuştu. Kulübenin bir köşesinde, sert döşeginin duvara çakılı olduğu bir girinti vardı. Oracığa uzanmış, tir tir titreyen yavrucağızı düşünen kimdi ki?

Doktor Boekman kalın paltosunu çıkardı. Bir leğene su doldurup yatağın yanına koydu. Sonra Hans'a döndü. «Sana güvenebilir miyim, oğlum?» diye sordu.

«Evet, efendim.»

«Pekâlâ öyleyse. Hadi bakalım, yatağın başucuna geç. Annen şu sandalyeye oturabilir. Ama bayan, sakın unutmayın, bayılmak, ağlamak yasak.»

Uyanış

Doktor Boekman ameliyat sırasında Bayan Brinker'le oğlunun varlığına güçlükle dayanmıştı. Ancak Gretel uzaklaştırıldı.

Küçük kız koşarak kulübeden çıktı. Kukuletasını bile son anda almayı akıl etti.

Dinlenme saatinde öğrenciler kanala paten kaymaya gelmişlerdi. Onlar eğlenirken içlerinden biri bağırdı. «Bu ne bu?»

Ötekiler sordular. «Hangisi? Nerede?»

«Delinin kulübesinin yakınındaki o kara şey işte.»

«Ben bir şey göremiyorum,» dedi birisi.

«Ben görüyorum,» dedi öteki. «Köpektir herhalde.»

Tiz bir ses araya girdi. «Pöh, köpek filan değil, bir paçavra yığını sadece.»

O sırada aralarına karışan bir başkası da, küçümser bir edayla konuştu. «Haklısın, Gretel bu, hani fareleri kovalar.»

Ama ders zili çalmıştı ve bu kaygısız öğrenci kalabalığı gülüşe konuşa, okula döndü.

İçlerinde yüreği acıyla burkulan sadece biri vardı. Bu kız yere yığılmış olan o kara yığına yaklaştı. Hûda'nın ta kendisiydi. Tatlı bir sesle emretti. «Kalk, küçük kız. Buz gibi toprak üzerinde yatarsan hasta olursun.»

Gretel hiç kıpırdamıyordu. Hilda onu şiddetle sarstı.

«Hadi, kalk ayağa, birkaç adım atmaya çalış, daha çabuk, daha çabuk, hep yürü, hiç durma sakın. Deminden beri sana bakıyordum, ama oyun oynadığını sanmıştım.»

Bu yufka yürekli genç kız bir yandan konuşurken, bir yandan da Gretel'i elinden tutmuş, bir aşağı bir yukarı yürümeye zorluyordu. Öteki eliyle de kendi sırtındaki ceket çıkarmaya çabalıyordu.

Gretel onun ne yapmak istediğini hemen anlamıştı.

«Ah küçükhanım, ne olur yalvarırım size, çıkarmayın ceketinizi. Ben hiç üşümüyorum... Yanıyorum, belki de yanıtlıyorum, ama her yanım batıyor. Ne olur, ceketinizi çıkarmayın.»

Zavallı çocuk öylesine üzgün görünüyordu ki, Hilda onu yatıştırmak gereğini duydu.

«Pekâlâ, Gretel. öyleyse kollarını kıpırdat bakayım.. Bir, iki, üç... hadi durma., bir daha... Bak yanakların pembeleşiyor. Hadi bakalım, şimdi sanıyorum doktor içeri girmene izin verir.»

Gretel'in gözlerinden biranda yaşlar boşanıverdi.

«Hayır, küçükhanım, hiç kuşkusuz babam ölmek üzeredir. İniltisi buradan duyuluyor baksanıza. Başında iki doktor var ve annemiz gün boyu tek söz söylemedi.»

Hilda kulak kabarttı. Kulübe hemen yakındaydı, ama içeriden hiç ses gelmiyordu. İçinden bir şey ona Gretel'in haklı olduğunu söylüyordu. Hemen pencereye koştu.

Gretel hıçkırarak arkasından seslendi. «Bu yandan bir şey göremezsiniz, kâğıdı yağlamıştık. Ama öteki penceredeki kâğıt biraz yırtıktır.»

Hilda merakla kulübenin öte yanına geçti, ama çekinerek durdu .Başkalarının evini gözetlemek çok ayıp şey, yapmamalıyım bunu, diye düşündü.

«Gretel, hadi gel de sen bak bakalım. Baban uyuyor işte.»

Gretel titrek adımlarla, gözyaşlarını silerek yaklaştı. Eğilip baktı. Hilda sabırsızlanmıştı, «Bir şeyler görebiliyor musun?» diye sordu.

«Babam yatıyor, başı da sarılı. Ben annemin yanına gidiyorum. Benimle gelir misiniz, küçükhanım?»

«Hayır, şimdi gelemem, duymadın mı zil çalalı epeyce oldu. Okula dönmeliyim. Ama yakında gelirim. Hoşçakal...»

Oda sessizdi. Gretel usulca girip annesinin yanına oturmuştu, bir türlü gözlerini kaldırıp bakamıyordu. Sonunda yatakta bir şey kıpırdadı. Çok hafif de olsa bu kıpırtı ana kızı yerinden sıçratmaya yetti. Doktor Boekman kaygıyla eğildi baktı. Bir kıpırtı daha... İri, yumuşak ve bembeyaz bir el önce kasıldı, sonra açılıp ağır ağır sargılı alnına doğru gitti.

El sargılara dokundu, sonra gözler ağır ağır açıldı, soran bakışlar çevrede gezindi.

Gretel'in kulağına pek garip gelen bir ses, «Dikkat, yavaş yavaş,» dedi. «Şu direği biraz daha yükseğe kaldırın arkadaşlar, şimdi de kumla kili yerine yerleştirin. Elinizi çabuk tutun, sular hızla yükseliyor, yitirecek zaman yok. Yitirecek zaman...»

Bayan Brinker genç bir kaplan gibi sıçradı. Hastanın elini tuttu, üzerine eğilerek, «Ralf, Ralf, konuş benimle, hadi konuş,» dedi.

Adamcağız çok zayıf bir sesle, «Sen misin, Meitje? Uyumuş olmalıyım, galiba yaralandım. Küçük Hans'ım nerede benim?» dedi.

Hans sevinçten çılgına dönmüştü. «Buradayım babacığım,» diye bağırdı.

Doktor onlara susmalarını emretti, ama boşuna. Hans'la annesi hastanın üzerine eğilmiş, hem ağlıyor, hen gülüyorlardı. Ralf güçlkle işitilebilir bir sesle konuşuyordu şimdi, «Bebek uyuyor mu, Meitje?»

«Bebek mi? Ah, Gretel, bebek sensin. Oğluna da küçük Hans diyor. On yıl uyumuş demek ki!.. Ah bayım, hepimizi kurtardınız siz.

On yıldır kimseyi tanımamıştı. Çocuklarım, doktora niçin teşekkür etmiyorsunuz?»

Doktor bir şey söylemedi, ancak kadıncağızın sevinç dolu bakışlarıyla karşılaştığı an, parmağıyla gökyüzünü gösterdi. Kadın da, çocukları da anlamışlardı: Yatağın ayakucuna diz çöktüler. Doktorla öğrencisi de başlarını eğip duaya katıldılar.

Hasta mırıldandı. «Niçin dua ediyorsunuz? Bugün pazar mı?»

Pazar değildi, ama karısı bir şey diyemedi, sadece başıyla onayladı.

Ralf Brinker ağır ağır, güçlkle konuştu.

«Öyleyse Kutsal Kitap'tan bir bölüm okuyalım. Neyim var bilmiyorum, fakat çok halsizim... Belki de sayın papaz efendi benim yerime okur, değil mi?»

Gretel oymalı rafın üzerinde duran dua kitabını aldı. Papaza benzetilmesine epeyce şaşırmış olan Doktor Boekman kitabı yardımcısına uzattı.

Yardımcısı duayı okuyup bitirince, Bayan Brinker büyük bir sır veriyormuş gibi,

kocasının uykuya daldığını bildirdi.

Doktor kalın yün eldivenlerini giyerken, «Şimdi bayan, hastanın mutlak bir sessizliğe gereksinmesi var. Beni anlıyorsunuz umarım. Gerçekten olağanüstü bir durum bu. Yarın ben yine geleceğim. Kendisine bugün hiçbir şey yedirmeyiniz,» dedi ve selam verip peşinde yardımcısıyla koşar adım çıktı gitti.

Kocaman arabası uzakta değildi zaten. Hans da doktorun arkasından koştu. Yüzü kızarmıştı. «Tanrı sizden razı olsun, bayım, bu yaptıklarınızı hiçbir zaman ödeyemeyeceğim...»

Doktor onun sözünü kesti, «ödersiniz, çok kolay. Hasta uyandığı zaman sağduyunuzu kullanmakla ödersiniz. Gevezelik yok, gözyaşları yok, bunlar sağlığı yerinde bir insanı bile öldürmeye yeter. Nerde kaldı ki, mezarın kıyıcığına gelmiş bir hastayı öldürme.sin? Babanın iyileşmesini istiyorsan, çevresinde mutlak bir sessizliğin şart olduğunu hiç aklından çıkarmamalısın.»

Sonra tek söz söylemeden güzel arabasına girdi. Hans ağzı bir karış açılmış, gözleri faltaşı gibi, ardından bakakaldı.

Yeni Kaygılar

Doktor Boekman ertesi gün Brinker'lerin kulübesine geldiğinde, içerisinin sıcak ve rahat havası dikkatini çekti. Kapıyı açarken odadaki mutlu havayı sanki ciğerine çekmiş gibi yüreği ferahladı. Bayan Brinker yatağın başucunda sakın sakın yün örüyor, masanın üzerinde Gretel ekmek hamuru yoğuruyordu.

Doktorun fazla zamanı yoktu, çok basit sorular sordu, aldığı karşılıklardan memnun olmuş göründü ve hastanın nabzını yokladıktan sonra, «Ah, nabız henüz çok zayıf, bayan, gerçekten çok zayıf. Onu beslemek gerek. Bir şeyler vermeye başlayabilirsiniz, ama çok değil, yeter ki, en iyi cinsten ve besleyici şeyler olsun yedirdikleriniz,» dedi.

Zavallı kadın, «Esmer ekmeğimiz bir de yulaf lapamız var, efendim,» diye mırıldandı.

Doktorun kaşları çatıldı. «Olmaz, ona taze meyva suları, yumuşak et, kızarmış, ak ekmek ve en iyi cinsten Malaga şarabı gibi şeyler gerek. Hımm. Hasta üşüyor sanırım, onu hafif ve sıcak tutacak bir şeyle daha sıkı örtmelisiniz. Oğlunuz nerede?»

«Efendim, Hans, Broek'e iş aramaya gitti. Acaba doktor, oturmak lütfunda bulunurlar mı?»

önüne sürülen sert cilalı tahtadan, arkalıksız iskemleyi mi beğenmedi, yoksa Bayan Brinker'den mi hoşlanmadı, sadece kadın olduğu için ya da yüzünde belirlediğini gördüğü o kaygılı ifadeden dolayı mı hoşlanmadı, orasını bilemeyeceğim. Bildiğim bir şey varsa, bizim garip doktorumuz telaşla çevresine bir göz gezdirdi. «Olağanüstü bir durum bu!» gibi bir şeyler mırıldandı, selam verdi ve Bayan Brinker'in tek söz söylemesine zaman bırakmadan savuştu gitti.

O gider gitmez zavallı kadıncağz hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başladı. Bir dakika sonra Hans içeri girdi.

«Ne oldu anneciğim? Ne var? Babam yine hastalandı mı yoksa?»

«Evet, açlıktan ölecekmiş, doktor söyledi.»

Hans sararmıştı. «Bu da ne demek oluyor anne? Gretel, yulaf lapası getirsene.»

Annesi bağırdı. «Hayır, olmaz, hastayı öldürülmüş. Bizim her gün yediğimiz yemekleri midesi sindiremezmiş. Ona iyi bakamazsak ölecek. Et yedirmemiz, tatlı şarap içirmemiz, yumuşak bir döşekte yatırmamız gerekiyor. Ne olacak halimiz? Ne yapmalı, Tanrım? Evde tek meteliğim yok!»

«Ağlama, bir çaresini bulacağız. Bu akşam et de, şarap da getiririm.,Benim battaniyelerimi al, ben samanda yatarım.»

«Ama senin battaniyelerin çok ağır, Hans. Doktor ona hafif ve sıcak tutacak bir şey örtmemiz gerektiğini söyledi. Üstelik turbamız da tükenmeye yüz tuttu.»

«Zararı yok, gerekirse bahçedeki söğüt ağacını keseriz, ama bu akşam ben hastanın gereksindiği her şeyi bulup getiririm. Broek'de iş olmasa bile, Amsterdam'da kesinlikle vardı. Sen hiç korkma, anneciğim, işin en kötü dönemini atlattık, babam kendine geldiğine göre artık bir şeyden korkmamalıyız.»

Bayan Brinker telaşla gözlerini sildi.

«Ah, çok doğru söylüyorsun oğlum,» dedi.

«Elbette doğru söylüyorum. Baksana babama, ne güzel, ne rahat uyuyor, görmüyor musun? Tanrı onu bize geri verdikten sonra açlıktan ölmesine razı gelir mi sanıyorsunuz?»

Annesinin yanağına hafif bir öpücük kondurduktan sonra, Hans patenlerini kaptığı gibi fırladı gitti.

Sabah iş bulamadığı için düşkırıklığına uğramıştı, fakat yine de yeni umutlara koşarken ıslık çalmaktan kendini alamıyordu. Doktora et ve şarap gibi besin maddelerini alacak güçte olmadıklarını söylemediği için kendi kendine kızılıyordu şimdi. Ah, diyordu kendi kendine, Bay van Holpe, Amsterdam'dan dönmüş olsaydı mutlaka iş bulurdum:
Genç Bay Piyer gerektiğinde ona başvurmamı söylememiş miydi?

O anda bunun dilenmek olacağını anladı, bir Brinker hiçbir zaman kimseden sadaka istememişti. Acaba ilk dilenen ben mi olacağım, diye içinden geçirdi. Yoksa babam oğlunun dilendiğini duymak için mi kendine geldi, zihnini topladı. Hans kendi kendine böyle yüksek sesle konuşurken birden, «Hayır!» diye bağırdı. Saati satmak çok daha iyi ya da Amsterdam'da rehin vermeli. Bunda bir kötülük yok ki, iş bulur bulmaz para kazanıp saati rehinden kurtarırım nasıl olsa. Ansızın gerisin geriye eve döndü. Tam giriyordu ki, annesi onu eşikte karşıladı, yüzü sevinçle aydınlanmıştı.

«Hans!» diye bağırdı. «Bir küçük hanım geldi, Hilda van Glek'miş adı. Oda hizmetçisiyle birlikte, ne gerekiyorsa hepsini getirdi, et, reçel, ekmek... Doktor da bir uşakla şarap/güzel bir döşek ve battaniyeler gönderdi. Artık iyileşecek demektir; Tanrı onlardan razı olsun!»

Bin Altın

O akşam Brinker'lerin yoksul sofrasını görenler, hemen oracakta nefis ve az bulunur yemekler olduğuna kesinlikle inanamazlardı. Hans'la Gretel arasına etlerle şarabın bulunduğu dolaba anlamlı bakışlar fırlatırken, su içmekle ve kara ekmek yemekle yetiniyorlar, babalarına ayrılan yiyeceğe el sürmek akıllarının ucundan bile geçmiyordu.

Bayan Brinker, «Yemeğini iştahla yedi, hemen de uyudu,» dedi. «Kalkmak istedi, ama ben onu tatlı sözlerle yatmaya razı ettim. Neyin var, Hans?»

«Sadece düşünüyordum...»

«Ama neyi? Gerçi sana sormama hiç gerek yok, çünkü ben de aynı şeyi düşünüyordum. Şu bin altının ne olduğunu merak ediyoruz diye kimse bizi suçlayamaz ki! Ama bu konuyu ona açmakta hiç yarar yok, kesinlikle bir şey bilmiyordur.»

Yataktan zayıf bir ses duyuldu. «Bin altın hiç kuşku yok çok işine yaramıştır,

sevgili karıcığım. Benim kendimde olmadığım o uzun yıllar boyunca çok işini görmüştür.»

Zavallı kadıncağыз yerinden sıçradı. Bu sözler az önce içinde uyanan umut ışığını söndürmüş gitmişti.

«Ah, sen uyumuyor muydun, Ralf?»

«Hayır, Meitje. Kendimi çok daha iyi hissediyorum. Şu parayı biriktirmekle çok iyi ettiğimizi söylüyordun. On yıl dayandırabildiniz mi bari?»

Karısı tam gerçeğı söylemek üzereydi ki, Hans parmağını kaldırıp anasını susturdu. Telaşla yatağı yaklaştı. Babasına doğru eğildi.

«Kendini daha iyi hissettiğine çok sevindim, babacığım. Bir iki güne kalmaz dipdiri ayağı kalkarsın.»

«Herhalde. Söyle bakayım para ne kadar dayandı?»

Bayan Brinker, «Şey, para bitti demiştim,» diye mırıldandı.

«Pekâlâ karıcığım, sen üzölme. On yılda bin altın hiç de çok para sayılmaz, ama yine de rahat yaşamınıza yardım etmiştir. Sık sık hastalandınız mı?»

Bayan Brinker önlüğünün eteğıyle gözlerini silerken, hıçkırarak, «Hayır,» diye karşılık verdi.

Ralf usulca, «Niçin ağlıyorsun karıcığım?» dedi. «Hele bir ayağı kalkayım, çalışmaya başlayayım, yine para biriktiririz. İyi ki, kazaya uğramadan önce size her şeyi anlatacak zaman bulabilmişim.»

«Neyi anlatacak zaman, Ralf?»

«Parayı nereye gömdüğümü elbette!»

Bayan Brinker yatağı doğru atıldı, Hans onu kolundan tutup çekti. «Sus anne, sus. Onu üzmemeliyiz, biliyorsun.»

Babasına yaklaştı. «Baba, parayı gömdüğün günü anımsıyor musun?»

«Evet oğlum, kazaya uğradığım gündü. Şafak sökmeden az önce. Bir gün Jam Kamphuisen bana bir şeyler söylemişti, onun dürüstlüğünden kuşkulanmışım. Annenle birlikte bin altın biriktirdiğimizi bir o biliyordu, bu yüzden o gece şafak

sökmenden kalkıp parayı gömdüm. Eski bir dosttan kuşkulanmakla ne budalalık etmişim!»

«Babacığım, eminim parayı sakladığın yeri sen bile unutmuşsundur, değil mi?»

«Hayır, unutmadım. Hadi iyi geceler, küçüğüm. Uykum geldi.»

«Parayı nereye sakladım demiştin, baba? O zaman ben henüz minicik bir çocuktum.»

Ralf uykuya dalarken, «Kulübenin arkasına, söğüt ağacının dibine,» diye fısıldadı.

«Evet, ağacın kuzeyine, değil mi baba?»

«Hayır, güneyine. Orayı benim kadar sen de bilirsin, küçük yaramaz. Herhalde annen parayı çıkardığında sen de yarımdaydın. Çok yoruldum. Yastıklarımı düzeltin bakayım, haydi iyi geceler.»

Hans sevincinden neredeyse kalkıp oynayacaktı. «İyi geceler, baba,» dedi.

O gece ay çok geç çıktı. Olanca aydınlığıyla küçük pencereyi ışığa boğduysa da, derin bir uykuya dalmış olan Ralf Brinker'i de, Gretel'i de rahatsız etmedi. Hans'la annesinin ise işleri vardı.

Biraz hazırlık yaptıktan sonra yüzleri umutla aydınlanmış olarak dışarı çıkmışlardı. Ellerinde kırık bir kürekle Ralf m eskiden kullandığı sivri ve paslı bir araç vardı.

Hans vargücüyle toprağı kazmaya çabalararken annesine, «Bu buzkıran hiç işe yaramıyor, anne, toprak öyle sert ki, hiç de kolay olmayacak,» dedi.

«Korkma, Hans. Ben de denerim.» Ve elbirliğiyle toprakta bir çukur açmaya başladılar, sonrası kolaydı. Bu güzel haberin hastaya üa iyi geleceğı düşüncesiyle büsbütün güç kazanarak sırayla kazıyor, kazıyorlardı.

Bayan Brinker şaşkıındı. «Babacığının bu kadar derin kazmış olması akıl alacak şey değil. Dur bakayım oğlum, biraz da ben kazayım.»

Ana oğul saatler boyu kazdılar, çukur giderek genişledi, derinleşti, gökyüzünde bulutlar birikti. Toprağı hafif bir gölge düştü! Ay da, yıldızlarda söndü, şafak usul usul sökmeye başladı. Hans'la Meitje Brinker üzüntüyle bakıştılar. Ağacın her yanını, güneyini, kuzeyini, doğusunu, batısını kanş karış aramışlardı, hem

de büyük bir dikkatle: Ne var ki, para yoktu.

İlgi Çekici Bir Sahne

O sabah sevimli Anni Boeman kanala erkenden çıkmıştı. Hafta boyu hasta bir yakınına baktığı için epeyce yorgundu, üstelik birliktelikte okula gittiği ve en yakınları Brinker kardeşler olan arkadaşlarını da bu süre içinde görememişti. Acaba arkadaşları o zavallı kulübede ne yapıyorlardı? Anni buz üzerinde zarif hareketlerle kayarken tatlı bir ses duydu.

«Günaydın, Anni Boeman.»

«Günaydın, Hans. Seni gördüğüme çok sevindim.»

«Geçen günden beri bizim evde büyük bir değişiklik oldu, Anni.»

Kız gözlerini iri iri açtı. «Sahi mi?» diye bağırdı.

Çok acelesi olan Hans, Anni'yi görünce yavaşlamış, çenesi açılmıştı. Kızla birliktelikte Broek'e doğru döne döne kayarlarken ona babasının iyileştiğini haber verdi. Anni öylesine yakın bir dosttu ki, paraya olan gereksinimlerini ondan saklamak gereğini duymadı ve iş bulmak zorunda olduğunu, ancak şimdiye kadar hiçbir sonuç alamadığını anlattı.

Bunları yakınmak için değil, sadece kız kendisine çok büyük bir dikkatle baktığı ve can kulağıyla dinlediği için, adeta elinde olmadan anlatıyordu. Bununla birliktelikte bir önceki gece annesiyle birlikte uğradıkları düşkünlüğünden hiç söz etmedi, çünkü o sırada yalnızca kendisine ait değildi. Sonunda, «Hoşçakal, Anni. Geç oldu, bir an önce Amsterdam'a gidip şu patenleri satmam gerek. Herhalde gece olmadan bir yerlerde bir iş bulurum,» dedi.

«Hans, yoksa yepyeni patenlerini satacak mısın? Üstelik Büyük Yarışa dört gün kalmışken?»

«Biliyorum. Hadi hoşçakal. Eve eski tahta patenlerimle dönerim.»

«Hans, dur biraz!» Hans hemen döndü, hızla kızın yanına yaklaştı.

«Demek alıcısını bulursan patenlerini satmaya iyice kararlısın, öyle mi?»

«Elbette.»

«Öyleyse, şey... Hans, eğer gerçekten satmak istiyorsan, on lan satın alacak

birini biliyorum.»

«Janzoon Kolp değildir umarım?»

Kız yüzünü buruşturdu. «Yok canım, o benim arkadaşım mı ki?»

«Ama onu tanıyorsun!»

«Evet, tanıyorum, ama keşke tanımasaydım. Rica ederim, Hans, bana bir daha Janzoon'dan sakın söz etme, ondan nefret ediyorum çünkü.»

«Nefret mi ediyorsun? Sen kimseden nefret edebilir misin, Anni?»

«Evet ve onun, benim arkadaşım olduğunu söylersen senden de nefret ederim. Siz çocuklar onu seversiniz, çünkü geçen yıl panayırda kaygan direğe asılı yağlı kazı o kazandı. Direğe nasıl da çabucak tırmanmıştı, değil mi? Ama böyle şeyler beni hiç ilgilendirmez. Ondan söz ederek boşuna zaman yitiriyoruz. Ciddi söylüyorum Hans, patenlerini satın alacak birini tanıyorum.»

Hans patenlerini çıkardı, sildi, kıza uzattı.

«Anni, seni sıkboğaz etmek istemem, fakat arkadaşın patenleri satın almayacak olursa bana hemen bugün geri ver, çünkü yarın erkenden anneme turba ve yiyecek satın almak zorundayım.»

Anni, «Yok canım, arkadaşım patenlerini kesinlikle alacaktır» dedi ve başıyla selam verip hızla uzaklaştı.

İş Ararken

O gün Hans, Amsterdam sokaklarını arşınlayarak iş aradı durdu. Ne olsa razıydı; taşıyıcılık da yapardı, getir götür işi de. Ama kimse onu istemedi. Bütün dükkânlarının bol bol çalışanı vardı, başkaları da daha küçük, daha iyi giyimli işçi arıyorlardı. Fabrikalarda ise hiç iş yoktu.

Her yerden aynı yanıtla geri çevrildi: Şimdilik işçi gereksinmemiz yoktur. Eğer Noel'den önce gelmiş olsaydı belki de işe alırlardı, ama şimdi gerektiğinden de çok işçileri vardı işte. Hans onu geri çevirenlerin annesiyle kız kardeşini görmelerini doğrusu çok isterdi. Kaygısının gözlerinden okunduğunu bilmiyordu, birçok kez onu çevirenlerin içinin cız ettiğinden de habersizdi. Çocuğa acıyanlar hiç de az değildi. Bazı babalar o akşam evlerine döndüklerinde o gün geri çevirmek zorunda kaldıkları çocuğun genç ve tertemiz yüzünü düşünerek kendi çocuklarına daha yumuşak davrandılar. Hatta biri kâhyasına,

eğer şu Broekli genç bir daha gelirse, ona mutlaka yapacak bir iş bulması için talimat vermeyi kararlaştırmıştı.

Hans gün batarken Broek'e döndü. Bir umut daha vardı. Belki de Bay van Holpe evine dönmüştü. Bay Piyer'in de bir gece önce Büyük Yarışla ilgili bir iş için Haarleme gittiğini söylemişlerdi. Hans onu görmeye geldiğinde, neyse ki, Piyer'e dönmüştü ve Brinker'lere gitmeye hazırlanıyordu.

Yorgunluktan bitmiş çocuğu görür görmez, «Hans, hemen içeri gir de ısın bir güzel,» dedi.

Hans, van Holpe'lerin evinden yüreği biraz ferahlamış olarak ayrıldı. Piyer, Haariem'den genç Brinker'in derhal yazlık evin kapılarını onarıma başlaması buyruğuyla dönüyordu. Orada iş bitinceye kadar yararlanabileceği, tam donatımlı bir işlik de vardı.

Piyer, Hans'a tâ Haarlem'e kadar babasıyla sırf bu işi görüşmek üzere patenle gidip geldiğini söylememişti. Ama genç Brinker'in yüzünde okuduğu sevinç ve mutluluk ifadesi ona tüm yorgunluğunu unutturuverdi.

«Gerçi marangozluk eğitimi görmedim, ama bu işin üstesinden gelebilirim sanıyorum,» dedi Hans.

Piyer atıldı. «Hiç kuşkum yok başarırısın. Gereksindiğin tüm araçları işlikte bulacaksın. Baban bugün nasıl?»

«Daha iyi, bayım, sağlığı iyiye gidiyor.»

«Ne iyi haber bu! O doktor ayısı demek ki, gerçekten işinde ustaymış, ha?»

«Ah bayım, hem çok iyi yürekli, hem de çok büyük bir adam. O olmasaydı, onun iyiliği ve becerisi olmasaydı, zavallı babacığım hâlâ kendinde değildi.» Sonra gözlerinde ani bir parıltıyla ekledi. «Bana kalırsa, bayım, doktorluk dünyanın en soylu bilimidir derim.»

«Evet belki soylu bir bilim, ama ben hiç sevmem. şu Doktor Boekman da gerçekten çok usta bir hekim. Yüreğine gelince, Tanrı beni onunki gibi yüreklerden korusun...»

Piyer, Hans'a Büyük Yarış için hazırlanmasını da hatırlattı.

Ama Hans başını önüne eğdi. «Ben bu yarışa katılmayacağım efendim.»

«Nedenmiş o bakayım?» Piyer o anda Kari Şummel'in alçakça birtakım girişimlerde bulunduğundan kuşkulanmıştı.

«Katılmam olanaksız da ondan.»

Piyer üstelemekte yarar olmadığını anlamıştı. Bunu doğru da bulmamıştı. Hans'ı uğurladıktan sonra bir süre kapının eşiğinde derin düşüncelere dalmış olarak, ardından bakakaldı.

İyilik Perisi İşe Karışıyor

Kahramanımız yüreği sevinçle dolu, zikzaklar çizerek evine vardığında, güneş gözden yitmek üzereydi.

Kapının eşiğinde kıpırdayan iki ufak gölgeyi keskin gözleri hemen seçiverdi. Şu her yanı yamalı, kısa, kurşuni palto, şu lacivert etekle aynı renkteki önlük, şu daracık başlık ve koskocaman kunduralar içinde kıpır kıpır, küçücük ayaklar hiç kuşkusuz Gretel'in ta kendisiydi, onu bu özelliklerinden nerede olursa, hemencecik tanırdı.

Yanıbaşındaki şık, parlak kırmızı ceket, ucuna siyah şerit geçirilmiş güzel etekliği, altın sarısı lülelerin üzerine hafifçe yan giyilmiş zarif başlığı, zarif önlüğü ve ayağın tam kalıbını almış gibi duran güzel pabuçları da tanımakta güçlük çekmedi. Anni'ydi bu da.

İki kız evin önünde ağır ağır geziniyorlardı. Hans bir sevinç çılgılığı atarak hızla onlara yaklaştı. «Hey, yaşasın, çocuklar, iş buldum, iş...»

Bu ses anneyi de kapıya çıkardı. Onun da güzel haberleri vardı. Babanın durumu durmadan iyiye gidiyordu, hemen hemen gün boyu oturmuştu. Şimdi de rahat bir uykuya dalmıştı.

Hans annesine Bay von Holpe'den almış olduğu siparişi anlattı. Sonra Anni, Hans'ı bir köşeye çekti.

«Şimdi de sıra bende, Hans. Patenlerin satıldı, işte parası.»

Hans parayı sayınca şaşkınlıkla bağırdı. «Ne, yedi altın ha? Ama ben onları bu paranın üçte birine satın almıştım, nasıl olur?»

«Ben ne yapayım? Alıcı patenlerin gerçek değerini bilmiyorsa, bundan bana ne?»

«Hayır, Anni, olmaz, bu parayı alamam. Hemen geri vermeliyiz.»

«İnan bana, Hans, doğru söylüyorum, patenlerini alan kişi bu parayı verdi, yalanım yok. Geri götüremem.»

«Pekâlâ, sana inanıyorum.»

Bayan Brinker parayı görünce pek sevinmişti, ne var ki, karşılığında Hans'ın patenlerini elden çıkardığını duyunca içini çekti.

«Ah çocuğum, Tanrı senden razı olsun, ama bu büyük bir özveri senin için.»

Çocuk elini cebine daldırdı. «İşte anneciğim, sana biraz para da buradan. Böyle devam ederse zengin mi olacağız ne?»

Anne telaşla elini uzatırken karşılık verdi. «Hiç kuşkun olmasın.» Sonra sesini alçaltarak ekledi. «Eğer o Jam Kamphuisen alçağı on yıl önce söğüdün altına gömülen paraları almamış olsaydı bugün zaten zengindik.»

Bayan Brinker az sonra ağır ağır evin arkasına dolandı, çocukları gördü. Anni bir kütüğe oturmuş, Hans ve Gretel de onun önünde, ayakta dikilmişlerdi.

«Ne güzel bir manzara bu, tıpkı tablo gibi. Gençliğimde Heidelberg'de çalıştığım konakta böyle güzel tablolar görmüştüm, anımsıyorum. Benim çocuklar gerçi köylüyü andırıyor biraz, ama sen Anni, tıpkı peri gibisin.»

«Sahi mi? Gretel ve Hans, iyilik periniz sizi görmeye geldi. Her ikiniz de dileğinizi söyleyin bakayım, yerine getirmeye hazırım, önce sen söyle, Hans Usta.»

«Dün gece çok aradığım bir şeyi bulmayı diliyorum,» dedi Hans.

Peri yerinden kalkıp ayağını üç kez şiddetle yere vurdu. «Dileğin yerine gelecektir,» dedikten sonra elini cebine daldırıp kocaman bir boncuk çıkardı, Hans'a uzattı. «Bunu ayağımla vurduğum yere göm, ay doğarken aradığın şeyi orada bulacaksın.»

Gretel bir kahkaha attı, Anni ise gücenmiş gibi kaşlarını çattı. «Yaramaz çocuk, bir periyle alay edersin ha? Öyleyse cezalınsın, senin dileğin yerine getirilmeyecek.»

Gretel neşeyle bağırdı. «Ah, Sayın Bayan Peri, ben zate*> dilekte

bulunmayacaktım ki!»

Anni rolünü pek güzel oynuyordu doğrusu. Onlann bu taşkın sevincine karşılık vermez gibi görünerek ağır ağır, ciddiliğini bozmadan uzaklaştı.

«Ne güzel kız, değil mi? Günlerini hasta büyükannesinin yanında, karanlık bir odada geçirdiğini düşününce insanın inanası gelmiyor. Ne var, Hans? Ne yapmak istiyorsun?»

Hans koşarak eve girerken, «Hele dur bakalım, bir deneyelim,» dedi. Az sonra omzunda kürek, elinde buzkırıcı tekrar çıktı «Şu büyülü boncuğumu bir gömeyim de.»

Ralf Brinker hep öyle derin derin uyuyordu. Karısı hemen hemen tükenmeye yüz tutmuş olan turba yığınının bir parça alıp korların üzerine yerleştirdikten sonra kapıyı açıp çocuklara seslendi.

«Hadi gelin, çocuklar.»

Hans bağırdı. «Anne, anne, çabuk gel, çabuk.»

Hans bir yandan deli gibi toprağı kazıyor, bir yandan da sesleniyordu.

«Anne, çabuk koş, anlamıyor musun? Burada, buldum işte, şu kütüğün güneyinde buldum. Dün gece nasıl oldu da düşünmedik bunu? Bu kütük, eski söğüt ağacı değil mi? Hani geçen ilkbaharda, patateslere fazla gölge yapıyor diye kesmiştik! Babam hastalandığında o küçük söğüt daha dikilmemişti ki... Hey, yaşadık!»

Bayan Brinker bir şey söylemedi, sadece Hans'ın yanına diz çöktü. O sırada oğlu da çukurdan eski küpü çıkarmaya uğraşıyordu.

Elini küpe daldırdı, önce bir tuğla çıkardı, sonra bir daha, sonra bir tane daha, daha altta da çorabı ve keseyi buldu. Kararmış, küflenmişlerdi, ama içleri kaybettiklerini sandıkları parayla doluydu.

Bayan Brinker'le çocukları o gece kendilerine bir şölen çektiler. Artık evdeki güzel yiyecekleri hastaya ayırmanın gereği kalmamıştı.

Esrarlı Saat

Peri'nin geldiğı gün sadece bir altını bulmakla kalmadılar, aynı zamanda on uzun

yıl boyunca Ralf'ın sadık eşi tarafından titizlikle saklanmış olan saatin gizemini de öğrendiler.

Gerçi zavallı Bayan Brinker arasıra kocasının sözünü dinlemeyip saati satmaya niyetlenmemiş değildi. Çocuklarının aç kaldığını görmek ve saati satmakla onların karnını doyurabileceğini, yanaklarına renk, kollarına güç verebileceğini düşünmek doğrusu pek zor olmuştu. Ama yine de Meitje Brinker kocasının sözünden çıkacak bir eş olmadığını kanıtlamıştı işte. Kocasına ona saati verirken ne demişti?

«Hanım, bu saati iyi sakla,» dememiş miydi? Bu kadarı da yeterdi işte. Zaten adamcağız başka bir açıklamada bulunamamıştı ki! Tam bu sözler ağzından çıktığı sırada birlikte çalıştığı arkadaşlarından biri kulübeye dalmış, bağırmıştı. «Çabuk gel, arkadaş! Sular yükseliyor. Barajın orada görülecek işimiz çok!»

Ralf da bunun üzerine hemen çıkıp gitmiş ve Bayan Brinker'in daha önce de söylediği gibi, kocasını aklı başında son görüşü olmuştu bu.

Hans'ın Amsterdam'da iş aradığı gün Gretel evi silip süpürdükten sonra bahçeden çalı çırpı toplarken, Bayan Brinker de heyecanını gizlemeye çalışarak saati kocasının avucuna bırakmıştı.

Ralf Brinker gümüş saati elinde bir süre evirip çevirdi, dikkatle inceledi, kaşlarını çatıp anımsamaya uğraştı, sonra, «Hah, şimdi aklıma geldi,» dedi. «Karıcığım, ne de güzel ovmuşsun onu, yepyeni olmuş! Zavallı çocuk!»

«Zavallı çocukmuş! Başka bir şey söylemeyecek misin?»

Ralf şaşkın şaşkın baktı. «Anlatmıştım ya, ne çabuk unuttun?»

«Hayır Ralf, bana hiçbir şey anlatmadın.»

«Sahi mi? öyleyse şimdi anlatayım: Çok sevimli bir çocuktuk, oğlumuz gibi aydınlık ve dürüst bir yüzü vardı, ama daha kararlı, ayağı yere daha sağlam basan bir gence benziyordu. Ansızın karşıma çıkıvermişti. Yüzü sararmıştı, titriyordu, sanki bir şeyden korkuyor gibiydi. Kolumdan yakaladı. 'Dürüst birine benziyorsunuz,' dedi bana. O bembeyaz suratı bugün gibi gözümün önünde. 'Beni ırmaktan aşağı indiriverin,' dedi. Hatırlıyor musun, o sıralarda epeyce uzakta, barajda çalışıyordum? Çocuğa, kayıkçı olmadığımı söyledim. 'Ama bu bir ölüm kalım sorunu,' dedi. 'Sadece birkaç kilometre indirin, yeter. Bakın, şuracıkta, açıkta bir kayık var.' Çaresiz sözüne boyun eğdim ve onu on kilometre kadar götürdüm. Yolun gerisini koşarak alacağımı söyledi. Çocuk karaya atlamadan önce hıçkırarak dedi ki: 'Size güvenebileceğimi sanıyorum. Kötü bir

şey yaptım ben, Tanrı biliyor ya, bunun böyle olmasını hiç istememiştim. Ne çare ki, adam öldü işte. Hollanda'dan kaçmak zorundayım.'»

«Ne yapmışmış ki, Ralf?»

«Anımsamıyorum. Belki de ne yaptığını söylemiştir, ama bana düş gibi gelmişti, dedim ya. iyi bir yurttaşın yasalara karşı gelmesinin hiç de doğru olmayacağını söyledim, ama o durmadan, Tanrı biliyor ya, suçsuzum ben, suçsuzum,' diye yineliyordu. Tam yanımdan ayrılacakken bana saati uzattı. 'Ben kaçıyorum ve size güveneceğim, çünkü dürüst birine benziyorsunuz. Şu saati babama verin, ama bugün değil, bir hafta sonra ve zavallı, talihsiz oğlunun gönderdiğini söyleyin ona. Söyleyin ona, bana yazsın, şey adresine, şey...' Bilmem artık. Mektubu nereye göndereceğini bir türlü anımsayamıyorum işte.» Ralf böyle diyerek saati elinde evirdi çevirdi. «Zavallı çocuk, zavallı çocuk, aradan on yıl geçti, saat hâlâ yerini bulamadı demek...»

«Sen hiç üzülme Ralf, saati hemen götürürüm. Gretel gelir gelmez. Neredeyse gelir zaten. Ama çocuğun babasının adı neydi? Nerede bulacaktın onu?»

«Ne yazık ki, anımsayamıyorum. Çocuğun yüzünü açık seçik, bugün gibi görüyorum, koskocaman açılmış gözlerini de... Ve saatin arkasını açıp bir şey çıkardığını, öptüğünü anımsıyorum, hepsi o kadar.»

Bayan Brinker kapıyı açtı, seslendi. «Gretel, Gretel!»

«Hanım, azıcık oradan çekil, biraz dışarı çıkıp hava alayım,» dedi Ralf.

«Olmaz öyle şey, sonra tüm bu yaptıklarını doktora anlatırım bak. Açık kapının önünde ben bile donuyorum.» Böyle diyerek telaşla kapıyı kapattı. «Ah, şu adamın adını anımsayabilseydin ne iyi olurdu Ralf,» dedi. «Sen uyurken saati götürür, teslim ederdim. Gretel neredeyse gelir.»

Ralf düşünmeye çabaladı, kafasını zorladı, ama boşuna. Kadıncağz ona yardım etmeye çalışıyordu.

«Sakın Boompkins olmasın? İki oğlu vardı, sonradan kötü yola düştüler diye duymuştum. Birinin adı Gerard, ötekini de Lambert'ti yanılmıyorsam.»

«Belki de. Bak bakalım, saatin üzerinde marka filan var mı? Belki bir şeyler anlarız.»

Kadıncağız saati almak üzere kalkarken, «Pes doğrusu, kafan her zamankinden iyi çalışıyor senin,» dedi. «Galiba da haklısın. Saatin üzerinde bir marka var. L.J.B. Herhalde Lambert Boompkins olacak.»

«İyi, istersen bir götür bakalım saati. Nasıl olsa işin içyüzünü anlanz.»

«Yok yok, Boompkins değil, Boomphoffen olacak.»

«İyi ya, sen de saati alır Boomphoffen'lere götürürsün.»

«Ama bu hiç kolay değil, çünkü tüm aile dört yıl önce Amerika'ya göçtü. Sen şimdi uyu, Ralf. Sararmışsın, yorgun görünüyorsun. Hele sabah ola, hayır ola, bir şeyler düşünüyoruz elbet, hah, Bayan Gretel, nerelerdediniz?»

O akşam Ralf uykudayken, bildiğimiz gibi İyilik Perisi kulübeyi ziyaret etmiş ve altınlar yine eskisi gibi kocaman sandığa kilitlenmişti. Bayan Brinker'le çocukları da etle, ak ekmek ve şarapla kendilerine güzel bir şölen çekmişlerdi.

Bir Rastlantı

Ertesi gün Brinker'lerin evinde bir telaştır gidiyordu. Her şeyden önce bin altının bulunduğu haberi babaya verildi. Böylesine hoş bir haber hiç kuşkusuz hastaya zarar vermezdi. Sonra Gretel evi temizleyip pırıl pırıl yaparken, Hans da annesiyle birlikte alışveriş zevkini tatmak üzere çarşıya çıktı. Döndüklerinde evin babasını ocağın önündeki kocaman koltuğunda oturur buldular.

«Meidelberg'deki evde çalışırken o kadar hoşuna giden o güzel çalgılı kutuyu anımsıyor musun, kancığım?» diye sordu Ralf.

«Hem de çok iyi anımsıyorum, ancak umarım böylesine yararsız bir şey satın alacağım diye parayı harcamaya kalkmazsın.»

«Hayır, hayır, zaten gereği de yok bunun. Çünkü Tanrı bana daha da güzel bir çalgılı kutu armağan etmiş, hem de bedava tarafından.»

Anneyle çocukları korkuyla birbirlerine bakiştılar: Zavalh Ralf yoksa yine aklını mı kaçıırıyordu?

«Evet, hem de elli bin altına bile satın alamayacağım bir çalgılı kutu. Üstelik kurması filan da yok, hem şarkı söylüyor, hem de odada dans ediyor, dönüyor, dolaşıyor, müziği de her gittiği yere birlikte götürüyor. Sesi de öyle güzel ki, göçmen kuşlar geri dönmüş sanırsınız.»

«Ulu Tanrım, zavallı kocama yine neler oldu?»

«Hiçbir şey olduğu yok, karıcığım. Sen Gretel'e sor hele. Sor bakalım benim küçük çalgılı kutum Gretel'e, bugün kocan nasıl da dinlenmiş, nasıl da eğlenmiş, sor hadi.»

Gretel gülerek söze karıştı.

«Doğru ya... Babam da benim çalgılı kutum oldu bugün. Siz yokken birlikte şarkılar söyledik.»

Yemek gülüşe şakalaşa, neşe içinde yendi. Sofra toplanınca da çocuklara saat ve üzerindeki markaların esrarı anlatıldı. Hans, Bay van Holpe'ye gitmeye hazırlanıyordu ki, donmuş toprağın üzerinde tekerlek gürültüsü duydular. Kapı vuruldu ve ardından da hemen açılıverdi. Bayan Brinker telaşla saati koynuna saklamaya çalışırken kekeledi.

«Gigigiriniz. Siz miydiniz doktor? Gördüğünüz gibi kocam hemen tamamen iyileşmiş durumda. Ama sizi buraya aldığımız için üzgünüz, efendim, her yer karmakarışık.»

Her zamanki gibi son derece acelesi olan Doktor Boekman, Bayan Brinker'i dinlemedi bile. «Görüyorum ki, artık bana ihtiyacınız kalmamış. Hastamız son derece çabuk iyileşiyor doğrusu!» diye bağırdı.

«Evet efendim, ayrıca on yıldır kaybettığımız parayı dün gece bulduk, bu da hepimizi ayrıca sevindirdi.»

«Şimdi size borcumuzu ödeyebilecek durumdayız. Beni o külçe gibi bilinçsiz durumumdan kurtardınız, yaşama döndürdünüz, size ne yapsak azdır. Borcumuzun ne kadar olduğunu lütfen eşime söyleyin, size hemen ödesin, rica ediyorum,» dedi Ralf.

«Yok, yok paradan söz etmeyelim şimdi benim istediğimden de çok param var nasıl olsa, asıl önemli olan gönül borcu, o her zaman bulunan bir şey değildir çünkü.» Sonra Hans'ı işaret ederek ekledi. «Şu çocuğun bana içtenlikle teşekkür etmesi, yaptıklarımın karşılığını kat kat ödemiş oldu, tasalanmayın.»

Bu ünlü doktorun böyle güler yüzle konuşması, Bayan Brinker'i yüreklendirmiş olmalı ki, «Belki sizin de bir oğlunuz vardır, efendim,» dedi.

Doktorun yüzündeki güleç ifade birden siliniverdi. Hiçbir şey söylemeden homurdanmakla yetindi.

«Karımı boşboğazlık ediyor sanmayınız, efendim,» dedi Ralf. «Az önce anne babasının nerede olduğunu bilmediğimiz bir genç yüzünden pek üzölmüştü de ondan öyle konuştu. O genç bana ailesine verilmek üzere bir şey emanet etmişti. Onu anlatıyordum.»

Kadın da söze karıştı. «Ailesinin adı Boomphoffen'miş. Nerede olduklarını biliyor musunuz acaba?»

Doktor sinirli sinirli karşılık verdi. «Evet, önemsiz kişilerdi. Çok zaman önce Amerika'ya gittiler.»

Bayan Brinker saati koynundan çıkarıp uzatınca doktor yerinden sıçradı, bağırdı. «Nee, L.J.B. öyle mi?»

Meğer saati veren delikanlı doktorun oğlu değil miymiş! Koskocaman doktor küçük çocuk gibi hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Neden sonra, «İyi düşünün, Bay Brinker, oğlum mektubu nereye yollamamı söylemişti acaba?» diye sordu.

Ralf içini çekti, «Ne yazık ki, tümüyle unutmuşum, efendim.»

Hans kocaman dostunun bu haline çok üzölmüştü, ne yaptığını bilemeden boynuna sarıldı, onu yatıştırmaya çalıştı.

«Ben oğlunuzu bulacağım, bayım, tasalanmayın. Eğer yaşıyorsa mutlaka bir yerlerde oturuyordu. Dünya o kadar da büyük, uçsuz bucaksız değil ki!.. Tüm yaşamını onu aramaya adanmak için hazırım. Nasıl olsa annemin artık bana gereksinmesi kalmadı. Siz de zenginsiniz bayım, beni istediğiniz yere gönderebilirsiniz.»

Doktor Boekman karşılık vermedi, ama Hans'ı kendinden uzaklaştırmaya da kalkışmadı. Kaygılı bakışlarını Ralf Brinker'in yüzünden bir türlü ayıramıyordu. Birden saati kaldırıp titrek parmaklarıyla arka kapağını açtı. İçinden üzerinde mineler bulunan bir kâğıt parçası düştü. Ralf doktorun yüzündeki düşkırıklığını görünce hemen atıldı.

«Orada bir şey daha vardı, efendim, ama oğlunuz saati bana vermeden yırttı onu. Yırtmadan önce de öpmüştü...»

Doktor inledi. «Annesinin resmiydi o. Annesi, oğlum on yaşındayken ölmüştü. Tanrı'ya şükür, demek ki, oğlum onu unutmamış. Yoksa o da mı öldü? Ama olamaz. Oğlum mutlaka yaşıyordun Bakın, anlatayım: Loran benim yardımcımdı. Hastalarımın birine ilaç verirken dozunu yanlış hesaplamış,

öldürücü bir zehirdi, ama ben zamanında işin farkına vardığım için ilaç hastanın vücuduna dağılmadı. Yine de "hasta o gün ölmüş. Ertesi gün akşama değin çok önemli ameliyatlarım vardı, oğlumla ilgilenemedim. Zavallı Loran'cığım eve geldiğimde gitmişti bile. Zavallı oğlum, bunca yıldır benden haber almayınca bana gönderdiği habere hiç aldırmış etmediğimi, onu defterden silip attığımı sanmıştır herhalde. Kimbilir ne üzölmüş, ne acı çekmiştir! Bunca zamandır bir budala gibi oğlumun beni yüzüstü bıraktığını düşünüp duruyordum. Bundan hiç kuşum yoktu, Bay Brinker. Onu benden uzaklaştıran şeyin serüven tutkusu, nankörlük, bir tür çılgınlık olduğunu sanıyordum. Çünkü yaptığı hatanın, yani verdiği dozun fazla olduğunun farkına vardığını bilmiyordum... Zavallı, zavallı Loran'cığım benim..»

Doktor Boekman, Hans'ın elini yakaladı. «Tanrı senden razı olsun, çocuğum. Belki de Tanrı böyle istiyordur. Ben yine de elimden gelen her şeyi yapacağım, oğlumu bulmaya çabalayacağım. Brinker, eğer bu konuda belleğinizde en ufak bir şimşek çakacak olursa bana hemen haber verin.»

Hep bir ağızdan bağrıştılar. «Merak etmeyin, hemen veririz.»

Doktor bir süre düşüncelere dalıp gitti, sonra kendini toparlamaya çalıştı ve değişmiş bir sesle konuştu.

«Bunca patırtı ettiğim için beni bağışlayın, Ralf Brinker, Benim için sakın üzölmeyin. Bugün evinizden yıllardır duymadığım bir mutlulukla ayrılıyorum. Saati de alabilir miyim?»

«Ne demek efendim, o sizindir zaten. Oğlunuzun da istediğı bu değil miydi?»

«Artık gitmeliyim. Hastamın hiçbir ilaca filan ihtiyacı yok. Sadece dinlenmeye, eğlenmeye gereksinmesi olacak. Görüyorum ki, bunlar da burada bol bol var. Tanrı sizleri korusun, dostlarım. Ölünceye değin sizlere minnettar kalacağım.»

Bayan Brinker önlüğünün ucuyla gözyaşını silerken karşılık verdi.

«Tanrı sizi de korusun, bayım. Umarım yakın zamanda oğlunuza kavuşursunuz.»

Hans doktorla birlikte çıktı.

«Size nasıl bir yardımda bulunabilirim, efendim? Hemen söyleyin, hazırım.»

Doktor birden inanılmayacak kadar yumuşamıştı.

«Söylerim çocuğum, tasalanma. Şimdilik Hans, babanın yanındayken onu kolla, gözden kaçırma, belki de belleğinin aydınlanmasına, bir şeyler anımsamasına yardımcı olabilirsin, kimbilir?»

«Bana güvenebilirsiniz, efendim.»

Doktor görkemli arabasına atlarken seslendi.

«Hadi hoşçakal, çocuğum.»

Yarış

Sonunda 20 Aralık günü geldi çattı. Çok güzel bir kış günüydü. Donmuş Y Irmağının kuzey yakası, meraklı seyircilerle dolmuştu bile. Büyük paten yarışını duymayan kalmamıştı, tâ uzaklardan gelenler vardı. Yarış için özellikle seçilen bu yer Amsterdam yakınlarında, Hollandalıların Y diye adlandırdıkları Zuyderzee'nin anakolunun yanıbaşındaki büyük buz ovasıydı.

Kimi kitaplarda Hollandalıların sakın bir ulus olduğu yazılıdır —bu genellikle doğrudur da ama siz bir de o günkü şamatayı görmeliydiniz. İnsan sesleri, at kişnemeleri, keman gıcırıtları birbirine karışıyor ve kalabalıktan yoğun bir uğultu yükseliyordu.

Seyircilerin bir bölümünü sizler de tanırırsınız: Buzun kıyısına kurulmuş tribünde bir süre önce gördüğünüz kişiler yer almış. İşte tam ortada Bayan van Glek. Bildiğiniz gibi, bugün onun doğumgünü ve onur yerine o oturmuş. Yanıbaşında kocası ve Noel şenliğinde tanımış olduğumuz dedeyle nine var. Bütün çocuklar da orada.

Az ötede van Holpe'ler, oğulları ve kızları bulunuyor. Anlaşılan, Piyer'in ablası verdiği sözü tutmuş, yarış için kalkıp Lahey' den gelmiş. Kazananlara verilmek üzere kış bahçesinden göz alıcı, az bulunur çiçekler getirmeyi de unutmamış.

Bu tribünler daha şafak sökerken kuruldu buraya. Bay Korbes'le ailesinin yerleri de pek güzel. Mavi bayraklarla süslü çadır ise çalgıcılara ayrılmış. Pagoda biçimli çadırda yarışın hakemleri oturuyor. Rüzgârda dalgalanan bir kurdeleyle birleştirilmiş yeşil çizgili iki direk yarışın başlangıç yerini belirtiyor. Yarış alanının sınırına dikilmiş olan üzeri bayraklı kocaman direkler, patencilerin tâ uzaklardan görebilecekleri kadar kalın, ama bitiş çizgisine varmak üzere dönerken çarpacakları bir engel değil.

İşte müzik başladı. Yarışçılar beyaz direklerin dibide toplanmışlar: Ne de güzel

bir görünüm oluşturuyorlar! Renk renk giysileri içinde kırk erkek ve kız... Beyaz direklerin dibinde tanidik, bildik yüzler de var: Lambert, Ludvig, Piyer, Karl soğukkanlı, kararlı, paten kaymaya hazır, bekliyorlar. Hans da uzakta değil. Besbelli yarışa katılacak, çünkü patenlerini ayağına geçirmiş, yedi altına satmış olduğu patenler bunlar. Zaten onları satın alanın peri kızı Anni olduğundan kuşkulanmakta gecikmemişti. Kızı sıkıştıınca, o da suçunu kabul etti. Bunun sonucu olarak da Hans patenlerini geri alabilmişti. Demek ki, Hans da yarışa katılıyor. Kari buna çok içerledi. Ama yarışçılar listesinde üç köylü genci daha bulunduğundan, Hans yalnızlık çekmeyecekti.

Önce kızlar yarışacak: Harekete hazır, bir sıra halinde dizilmişler. Hilda, Rişye ve Katinka tam ortada. Hilda yepyeni bir kahverengi eteğin üzerine kırmızı bir ceket giymiş olan küçük bir kızla neşeli neşeli konuşuyor. Bu Gretel'den başkası değil. Anni Boeman da orada. Janzoon Kolp'un kız kardeşi de yarışa katılıyor, ancak Janzoon yarışa alınmadı.

Müzik sustu. Tribündeki hakemler bir bayrak salladılar. Bayan van Glek oturduğu yerden kalktı. Elindeki beyaz mendille eğildi. Mendili yere bıraktığı anda bir boru başlama işareti verecek. Mendil ağır ağır yere iniyor; tamam, yarış başladı.

Kalabalıktan bir an çıt çıkmıyor, sonra ansızın seyircilerden bir bağırış yükseliyor: Yaşasın, önde beş genç kız gidiyor... Hepsinin önünde Katinka. Van Holpe'lerin çadırının önünden geçiyor işte... Hilda da süzülüyor, annesine eliyle selam vererek Katinka'nın önüne geçiyor. Şimdi iki kişi daha yaklaşıyor ok gibi. Şu kırmızılı, kurşunili şimşek de kim? Yaşasın! Gretel bu! O da elini sallıyor, ama Gretel sadece babacığının sesini işitiyor: «Aferin Gretel'ciğim.» Ardından Katinka neşeli bir kahkaha atarak Hûda'ya yetişmez mi? Şimdi sanlar giymiş bir genç hızla yaklaşmakta. Hepsini geçiyor, ama Gretel yine en önde. Hakemler öne doğru eğilmiş, gözlerini saatlerinden ayırmıyorlar. Kalabalığın sesi öylesine yükseliyor ki, neredeyse beyaz direkleri yıkacak. Gretel hepsini geride bıraktı işte. Yarışı kazandı. Çığırtnan bağınyor. «Gretel Brinker, bir buçuk kilometre,» diye.

Hakemler başlarını öne eğip ellerindeki defterlere bir şeyler çiziktiriyorlar.

Kızlar dinlenirken erkekler sıraya giriyor.

Bu kez mendili yere bırakan, Bay van Glek. Borular çalıyor! Erkek çocukların yansı başlıyor.

Yarı yola geldiler bile. Görülmüş şey mi bu?..

Patenciler, tepesi bayraklı direğin çevresinden dolanırlarken topuklarından hafif bir buz bulutu yükseliyor. Şimdi kara bir şey hızla dönmüş, bize doğru yaklaşmakta. Yarışçılardan biri bu. Kalabalıktan bir uğultu yükseldi. Yarışçılar giderek yaklaşıyor işte, önde kırmızı bir kasket görüyoruz. İşte Ben... Piyer... Ya Hans?

Hans en önde, ardında Kari Şummel, daha arkada Ben, daha sonra da kırmızı kasketli çocuk. Birbirlerine neredeyse dokunacak kadar yakın kayıyorlar. Bir yarışçı gruptan kopuyor, Ben'i, sonra Karl'ı geçiyor, şimdi Hans'ın hizasına geldi. Bayan van Glek soluğunu tutuyor.

Piyer bu! Hans birden geçiyor onu. Hûda'nın gözleri yaşla doluyor. Piyer kazanmalı. Anni'nin gözleri gururla parlıyor. Hans direklere erişecek... Erişti. Evet, ama Kari Şummel bir saniye önce varmıştı oraya. Çığırtnkan bildiriyor. «Kari Şummel, bir buçuk kilometre!»

Biraz sonra Bayan van Glek yine kalkıyor yerinden. Mendil yere düşerken borular çalıyor ve boru sesiyle yirmi genç kız birden ok gibi fırlıyor.

Çok güzel bir görünüm, ama ne yazık ki, çok kısa sürüyor. Bir saniye içinde uzaklaştılar bile. Bitiş noktasına kimin önce varacağını kestirmek çok güç. Katinka'yla Hûda'yı görüyoruz, GreteNe Rişye de hemen arkalannda. Gretel bocalıyor gibi, fakat Rişye yanından geçince o da taze bir güç bulmuşçasına atılım yapıyor. İşte hepsi Katinka'ya yaklaştılar. Hilda bitiş noktasına varmak üzere. Alkışlar yükseliyor işte. Piyer susuyor, ama gözleri pırıl pırıl! Yaşasın! Yaşasın! Çığırtnkanın sesi duyuldu. «Hilda van Glek, bir buçuk kilometre.»

Borular yine çaldı, erkek çocuklar rüzgâra savrulmuş saman sapları gibi uçuşuverdiler.

Bu kez önde giden üç çocuk var, üçü de aynı çizgide: Hans, Piyer ve Lambert. Karl çok geçmeden kümeden kopup yel gibi hızla kayıyor. Koş Hans, koş Piyer, Karl'ın sizi yenmesine izin vermeyin! Acımasız Kari, küstah Karl.. Hilda sevinçten yerinde duramıyor, ellerini yüzüne kapatıyor. Çığırtnkan bağırdı işte. «Piyer van Holpe, bir buçuk kilometre.»

Yine aynı heyecan dalgası kalabalığı sarsıyor. Yine borular ötüyor, ama şimdi direğin dibine toplaşanlar var: Kari düştü, yaralanmadı, ama çok sarsılmış. Eğer suratı böylesine asılmasaydı arkadaşlarından büyük bir yakınlık görecekti kuşkusuz.

Kızlar üçüncü tura hazırlanıyorlar. Yarışın yazgısını bu tur belli edecek. Borular yine çalıyor, kızlar öne doğru eğilmiş, uyumlu bir atılımla kaymaya

başlıyorlar... Az sonra tâ uzaklarda, renkli bir köpüğe dönüştüler, birkaç saniye içinde döndüler, şimdi de son hızla beyaz direklere yaklaşıyorlar. En önde gelen kim? Ne Rişye bu, ne Katinka, ne Anni, ne Hilda, ne de sarı giysili genç kız. Gretel bu gelen, patencilerin en hafifi, en hızlısı, sanki o incecik vücudu hiçbir çaba harcamıyor gibi, içten gelen bir güçle itiliyormuş gibi, sanki hedefe varmadan duramayacakmış gibi.

Buz üzerinde bir kuş gibi uçtu, şimdi de bir kuş gibi, çekingen ve ürkek, çevresini kuşatanlar bakıyor. Babacığıyla anacığının bulunduğu o kuytu köşeye sığınmak için içi gidiyor. Ama Hans yanbaşıda, kızlar Gretel'in çevresinde toplandılar, Hûda'nın sevinç dolu sesi kulaklarında çınlıyor. Artık onu hiç, ama hiç kimse küçümseyemez, kimse ona yüksekte bakamaz. Gretel ister köylü olsun, ister olmasın, paten kayan kızların kraliçesidir artık.

Çığırtnan sesini yükseltiyor, ama boşuna, duyurması olanaksız. Kalabalıktan kulakları sağır edecek bir uğultu yükseliyor: Gretel, Gümüş Patenleri kazandı!

Hans gururla dönüyor, Piyer van Holpe de orada mı, kız kardeşinin zaferini o da kutluyor mu diye bakıyor. Piyer ise başını öte yana çevirmiş. Diz çökmüş, patenlerinin bağcıklarıyla oynuyor, tasalı yüzü yere eğilmiş. Hans hemen yanına koşuyor.

«Ne oldu, bir şey mi var, efendim?»

«Hans, sen miydin? Şenlik bitti benim için. Patenimin bağını sıkmak istedim, yeni delik açmaya çalıştım, ama bıçağın kaydı işte. Bak, bağcık ikiye bölündü.»

Hans hiç duraksamadan ayağındaki pateni çıkarıyor.

«Hemen benimkini alın, efendim.»

«Hiç öyle şey olur mu, Brinker? Ama yine de sana teşekkür ederim. Hadi bakayım, sen yerirre geç, dostum, boru neredeyse çalacak.»

Hans yalvarıyor. «Ama bana dostum dediniz, demek ki, beni dost biliyorsunuz, öyleyse söylediğimi yapın, çabuk şu bağcığı alın. Kaybedecek bir saniyemiz bile yok, ben artık kaymayacağım, zaten yeterince hazırlıklı degildim. Ne olur, alın şu bağcığı, hadi.» Ve Hans karşılık beklemeden bağcığını Piyer'in patenine geçiriyor, pateni ayağına takmasına yardımcı oluyor. Az sonra da yarış başlıyor.

Bakın şunlara, sanki ayaklarına kanat takmışlar, değil mi? Nasıl da çılgınca bir serüvene atılmış, gidiyorlar!.. Ah, gördüm, Piyer van Holpe'yi yakalamak istiyor

hepsi. Ama onun ayakları çok hafif, hepsinden önde gidiyor. Berikiler de peşini bırakmıyorlar. Şimdi Kari yaklaşıyor. Ben daha da yakınına geldi. Sanki hepsi birden bir buz bulutuna dalıp gözden yittiler gibi. Bulut bizden yana döndü, yaklaşıyor. Piyer yine en başta. Uç Piyer, uç. Kalabalık seni bak nasıl da alkışlıyor. Avcılar peşinde, giderek yaklaşıyorlar... Yarış bitti!. Yaşasın! Piyer, Gümüş Patenleri kazandı!

Piyer ve Gretel yarışçılar dizisinin ortasında durmuşlar. Bayan van Glek ağır ağır yerinden kalktı. Gretel tir tir titriyor, ama bu iyi yürekli, soylu kadının yüzüne bakmanın bir görev olduğunu da unutmamış. Çevresini saran uğultudan kendisine söylenenleri işitmiyor bile. Eğilip selamlaması gerektiğini düşünüyor, birden eline pırıl pırıl bir şey tutuşturulunca sevincinden bir çığlık koparıyor. Çevresine bakıyor. Piyer'in elinde de bir şey var, ne güzel, diye bağırıyor! Gümüş Patenler güneşte parılıyor, bu iki mutlu yüzü ışınlarıyla aydınlatıyor.

Bayan van Gend evinden getirdiği seçkin kış bahçesi çiçeklerini küçük bir haberciyle gönderiyor, kutluyor, onları. Çiçek demetlerinin biri Hûda'ya, biri Karl'a, biri Piyer'e, biri de Gretel'e veriliyor.

Patenciler Kraliçesi çiçekleri görünce kendini tutamıyor artık. Pırıl pırıl bakışlarıyla teşekkür ettikten sonra demeti de, patenleri de önlüğüne koyup göğsüne bastırıyor ve dağılmakta olan kalabalıkta babasıyla annesini bulmaya koşuyor.

Yuvada Sevinç

Brinker'lerin kulübesindeki büyük oda o akşam son derece temiz, pırıl pırıldı. Ortalık mis gibi yemek kokuyordu. Koskocaman bir turba ateşi karanlık duvarları neşeli parıltısıyla aydınlatıyor; alevler rafta duran dua kitabının deri cildinde, cilalı eşyaların üzerinde ve masada duran göz alıcı gümüş patenlerle çiçeklerin üzerinde çeşit çeşit ışık oyunları oynuyordu. Bayan Brinker'in yüzü de içi gibi ıslı ısıldı. Ralf Brinker dans ediyordu. Fırıl fırıl dönüyor ya da havalara sıçırıyor demek istemiyorum, ağırbaşlı bir aile babasına yakışmaz bu. Ralf birden bağırdı.

«Yaşasın! Buldum! Buldum! Tomas Higs. Evet buydu işte. Bir anda kafamın içinde bir şimşek çaktı. Tomas Higs'di adı. Çabuk oğlum, unutmadan yazıver.»

O sırada kapı vuruldu. Bayan Brinker, «Belki de doktor gelmiştir,» dedi. Hep birlikte koşup kapıyı açtılar. Gelen doktor değil, üç gençti: Piyer van Holpe, Lambert ve Ben.

Bayan Brinker öylesine mutlu ve neşeliydi ki, kralın kendisi bile gelseydi

şaşırmayacaktı. «Hoşgeldiniz, genç baylar,» dedi.

Üç çocuk da selam vererek bir ağızdan, «Hoşbulduk,' efendim,» dediler.

Herkes oturunca Piyer sözü alarak bir konferans dinlemek üzere Amsterdam'a gittiklerini ve Hans'a paten bağını geri vermek üzere geçerken uğradıklarını açıkladı.

Hans üzölmüştü. «Aman bayım, ne diye zahmet ettiniz. Hiç gereğı yoktu.»

«Hiç önemli değil, Hans. Aslında yarın babamın oraya, çalışmaya geldiğinde de seni görüp verebilirdim, ama aynı zamanda sizleri ziyaret etmek de istemiştim. Aklıma gelmişken şunu da söyleyeyim ki, babam çalışmandan pek memnun kalmış. Meslekten yetişme birinin bile bundan daha iyisini yapamayacağını söylüyor ve yazlık köşkün öteki kapısını da yapmanı rica ediyor. Ama senin okula döneceğini söyledim ben.» Ralf Brinker'e döndü. «Sizi yeniden sağlığınıza kavuşmuş görmek beni gerçekten mutlu etti, efendim.»

«Evet bayım, artık tamamen iyileştim. Tanrı'nın izniyle yeniden çalışmaya başlayabileceğim.»

Hans, Piyer'e eğildi. «Beni bağışlayınız, efendim, ama çok acele bir iş için hemen Amsterdam'a gitmem gerekiyor.»

Bunun üzerine Piyer cebinden upuzun bir bağcık çıkardı ve Hans'a uzattı. «Bunun için yeniden teşekkür etmem gerekiyor mu bilmem, Brinker, ama bana çok büyük bir iyilikte bulundun. Bu yarışı kazanmayı ne kadar çok istediğimin kendim bile farkında değilmişim meğer, bunu şimdi açık açık, övünçle söyleyebilirim.»

Hans utanmış, yüzü kızarmıştı. Gülererek utancını gizlemeye çalıştı.

Bayan Brinker, «Sözünü bile etmeye değmez, efendim. Oğlum sizin yarışı kazanmanızı çok istiyordu zaten. Bundan hiç kuşkusuydu,» dedi.

Van Munen zamanın geçtiğini Piyer'e hatırlatmak için hafifçe öksürdü, konferans saati yaklaşıyordu. O sırada Ben de masanın üzerine bir şey bıraktı.

«Ah, sahi, unutuyordum az daha. Bugün yarış alanında kız kardeşin öyle birdenbire ayrıldı ki, Bayan van Glek ona patenlerin kutusunu vermeye zaman bulamamış,» dedi Piyer.

Bu zarif kutu kırmızı deriden yapılmış, içi kadife döşenmişti, üzerinde de gümüş

işlemeler vardı. Kapağında altın harflerle, En Hızlı Gidene yazılıydı. Bir köşesine kutuyu yapanın adı ve adresi işlenmişti. Gretel her zamanki sade davranışıyla Piyer'e teşekkür ettikten sonra bu güzel kutuyu daha iyi inceleyebilmek için kapağı açtı.

Kızarak, «Bay Birmingham tarafından yapılmış,» dedi.

Lambert van Munen de gülerek söze karıştı.

«Birmingham, İngiltere'de bir kenttir. Bakabilir miyim?» Sonra açık kutuyu eline alıp ocaktan gelen aydınlığa tutarak inceledi. «Ama yanılmakta haklısınız. Evet, kutu Birmingham'da yapılmış, ancak yapanın adı daha küçük harflerle yazılmış, öyle küçük ki, okuyamıyorum.»

Piyer de onun omzunun üzerinden eğildi. «Bir de ben bakayım,» dedi. «Yok canım, apaçık okunuyor işte. Bir T, bir de H harfi var.»

Lambert bağırdı. «Madem o kadar kolay, hepsini oku da görelim bakalım.»

«T.H. Evet, tamam, okudum: Tomas Higs.»

Ralf la Hans hem şaşkın, hem sevinçli, onun yüzüne bakakalmışlardı. Gretel ise kendinden geçmiş gibiydi. Bayan Brinker'e gelince, elinde sönmüş mum, oradan oraya deli gibi koşturuyor, bir yandan da bağıırıyordu.

«Hans, Hans, nerede şapkan? Doktora, çabuk doktora...»

Hans da bağırdı. «Birmingham... Higs, bulduk, onu bulduk... Hemen Amsterdam'a gitmeliyim, hoşçakalın baylar. Lütfen beni bağışlayın.» Ve böyle diyerek patenlerini Gretel'in elinden koparırcasına çekip aldı, şapkasını başına geçirdiği gibi çıktı gitti.

Gençler de onun ardından çıkmak üzereydiler ki, Ralf onları alıkoydu.

«Bu Thomas Higs eski bir dosttur da... Onu öldü sanıyorduk. Umarım aynı adamdır. Birmingham, İngiltere'de demiştiniz, değil mi?»

«Evet, öyle.»

«Ben o adamı tanırım. Çok görmüşlüğüm var. Çok güzel gözlü, yakışıklı, ciddi bir gençtir. Fabrikası da bizim kır evimizden ancak birkaç kilometre uzaktadır. Bana çok güzel bir yazı kutusu yapmıştı da doğumgününde kız kardeşim

Jenni'ye armağan etmiştim. İşi budur zaten, her türlü deri eşya, cüzdan, kutu, kılıf, filan yapar,» dedi Ben.

Van Munen, İngiliz arkadaşının sözlerini oradakilere çevirdi. Ralfın yüzünün sevinçle aydınlandığını, karısının da gözlerine yaşlar dolduğunu görünce şaşırmadı değil.

Tahmin edeceğiniz gibi doktor biraz sonra Hans'la birlikte eve geldi, tüm öyküyü baştan sona anlattı. Sonra da Hans'a teşekkür ederek sevinç içinde çıkıp gitti.

Güneş Parlıyor

Birmingham dedikoducularının en sevdikleri konu, Tomas Higs'in fabrikasıydı kuşkusuz. Küçük bir yapıydı bu, ama büyük bir sır saklıyordu içinde. Sahibi kimdi? Nereden geliyordu? Bunu bilen yoktu, ancak soylu biri olduğu besbelliydi. İşe çirak olarak başladığını da herkes biliyordu... Kalemını çok ustaca kullanıyor, çok güzel yazılar yazıyordu. Yıllar önce on sekiz yaşında bir gençken ansızın kente gelivermişti. Burada çalışmış, mesleğini büyük bir sabırla öğrenmiş, ustasının güvenini kazanmış ve çiraklık dönemini tamamlayınca da ustası onu yanına ortak almıştı. Yaşlı usta Willett'in ölümü üzerine de işin başına geçmişti. Daha fazlasını bilen yoktu.

Günün birinde, bir görgü tanığı, Tomas Higs'e üzerinde yabancı mühürler bulunan bir mektubun geldiğini, adamın birdenbire kireç gibi bembeyaz kesildiğini, hemen fabrikasına koştuğunu, birkaç dakika ustabaşıyla konuştuktan sonra kimseye veda bile etmeden pilisini pırtısını topladığı gibi kaşla göz arasında ortadan ayrıldığını anlatınca, bizim dedikoducuların çenesi büsbütün açılıverdi.

Ocak ayında karlı bir gün, Loran Boekman, babasıyla birlikte Brinker ailesine saygılarını sunmaya geldi. Doktor, oğlunu aileye tanıştırdıktan sonra Bayan Brinker konuklara sıcak çay sunmak istedi. Ralf pek mutluydu. Görevini yerine getirmişti çünkü. Baba oğluna kavuşmuştu. Pencereden giren ışık Doktor Boekman'ın yüzünü aydınlatmaktaydı. Son derece mutlu görünüyor ve eskisinden çok daha genç, çok daha keyifli duruyordu. Yüzündeki o derin çizgiler hemen hemen silinmiş gibiydi.

«Ne mutlu bir adamım ben, değil mi, Ralf Brinker? Baksanıza, oğlum ay sonunda Birmingham'daki fabrikasını satıp Amsterdam'da bir işyeri açacak. Bundan sonra gözlük kılıfına hiç para vermeyeceğim demektir.»

Hans ansızın daldığı düştten uyanıverdi. «Demek oğlunuz bir işyeri açacak, öyle

mi, efendim? Neden? Size yardımcı olmuyor mu?»

Doktorun yüzünden bir bulut geçti, ama kendini zorlayarak gülmeye çalıştı.

«Hayır, Loran artık bu işin sözünün bile edilmesini istemiyor. Doktorluk onun işi değilmiş. O tüccar olmak niyetinde.»

Hans öyle şaşırmış, öylesine düşkünlüğüne uğramıştı ki, yaşlı dostu sormaktan kendini alamadı.

«Neden susuyorsun, oğlum? Tüccar olmak istemek ayıp mı?»

«Hayır efendim, elbette ayıp değil. Ama doktorluk öylesine yüce, öylesine soylu bir meslek ki, efendim. Bana öyle geliyor ki, cerrah olmak, hastaları, sakatları ameliyat edip iyileştirmek, insanların canını kurtarmak, tek sözcükle, sizin babam için yaptığınızı yapmak, dünyanın en güzel işi.»

«Bu doktorluk mesleği, hiç de ürkütücü bir meslek değil, oğlum. Ancak büyük bir sabır, çalışkanlık ve özveri ister.»

Hans heyecanla atıldı.

«Evet, hiç kuşku yok. Ah bayım, doktorluk mesleğinin büyük güçlükleri olabilir, ama ne olursa olsun, yüce ve soylu bir meslektir. Sizinle böylesine cüretli konuştuğum için beni bağışlarsınız umarım.»

Doktor Boekman sinirlenmiş gibi görünüyordu. Hans'a arkasını döndü. Loran'la gizlice, fısıllı fısıllı bir şeyler konuştu. Sonra yine delikanlıya dönerek, «Kaç yaşındasın bakayım, Hans Brinker?» diye sordu.

«On beş yaşındayım, efendim.»

«Doktor olmak ister miydin?»

Hans heyecandan tır tır titreyerek karşılık verdi.

«Evet, efendim.»

«Annenle baban izin verirse, kendini bu öğrenime adamayı, zamanı gelince üniversiteye gitmeyi, benim kliniğimde, yanımda öğrenci olmayı ister miydin? Sabrını yitirmeye hazırlandığım bir sırada beni yüzüstü bırakarak çekip gitmeyeceksin!»

Hans'ın bakışlarındaki pırıltı yeterince açıktı.

«İnanın efendim, kararımdan hiçbir zaman caymayacağım.»

Doktor gülümsedi.

«Pekâlâ, Hans, Baban da evet derse, bu tasarını gerçekleştirmene engel olacak hiçbir güç göremiyorum.»

Birkaç dakikalık görüşmeyle Brinker ailesinin bu konudaki onayı alınmış oldu. Doktor ileride yerine geçecek olan yardımcısının tüm eğitim giderlerini üstleniyordu. Loran da Ralf Brinker'e, Amsterdam'da açacağı işyerinde, bol maaşlı iyi bir iş önerdi, çünkü güvenilir bir yardımcıya gereksinmesi olacaktı.

Yıllar Brinker ailesine büyük değişiklikler getirdi. Hans yoluna çıkan tüm engelleri sabırla ve ustalıklı aşmasını bildi. Bugün Amsterdam'a gidecek olursanız, ünlü Doktor Brinker'i güzel arabasında hastalarını yoklamaya gittiğini görebilirsiniz. Arasıra oğulları ve kızlarıyla birlikte paten kaydığını da görebilirsiniz. Anni Boeman'a gelince, o güzel, eliaçık, iyi yürekli köylü kızını boşuna aramayın, çünkü bulamazsınız. Ama ünlü doktorun eşi Anni Brinker ona çok benziyor.

Piyer van Holpe de evlendi. Hûda'yla ikisinin yıllar önce yan yana kaydıkları gibi, yaşam boyu da yan yana ilerlemek için yazgılarını birleştireceklerini tahmin etmiştik zaten.

Bir aralık Katinka ile Kari'nın da evleneceklerini sanmıştık. Katinka sonradan vazgeçti, evlenmedi. Her zaman öyle bencil, öyle yüzeyde kaldı, artık biraz hoppa, akıllı bir karış havada bir kadın.

Rişye yaşamı sonunda öğrendi, ama neler pahasına? Neyse sonunda düzlüğe çıkabildi ve ünlü bir yazar oldu. Ludvig ise Amsterdam'da saygın bir tacir oldu. Van Munen, New York'a yerleşip bir antikacı dükkânı açtı.

Kari Şummel zor bir yaşam geçirdi. Babasının işi bozuldu, parasız kaldı. Şimdi «çok uzun adlı» o küçük çocuğun büyük şirketinde muhasebecilik yapıyor ve bir zamanlar alay ettiği, küçümsediği o kişiye şimdi büyük saygı gösteriyor.

Ralf Brinker karısıyla birlikte uzun yıllar mutlu, sakin yaşadı. Refah dolu günlerinde de içten ve sade kişiler olarak kaldılar. Eski kulübenin yakınlarında bir yaz evleri var şimdi ve yaz günleri sık sık çocukları, torunlarıyla orada toplanırlar, görkemli başlarını sulardan çıkartan kocaman su zambaklarını seyrederek.

O tatlı, canlı, sabırlı, küçük Gretel ne oldu ya? Yaşlı Doktor Boekman'a sorun hele, size Amsterdam'ın en iyi şarkıcısı, en güzel kadını olduğunu söyleyecektir. Kocasına sorun, Hollanda'nın en uysal, en sevimli eşi olduğunu söyleyecektir. Ralfe sorun, Bayan Brinker'e sorun, gözlerine sevinç yaşları dolacaktır. Yoksullara sorun, ona nasıl hayır dua ettiklerini göreceksiniz.

SON

Elisabeth M. Dodge - Gümüş Patenler